

ANASTASII IV

ROMANI PONTIFICIS

EPISTOLÆ ET PRIVILEGIA.

De libris adhibitis vide indicem bibliographicum tomo *Patrologiæ* CLXXXIX præmissum.

ANNO 1153.

I.

Privilegium pro ecclesia S. Mariæ Pisana.

(Laterani, Sept. 8.)

[UGHELLI, *Italia Sacra*, III, 395.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LEONI archipresbytero, cæterisque Pisanæ ecclesiæ B. Mariæ canonicis tam præsentibus, quam futuris canonicè intrantibus in perpetuum.

Pia postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas, laudabiliter enitescat, et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus libenter anuimus, et prædecessorum nostrorum fel. mem. Callisti, et Eugenii, Romanorum pontificum, vestigiis inhærentes ecclesiam Beatæ Genitricis Dei Mariæ, in qua divino Mancipati estis obsequio, sub beati Petri, et nostræ protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statucentes, ut quæcumque possessiones, quæcumque bona eadem Ecclesia in præsentiarum fraternitatis vestræ sustentationem juste, ac legitime possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Ecclesiam S. Vivianæ in Soarza cum omni proprietate canonicæ S. Mariæ cum adjacentibus, ecclesiam S. Christinæ in Chinsica, Ecclesiam S. Martini in Guasolongo, ecclesiam S. Mariæ in Mezzana, ecclesiam S. Mariæ in Villarada, ecclesiam baptismalem S. Mariæ in Arena cum suppositis capellis et decimationibus, ecclesiam de Vaticaria, ecclesiam de Fusignano, ecclesiam de Fasiano, ecclesiam S. Bartholomæi de Zumulo, Roccam de Comitello cum pertinentiis suis. Quidquid et habetis in castello Jupalli [al. Tripalli], et ejus pertinentiis, castellum de Scannello cum pertinentiis suis, et aliis castellis cum suis pertinentiis, quemadmodum a recolendæ memoriæ Beatrice, et Mathilda comitissa Ecclesiæ Pisanæ col-

lata esse noscuntur. Quidquid habetis in curte, quæ dicitur Pappiana, et quidquid habetis in curte de Populogna. Rubum Pisanæ civitatis, centum solidos de ripa, qui dari propter cereum consueverunt, quidquid habetis in castello et curte Castelli novi, et Castelli veteris Camajano, terram apud Carrajam Gunduli, quam vobis bonæ memoriæ Cajetanus devotionis intuitu contulit, in qua ecclesiam in honorem beati Joannis Evangelistæ assensu vestro ædificavit; terram, quam habetis in Petriano [al. Pesciano] cum ecclesia S. Margaritæ, et ejus pertinentiis, census, qui vobis persolvitur a sonitariis [al. Lontriaris], qui in stagno piscant. In Sardinia monasterium S. Michaelis de Plajano cum ecclesiis, curtibus et aliis pertinentiis suis officium ecclesiasticum, et beneficium populi Pisani in portu de turribus.

Præterea vestram matricem ecclesiam plenæ dilectionis brachiis amplectentes antiquas ejus, et rationabiles consuetudines confirmamus, unctiones scilicet infirmorum, et decimas Pis. parochiæ bladæ et jussionis [al. eladæ, vini omnis], pecuniarum vero omnium tres ex integro persolutiones tam de civitate ipsa, quam de villis, burgis et territoriis, quæ a majori ecclesia baptismata suscipiunt, et oblationes vivorum et mortuorum, quæ ad majorem ecclesiam conferuntur, ut nullius unquam vobis, vestrisque successoribus calliditate, aut violentia subtrahantur, sed in communem usum fructum integre stabilesque permaneant; idipsum, et de oblationibus missæ episcopalis, quæ præsentibus canonicis celebratur, statuimus excepto auro, vel pretio pro auro. Nec in majori ecclesia ullus introducatur, vel ordinetur canonicus, nisi communi canonicorum, vel majoris partis consensu, ordinatum vero nulli omnino episcopo liceat officio, seu beneficio, sive canonico privare judicio. Nullus etiam ecclesias, quæ in proprietate canonicæ majoris ecclesiæ sunt, et earum clericos præter communem canonicorum, vel majoris partis voluntates ordinare vel inquietare præsumat. Olivas autem, et cereos nulla civitatis, et burgorum ecclesiæ præter matricem ecclesiam, et præter monasteria, et in his præter monachorum, et familiarium usum benedicere præsumat, et præter ubi antiquissime con-

cessum esse dignoscitur. Baptisma in majori tamen A celebretur Ecclesia sicut antiquitus observatum est, excepto timore mortis. In Sabbato sancto nullus missam cantare, et campanas sonare præsumat, donec apud majorem pulsentur ecclesiam. Populares quoque processiones nisi in majori fiant Ecclesia. Præterea præsentis privilegii auctoritate sancimus, ut defunctorum canonicorum bona nunc, et in futurum a nemine auferantur, sed in utilitatem fratrum communiter viventium quiete et integre dimittantur. Porro, qui ad majorem soliti sunt Ecclesiam sepeliri, sepulturas solitas non relinquunt. Sed qui ad aliarum ecclesiarum transeunt sepulturas, sive in civitate, sive in burgis judiciorum suorum partem quartam ecclesiæ matri de-relinquant. In omnibus autem ecclesiis, in quibus mortuorum exsequiis interessetis, missarum vobis celebrationes cum oblationibus suis concedimus. Sane piorum canonicorum electiones, et collationes monasterialium et capellanorum, qui videlicet popule divina officia administrant, episcopi, et canonicorum consensu fiant. Præterea sedis apostolicæ auctoritate statuimus, ut divisio silvæ de tumulo, sicut a venerab. fratre nostro Villano Pisano archiepiscopo ex mandato jam D. prædecessoris nostri papæ Eugenii facta, et nobis assignata esse dignoscitur, futuris temporibus rata et inconcussa permaneat, nec quisquam vobis, vel successoribus vestris inventis divisionem ipsam unquam præsumat infringere, sive ratione qualibet perturbare. C Decernimus ergo, ut nulli hominum liceat præfatum ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si quis igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secunda ani- adversione commonita, si congrua satisfactione se non emendaverit, potestatis suæ prioris dignitate careat, et præterea ream se divini judicii existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sanctissimo corpore et sanguine Dei, et D. Redemptoris nostri Jesu Christi aliena fiat, ac in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem in eodem loco justa servantibus sit pax Domini nostri Jesu Christi, ut hic fructum bonæ actionis percipiant, et apud districtum judicem præmium æternæ pacis inveniant. Amen.

Ego Anastasius, Catholicæ Ecclesiæ episcopus, ss.

Ego Imarus Insulanus episcopus, subscripsi.

Ego Ugo Ostiensis episc. subscripsi.

Ego Gregorius presb. cardinalis tit. S. Callisti, ss.

Ego Guidus presb. cardinalis tit. S. Chrysgoni, ss.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. S. Prædix, subscripsi.

Ego Jordanus presbyter card. tit. S. Susannæ, ss.

Ego Octavianus presbyter card. tit. S. Ceciliae, ss.

Ego Artaldus presbyter card. tit. S. Priscæ, ss.

Ego Joannes presbyter cardinalis tit. Equitii ss.

Ego Otho diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum, subscripsi.

Ego Hyacinthus diac. card. tit. SS. Sergii et Bacchi, subscripsi.

Ego Otho diac. card. tit. S. Nicolai in carcere Tulliano, subscripsi.

B Datum Laterani per manum Rolandi S. Rom. Ecclesiæ presb. card. et cancellarii vi Id. Septembris, indict. i. Dominicæ Incarn. anno 1153, pontif. vero Anastasii papæ iv anno 1.

II.

Ecclesiam Beneventanam tuendam suscit et Petri archiepiscopi jura confirmat.

(Laterani, Sept. 22.)

[UGHELLI, *Italia Sacra*, VIII, 413.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO Beneventano archiepiscopo ejusque successoribus canonicè substituendis in perpetuum.

In eminenti universalis Ecclesiæ specula dispo- nente Domino constituti ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio fratres nostros episcopos debemus diligere, et ecclesias eorum gubernationi commissas protectione sedis apostolicæ communitur; eapropter, venerabilis in Christo frater, Petre Beneventane archiepiscopo, vestris postulationibus benignum impartientes assensum, Beneventanam Ecclesiam cui auctore Domino præesse dignosceris sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communitur; statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Episcopatus videlicet Avellinum, Montem-Maranum, Frequentinum, Arianum, Montem de Vico, Bivinum, Asculum, Luceriam, Florentinum, Tortibulum, Montem Corvinum, Vulturariam, Civitatem, Draconariam, Larinum, Termulam, Guardinam, Triventum, Bojanum, Alisiam, Thelesiam, et Sanctam Agatham. Intra civitatem Beneventanam ecclesiam S. Petri Paccadosso, ecclesiam S. Theclæ, ecclesiam S. Martini, ecclesiam Sanctæ Mariæ ante horam, ecclesiam S. Petri sitam juxta ecclesiam S. Petri de Medicibus, ecclesiam S. Mariæ de Ancona, ecclesiam S. Arthelai, ecclesiam S. Januarii

de Græcis, ecclesiam S. Mauri, ecclesiam S. Paschasis, ecclesiam S. Angeli, quæ est juxta ecclesiam Sanctæ Mariæ Rotundæ. Extra vero ecclesiam S. Joannis de Plano, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Rocca, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Venticano, ecclesiam S. Petri de Cardito, ecclesiam S. Petri in Planisio, ecclesiam Sancti Theodori, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gildone. Albatiam Sanctæ Mariæ in Strata, abbatiam Sanctæ Mariæ de Corate, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gradellibus, et quidquid juris habes in castro Montis Sarculli, et in Valle Caudina. Præterea concedimus tibi pallii usum ex more ad sacra missarum solemnia peragenda, ut videlicet eo infra scriptis diebus infra ecclesiam tantummodo utaris: In natali Domini, Epiphania, Purificatione sanctæ et semper Virginis Mariæ, et in Annuntiatione ejusdem, Cæna Domini, et paschalibus festivitibus, Ascensione Domini, Pentecoste, in festivitate S. Joannis Baptistæ, in natalitiis apostolorum Petri et Pauli, et in Assumptione, et Nativitate beatæ semperque Virginis Matris Mariæ. In dedicatione tui archiepiscopatus, et in anniversario tuæ consecrationis die, in congregationibus episcoporum, ordinationibus clericorum et consecrationibus ecclesiarum; præterea in translatione corporis beati Bartholomæi, quod tua fraternitas in secretario debeat induere, et sic ad missarum solemnia proficisci.

Decernimus ergo ut nulli ompino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel temerariis exactionibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisve persona, etc.

Ego Anastasius Lat. eccl. episc.

Ego Hugo Ostien. episc.

Ego Guarinus Prænestin. eccl. episc.

.....

Ego Jacobus card. S. Callixti.

Ego. . . presb. card. . . .

Ego Hubaldus presb. card. Sanctæ Praxedis.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Octavianus presb. card. S. Cecilie.

Ego Astaldus presb. card. tit. Priscæ.

Ego Joannes presb. card. SS. Joannis et Pauli.

Ego Cencius presb. card. S. Laurentii in Lucina.

Ego Henricus presb. card. Sanctorum Nerei, et Achillei.

Ego. . . . . diac. card. Sancti Georgii.

Ego Jacintus diac. card. S. Mariæ in Cosmed.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi.

.....

Datum Laterani per manus Rolandi S. R. E. presbyt. card. et cancellarii, Kal. Octob. indict. 1,

A Incarnationis Dominicæ anno 1153, Pontificatus vero domin. Anastasii papæ IV anno primo, III.

Privilegium pro monasterio S. Anthimi.

(Romæ, ap. S. Mariam Rotundam, Oct. 31.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 993.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUIDONI, Abbati monasterii S. Anthimi, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Cum omnibus ecclesiis et ecclesiasticis personis debitores ex injuncto nobis a Deo apostolatus officio existamus, illis tamen propensiori studio nos convenit imminere, quæ ex antiqua institutione ad jus et proprietatem B. Petri spectare noscuntur. Eapropter, dilecte in Domino filii, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii vestigiis inhærentes monasterium B. Anthimi, cui, Deo auctore præesse dignosceris, apostolicæ sedis privilegio præsentis scripti pagina communimus. Statuentes, ut quæcunque bona, quascunque possessiones in præsentiarum idem monasterium juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, procurante Domino poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata serventur. Ut autem juxta normam vestræ professionis divinis obsequiis liberius vacare possitis, simili modo sancimus, ut cujlibet ecclesiæ sacerdoti nullam jurisdictionem, nullam potestatem, aut auctoritatem, excepto duntaxat Romano pontifice, in vestro monasterio liceat vindicare, Adeo quidem ut nisi ab abbate ejusdem monasterii fuerit invitatus, nec etiam missarum solemnia ibidem audeat celebrare. Interdicimus etiam, ut nulli episcopo licentia pateat sacerdotes ejusdem cœnobii monachos, sive canonicos distringere vel excommunicare, aut divinum eis officium prohibere. Quos etiam ab omni pontificali synodo liberos et absolutos manere decernimus. Porro locum ipsum ab omni jugo quarumlibet potestatum, tam episcoporum, quam marchionum, comitum quoque et vicecomitum, castaldionum, cæterorumque Longobardorum omnium volumus esse quietum, nullusque eorum in possessionibus præfato cœnobio pertinentibus, judicium aliquod, placitumve tenere, aut districtionem facere, qualibet occasione præsumat, sed potius tam hæc quam alia, quæ ad jus ejusdem monasterii spectare noscuntur, in tua et successorum tuorum libera potestate, et dispositione consistant. Concedimus insuper eidem venerabili loco decimationes, atque primitias de suis omnibus, sive de præceptalibus, sive de aliis, quæ jam sunt ipsi monasterio acquisita, seu in antea, Deo propitio, acquirenda. Obvunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, seu violentia præponatur, nisi quem

fratres communi consensu, aut fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem, et B. Benedicti auxilium præviderint eligendum. Electus autem a Romano pontifice consecratur; Chrismasane, oleum sanctum, consecrationes altarium, vel basilicarum, ordinationes etiam presbyterorum, diaconorum, aut aliorum, tam de monachis quam de canonicis, qui ad sacros gradus fuerint promovendi sive a sede apostolica, sive ab aliquo catholico suscipietis episcopo, qui rerum fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Et si aliquando quempiam de nostris episcopis, sive de aliis, prout nobis congruentius visum fuerit ad sacrum ministerium celebrandum, vel consecrationem aliquam exhibendam invitare ad vestrum monasterium volueritis, absque alicujus contradictione id ipsum faciendi habeatis omnimodam facultatem. Ad hæc adjicientes statuimus, ut in plebe S. Salvatoris, in plebe S. Joannis, seu etiam in aliis ecclesiis vestro monasterio pertinentibus, si id necessitas exegerit, baptismus debeat celebrari, quemadmodum prædecessorum nostrorum Joannis xv, Joannis xiii, Benedicti, Stephani vii, Sergii, Adriani et aliorum Romanorum pontificum sanctionibus noscitur institutum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit vestrum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet molestiis fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus profuturæ.

Si qua igitur ecclesiastica sæcularisve persona etc.

Dat. Romæ, apud S. Mariam Rotundam per manus Rolandi S. R. E. presb. card. et cancell. ii Kal. Novemb. Incarn. Dom. anno 1153, pontif. vero D. Anastasii papæ iv, anno i.

IV.

Monasterio Cassinensi ecclesiam Sancti Juliani in territorio Favacenonis et ecclesiam S. Cæsarii Anagninam asserit.

(Romæ, ap. S. Mariam Rotundam, Oct. 31.)

[GATTULA, *Hist. Casin.*, 337.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RAINALDO sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbytero cardinali et Cassinensi abbati, ejusque fratribus, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter universas ecclesias orbis Cassinense cœnobium apostolicæ sedi tanquam speciale membrum semper adhæsit, et sicut ei exstitit vicinitate loci propinquum, ita eam devotis studuit servitiis frequentare. Unde et hi qui ante nos ex divini muneris largitate Beati Petri cathedram tenuerunt, monasterium ipsum sincero dilexerunt affectu, et temporalibus ac spiritualibus beneficiis ampliare illud jugiter studuerunt, ita quidem de ipsius argumento se sollicitos exhibentes, ut studio eorum et opere, et nova semper incrementa perciperet,

A et percepta firmiter conservaret. Quorum nimirum et nos vestigia erga Beati Benedicti et ecclesiæ suæ reverentiam imitantes ecclesiam S. Juliani sitam in territorio Fresonenis cum pertinentiis suis, quam venerabilis frater noster Leo Verulanus, et ecclesiam Sancti Cæsarii sitam in suburbio Anagnino supra locum Claranum quam frater noster Eleutherius Anagninus episcopi, vobis, nostris precibus mediantibus concesserunt, monasterio vestro auctoritate apostolica confirmamus, tantum terræ in Pulliano, quantum duobus paribus boum annuatim. debeat sufficere ad arandum. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc nostræ confirmationis et concessionis paginam temerario ausu infringere, vel ei præsumptione aliqua contraire. B Si quis autem id attentare præsumperit, secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat.

Datum Romæ, apud S. Mariam Rotundam, ii Kal. Novembris.

V.

Privilegium pro ecclesia S. Theclæ Mediolanens.

(Laterani, Nov. 13.)

[GIULINI, *Memorie di Milano*, V, 602.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis AZONI, præposito ecclesiæ Sanctæ Theclæ Mediolanensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris canonicè substituendis in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgere, et rigor æquitatis, et ordo exigit rationis præsentis, quando potentium voluntatem et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Eugenii vestigiis in hærentes, præfatam Ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub Beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti patrocinio communimus. Statuentes ut quæcunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Cœmeterium ipsius ecclesiæ cum domibus et ædificiis, quæ ad utilitatem et servitium ipsius ecclesiæ, et fratrum ibidem constructa sunt, aut in futurum a vobis, vel successoribus vestris rationabiliter ædificabuntur, quemadmodum hactenus in pace rationabiliter tenuistis et possedistis. Præterea rationabilem consuetudinem in eadem ecclesia cantandi, legendi, prædicandi, pro fidelibus defunctis officium celebrandi, videlicet in vigiliis, laudibus et vesperis, auctoritate vobis apostolica confirmamus,

et ut nullus ibidem hoc immutare, vel novum aliquid superinducere præsumat modis omnibus prohibemus. Sepulturam quoque ipsius loci, liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati sint nullus obsistat. Decernimus ergo, etc.

In monogrammate: Bene valete.

In circulo:

CUSTODI ME, DOMINE, UT PUPILLAM OCULI.

Ego Anastasius catholicæ ecclesiæ episcopus, Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Gregorii ad Velum Aureum ss.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Jacinthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin ss.

Ego Gerardus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Via Lata ss.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. S. Calixti ss.

Ego Cencius presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina ss.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei ss.

Datum Laterani, per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, Idibus Novembris, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1153. Pontificatus vero domini Anastasii papæ IV anno primo.

(Apparet cordula flavi coloris, sigillo amisso.)

VI.

Privilegium pro monasterio Vallumbrosano.

(Laterani, Nov. 22.)

[LAMI, Eccl. Florent. Monum., I, 544.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio AMBROSIO Vallumbrosano abbati, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Justis religiosorum desideriis consentire, ac rationabilibus postulationibus clementer annuere, sedis apostolicæ, cui largiente Domino deservimus, auctoritas, et fraternitatis unitas, nos hortatur. Hoc nimirum charitatis intuitu, dilecte in Domino filii Ambrosii abbas, tuis rationabilibus postulationibus annuentes Vallumbrosanum monasterium, cui, Domino auctore, præses, cum omnibus Monasteriis sibi subjectis, sub apostolicæ sedis tutela et protectione suscipimus, et scripti nostri pagina roboramus: statuentes, ut omnis immunitas, omnis libertas, quæ a prædecessoribus nostris fel. mem. Victore, Gregorio VII, Urbano, Paschale, et Innocentio, Romanis pontificibus, præfato monasterio concessa est, futuris perpetuo temporibus firma tibi tuisque successoribus, ac Vallumbrosanæ congregationi illibataque permaneant.

A Adjicimus quoque, ut quascunque possessiones, quæcunque bona, jam dictum monasterium juste et legitime possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis rationabiliter (præstante Domino) poterit adipisci, quieta vobis et integra conserventur; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Monasterium S. Salvii; monasterium S. Trinitatis de Florentia; monasterium Strumense; monasterium de Usella, et S. Jacobi de Castello; monasterium de Passiniano, et S. Michaelis de Senis, et de Alphiaño; monasterium de Cultubono et de Montepisis; monasterium de Monte-Scalaro, et de Nerano; monasterium de Ficiclo, et de Capiano; monasterium S. Pauli Pisani; monasterium de Plaiano, et S. Venerii in Sardinia; monasterium S. Angeli de Pistorio, de Pacciano, de S. Mariæ de Prato; monasterium de Vaiano, de Opleto, et de Monte-Plano; monasterium de fonte Thaonis; monasterium de Musceto, de Monte-Armato, et S. Cecilie; monasterium S. Reparatae, de Trecento, de Crespinis, de Razolo, de Rivo Cæsaris, de Cuneo, de Turri, de Caprilia; monasterium Placentinum, Papiense, et Cremonense; monasterium de Capanna, et S. Prosperi; monasterium de Novaria, de Vercellis, de Janua, de Terdona, de Taurino; monasterium Brixienne, Veronense, et S. Vigilli; monasterium Bergomense, et Mediolanense, S. Carpophori, et Astense.

Sane nulli omnino hominum liceat conversos, aut monachos jam dicti monasterii seu etiam totius congregationis ausu temerario capere, vel captos retinere, seu aliquibus fatigationibus infestare. Porro fructuum vestrorum decimas, quas ubilibet propriis sumptibus, laboribusque colligitis, absque episcoporum contradictione, vel episcopatum ministrorum, seu etiam plebanorum, xenodochio vestro reddendas possidendasque, sancimus. Liceat etiam vobis clericos e sæculo fugientes, seu laicos, ad conversionem, absque cujuslibet interdictione, suscipere, et qui se devoverint in vestro cœmeterio sepelire, et tam ipsorum, quam cæterorum fidelium oblationes sine aliorum ecclesiarum præjudicio recipere.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum fas sit idem monasterium temere perturbare, aut ei subditas ecclesias, vel possessiones auferre, minuire, seu temerariis vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in posterum ecclesiastica secularisve persona, etc.

Ego Anastasius, catholicæ ecclesiæ episcopus, subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabinae.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli S. Anastasiæ.

Ego Joannes presbyter cardinalis SS. Joannis et Pauli titulo Pamachii ss.

Ego Otto diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus S. Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Hyacinthus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin.

Ego Gerardus diaconus cardinalis S. Mariæ in Via Lata.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere ss.

Datum Laterani, per manum Rolandi, S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, x Kalendas Decembris, indictione II, Incarnationis Dominicæ 1153, pontificatus vero domini Anastasii papæ IV anno primo.

VII.

Episcopatus Aprutini fines, Ecclesiæque possessiones, petente Guidone episcopo, confirmat.

(Laterani, nov. 27.)

(UGHELLI, *Italia sacra*, I, 357.)

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, ven. fratri GUIDONI Aprutinæ Ecclesiæ episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis.

Sicut injusta poscentibus nullus est tribuendus effectus, sed legitime desiderantium non est differenda petitio; tuis itaque, dilecte in Christo frater episcope, precibus annuentes ad perpetuam S. Aprutinæ ecclesiæ pacem et nobilitatem præsentis decreti stabilitate sancimus, ut universæ parochiæ fines (sicut a tuis prædecessoribus usque hodie possessi sunt) ita omnino tam tibi quam tuis successoribus in perpetuum conserventur. Qui videlicet fines a capite Vomani per ipsam summitatem montis, usque in rivum qui decurrit inter Asculanum comitatum, et Aprutinum, et per Carrufum, usque trans fluvium Tronti, ad confinium quod ibi decernitur usque in mare, et per maris usque in fluvium Vomani esse cernuntur, inter quos fines, quæcunque oppida, quæcunque villæ, quæcunque plebes, quæcunque Ecclesiæ sitæ sunt, aut imposterum fuerint, sub tua et tuorum catholicorum successorum episcopali providentia et dispositione permaneant, et ex eis omnibus episcopalia vobis jura solvantur, tam in clericorum ordinationibus, et ecclesiarum consecrationibus, quam in redditu decimarum et oblationum, sive in correctionibus delinquentium. Sane illam monachorum pravam præsumptionem, quæ (partim episcoporum absentia, partim eorum pervicacia) in Aprutinorum finibus inolevit, modo inhibemus, ut nec baptismum ulterius in monasteriis faciant, nec ad infirmorum unctiones de claustris suis progredi audeant, nec ad pœnitentiam injungendam populares personas admittant, nec ab episcopo excommunicatos ad com-

munionem, nec interdictos ad officia sacra suscipiant. Porro ecclesiam B. Mariæ Matricem semper haberi (sicut hactenus habita est) et illic episcopalem decernimus sedem permanere, et tibi tuisque successoribus confirmamus quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum (juste et canonice) possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi, tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis. Abbatiam S. Benedicti in Carrula, Abbatiam S. Mariæ in Cataneto, Abbatiam S. Joannis in Pesula, Abbatiam S. Joannis in Scorcione, ecclesiam S. Flaviani, cum Castro, Portus, et omnibus pertinentiis suis, canonicam S. Sylvestri in Salino, Plebes S. Mariæ in vico, S. Mariæ in Velleto, S. Petri in Romano, S. Petri in Abrello, S. Victorini in Canali, S. Mariæ in Brazzano, S. Salvatoris in Pagliarolo, S. Laurentii in Festiniano, S. Martini in Junipero, S. Mariæ in Predi, S. Pauli in Ablata, S. Laurentii in Civitella, monasterium S. Sebastiani in Gomano, civitatem Interamneam, cum Vitica Carticula, Suburbium S. Flaviani, cum insula, Montonem, ripam de Tortoreto, et Lauro, medietatem Pretuli Lavaroni, Neretum, Turanum, Partem Gusberti in Oforiano, Terram filiorum Montacelli Gualterii, et Raynerii, Lucum, Collem vetulum, Rapinum, Mianum, Terrarum filiorum Albertionis, Forcellam, Caprificum, terram Canonis de Guictariis, podium scilicet Cantalupum, medietatem Germaniani, partem Bizini, civitellam Coloniam, partem de Gazino, et de tota terra S. Nicolai. Decernimus igitur, ut nulli omnino hominum liceat præfatam Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas detinere, vel injus datas, suis usibus vindicare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur tam ejus quam clericorum, et pauperum usibus profutura (salva in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate). Si quis igitur in posterum Archiepiscopus, episcopus, imperator, aut rex, princeps, aut dux, comes, V. comes, judex, Castaldio, aut ecclesiastica sæcularive persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens, contra eam temere tentaverit, etc. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. S. Callixti.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinae.

Ego Albertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Octavianus presb. card. S. Cæcilie.

Ego Joannes presb. card. tit. SS. Jo. et Pauli Pamachii.

Ego Centius presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Oddo diac. card. tit. S. Geor. ad velum Aureum.

Ego Guido diac. cardin. tit. S. Mariæ in Portu.

Ego Joannes diaconus card. tit. SS. Sergii et Bacchi.

Dat. Laterani, per manus Rollandi S. R. E. presb. card. et cancellarii v Kal. Decemb. ind. 11 Incarn. Dom. anno 1153, pontif. D. Anastasii papæ IV, anno 1.

VIII.

Monasterio Sancti Laurentii in Campo, ejusque abati Alberto, jura ac privilegia confirmat.

(Laterani. Nov. 27.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 487.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio ALBERTO abati monasterii Sancti Laurentii in Campo, quod in Fanensi parochia situm est, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum..... voluntatis affectu debet prosequenter amplecti, quatenus et devotionis sinceritas iudabiliter innoscit, et utilitas postulat, vires indubitanter assumant. Quapropter, dilecte in Domino filii Alberte abbas, petitiones tuas clementer admittimus, etiam prædecessorum nostrorum Joannis, Alexandri, Paschalis et Innocentii Romanorum pontificum vestigiis insistentes, Beati Laurentii monasterium, quod in Campo dicitur, cui adjutore Domino S. R. E. permanere decernitur, statuentes, ut quæcunque bona, quascunque possessiones in præsentiarum juste et canonice possidere dignoscitur, universa, quæ in futurum episcopali concessione, regali aut principali largitione, aut oblatione fidelium, seu aliis justis modis eidem cœnobio, auxiliante Domino, offerri contigerit, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Monasterium Sancti Angeli de Monte cum Ecclesiis et omnibus ad eum pertinentibus, monasterium Sancti Paterniani de Mampullo cum suis pertinentiis, monasterium Sancti Michaelis filiorum Alfredi, ecclesiam Sancti Joannis de Montecalvo, ecclesiam Maurianæ in Luciola, cum curte de Paleano, Sanctæ Cecilie cum curte de Ferbula, Sancti Stephani cum curte de Fenilio, monasterium Sancti Hippolyti cum cellis suis, videlicet Sancto Savino cum curte sua de Pratalia, Sancto Mauritio, Sancto Michaeli et Sancto Damiano; cellam Sancti Stephani, Ecclesiam Sancti Gerontii, curte de Valelonga cum pertinentiis suis, monasterium Sancti Adriani cum ipso castro de Gajo, et cum insula Arvosiccho usque ad flumen Mecauri; cellam Sancti Martini in Britholi, Sancti Joannis Majoris in Fano constituti, Sancti Gregorii, Sanctorum Philippi et Jacobi de Cavallaria; curte, quæ vocatur Canna domestica; curte, quæ nominatur Gurgo fusco; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Crutide, Sancti Paterniani, curtem Numero, curtem Urciano, Massæ Barthi cum pertinentiis suis, curtem de Sancto Petro in Vettelago, curtem Roverate cum ecclesia Sancti Joan-

PATROL. CLXXXVIII.

nis, antudinam majorem atque minorem, curtem Sancti Petri de Bolagaria, castrum de Cerquacupa cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Severi, Sancti Donati, cum curte de Ortaria; curtem Montis Calvi cum pertinentiis suis: monasterium Sancti Laurentii situm in Urbitalia cum pertinentiis suis. curtis et castris.

Decernitur ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem ecclesiam temere perturbare, aut etiam possessiones auferre, vel ablatas retinere, vel injuste datas suis usibus venditare, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare. Quæ omnia integra conserventur eorum, pro quorum sustentatione et gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona.

Ego Anastasius catholice Ecclesie episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis titulo Sancti Calixti subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Anastasie subscripsi.

Ego Julius presbyter cardinalis titulo Sancti Marcelli subscripsi.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Crucis in Hierusalem subscripsi.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesie presbyteri cardinalis et cancellarii, v Kalendas Decembris, indictione 11 Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domini Anastasii IV papæ anno 1.

IX.

Ecclesiam Tarvisinam, rogatus Blanconi episcopi, tuendam suscipit et ejus bona confirmat (Fragmentum).

[UGHELLI, *Italia sacra*, V, 523.]

Datum Laterani, per manum Rolandi S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, Kal. Dec., ind. 11, Incarnationis Dominicæ an. 1153, pontificatus vero D. Anastasii papæ IV anno 1.

X.

Privilegium pro monasterio S. Dionysii.

(Laterani, Dec. 6.)

[DOUBLET, *Hist. de Saint-Denis*, 498.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis Sancti Michaelis, salutem et apostolicam benedictionem.

Dilectus filius noster Odo abbas Sancti Dionysii & abbas vester pro causa census quinque marcarum, quam adversus monasterium Sancti Dionysii non tam de ratione quam de vestra voluntate movistis, nostro se conspectui præsentarunt et audientia data utrique, uterque rationes suas in nostro auditorio allegavit. Nos autem cum fratribus nostris rationibus utriusque partis auditis et cognitis, censum ipsum antedicto abati et commisso sibi cœnobio a vobis decernimus debere persolvi, et quidquid a vobis hactenus inde detentum est, abati vestro præcepimus integre restituere. Vobis itaque præ-

sentibus scriptis injungimus quatenus una cum eo quidquid usque ad hoc tempus de censu ipso detinueris predicto abbati restituere procuretis, et de cætero censum ipsum ei sicut olim inter monasteria vestra constitutum esse dignoscitur, sine contradictione aliqua persolvatis. Si vero infra quadraginta dies ex quo abbas vester ad vos repedaverit, census ipse sæpe facto abbati non fuerit a vobis cum integritate solutus, extunc et vos ab officiis vestris auctoritate nostra suspensos et in vestro monasterio divina officia noveritis interdicta.

Datum Laterani, viii Idus Decembris,

XI.

Ad Petrum Bituricensem archiepiscopum.—Ut abbati Sancti Dionysii restituat ecclesiam de Casa Majori, B et bona defuncti archipresbyteri, prout ab Eugenio papa semel et secundo monitus fuerat.

(Laterani, Dec. 7.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 655.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO Bituricensi archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Nos credimus quod suscepti pontificatus officium ita te obedientiæ apostolicæ sedis astrinxit, ut turpe tibi sit et inhonestum super eadem re secundo vel tertio mandatum Romani pontificis exspectare. Veniens autem ad nostram præsentiam dilectus filius noster Odo abbas venerabilis monasterii S. Dionysii, audientiæ nostræ suggestit quatenus cum olim ad sedem apostolicam statuisset accedere, tu ei ecclesiam de Casa Majori, postquam iter veniendi arripuit, abstulisti; et cum archipresbyter ipsius ecclesiæ (qui quando curam ejus suscepit regendam, universa quæ processu temporis ibi conquirit, eidem ecclesiæ dicitur contulisse) viam universæ carnis fuisset ingressus, omnia bona ejus in tuos usus applicuisti, et cum felicitis memoriæ papa Eugenijs prædecessor noster, de hujus facti correptione secundo tibi, sicut dictum est, sua scripta transmissit, nullam executionem mandatis ejus curavisti hactenus commodare. Super quo tanto amplius admiramur, quanto magis a semita justitiæ te conspicias deviasse. Quare, omni commotione cessante, de ipsius correctione deberes vigilantius cogitare. Sed quia duritiam istam ad ea quæ recta sunt nos oportet saltem in virtute apostolica inclinare, tibi præsentium auctoritate mandamus quatenus, si querela ejus veritatis ordine non discordat, et ecclesiam et quidquid de rebus antedicti presbyteri in servitio ejusdem ecclesiæ acquisitis, ad te devenerit, sæpe dicto abbati digna emendatione et satisfactione restituas, et quæ ablata fuerunt, eidem facias cum integritate restitui; diligenter attendens ut nec ipse in auribus nostris super his querimoniam ulterius deponere compellatur, nec nos iterato tibi scripta nostra transmittere debeamus. Alioquin de hac mollienda duritia taliter a nobis noveris cogitandum ut ad exsequenda quæ

tibi a Romano pontifice injunguntur, semper debeas sollicitior inveniri. Scire enim debes quanto amore et diligentia antecessores nostri res B. Dionysii tutaverunt, scientes quod potens est ille, inquam B. Dionysius, pro illis non solum multa conferre, verum etiam multo ampliora illis contribuere beneficio. Ergo quod devote compleverunt, tu pro amore Dei et tanti martyris, ac pro salute animæ tuæ, adimplere ne tardes, quæque juris nostri sunt, nobis restituere non desistas. Nulli ergo omnino hominum fas sit hanc nostram paginam temere perturbare, vel ei ausu temerario contraire. Si quis vero hoc attentaverit, iram Dei et beatorum apostolorum ejus Petri et Pauli se noverit incursum.

Datum Laterani, vii Idus Decembris.

XII.

Privilegium pro cænobio S. Dionysii.

(Laterani, Dec. 8.)

[DOUBLET, *Hist. de Saint-Denis*, 497.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis ODOM abbati Sancti Dionysii ejusque fratribus salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties illa confirmare alicui ecclesiarum quæ juste ac rationabiliter possidet postulamus, animo nos convenit libenti concedere ac petentium desideriis congruum impertiri consensum, ne si forte in tuitione suarum rerum nostrum ei patrocinium negaverimus, ad diripienda bona ecclesiastica locum dare pravorum audaciæ, cui potius nostri consideratio resistendum admonet videamur. Eapropter, dilecti in Domino filii, quieti et utilitati vestræ providere volentes auctoritate apostolica vobis confirmamus personatum Villiaci, ecclesiam de Calvomonte et ecclesiam de Cergiaco ad jus vestri monasterii pertinentes. Præterea ecclesiæ vestræ de Corbolio decimam quamdam in Chamola quam venerabilis frater noster Hugo Senonensis archiepiscopus rationabili ei dispositione concessit. Ecclesiæ autem vestræ de Valle Cressonis decimam ipsius villæ nihilominus confirmamus et inconcussa ei omni tempore decernimus permanere. Nulli ergo omnino hominum fas sit hanc nostræ confirmationis paginam infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc ostentare præsumperit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, vi Decembris.

XIII.

Pacifico abbati Brixellensi Sancti Genesii privilegia antiqua confirmat.

(Laterani, Dec. 9.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.* V, 4021.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PACIFICO abbati monasterii Brixellensis, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Cum omnibus religiosis locis atque personis debitorum ex apostolicæ sedis auctoritate ac benevolentia existamus, illis tamen attentius providere nos convenit, quos beati Petri juris esse non exstat ambiguum. Ut autem pro monasterio Sancti Genesii Brixellensis, cui, dilecte in Domino filii Pacifice abbas, auctore Deo, præesse dignosceris, paterna vigilemus sollicitudine, tanto amplior est nobis injuncta necessitas, quanto ipse locus ad jus et proprietatem sanctæ Romanæ Ecclesiæ noscitur pertinere. Ad exemplum itaque prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Paschalis et Innocentii Romanorum pontificum, idem cœnobium sub beati Petri tutela suscipimus, et tam ipsi quam ejus colonis libertatem præteritam conservantes, apostolicæ sedis privilegio communibus. Statuimus enim, ut nullus sacerdotum quamlibet exerceat in eodem monasterio et adjacenti villa potestatem, nec ulli eorum facultas sit, locum ipsum vel monachos ejus, sive clericos interdictioni vel excommunicationi subjicere. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes basilicarum sive altarium, ordinationes monachorum seu clericorum, qui in eisdem locis ad sacros sunt ordines promovendi, a quo malueritis, catholico episcopo suscipiatis. Obviente vero tunc nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, de suo vel de alieno, si oportuerit, collegio, secundum Dei timorem et Beati benedicti Regulam, providerint eligendum. Electus autem ad Romanum pontificem consecrandus accedat. Ad hæc præsentis decreto sancimus, ut quæcunque prædia, quæcunque possessiones seu bona a nobilis memoriæ Attone comite vel marchione, ejusdem cœnobii fundatore, sive a filio ejus Tedaldo, vel suo nepote Bonifacio, marchionibus, et Bonifacii filia Mathilda comitissa, singulari apostolicæ sedis filia, vel ab aliis fidelibus, juris ejusdem monasterii de jure proprio collata sunt; quæcunque etiam in præsentiarum juste et legitime possidet, aut in posterum concessione pontificum, oblatione fidelium, largitione regum vel principum, seu aliis justis modis, præstante Domino, poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Ecclesiam beati Michaelis de Ferrara, ecclesiam Sancti Christophori in Ponticelo, ecclesiam Sancti Michaelis in Maximatico, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gurzanetico, ecclesiam Sancti Philippi in Bibiano, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Caldune, ecclesiam Sancti Georgii cum curte, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Gurgo, ecclesiam Sancti Fabiani cum curte, medietatem curtis de Gavaseto, cum capella Sancti Petri infra Castro, curtem Sancti Martini cum capella, hospitale Sancti Laurentii in Calerno; jura quoque vestra, quæ in Brixellensi portu habetis, atque stratum Teutonicam, et teloneum, et usum,

A qui de ea exire solet : quidquid habetis in Gonzaga, Piconiaca, Castello-Novo, in Butrioni, in Herbera, in Bletulo, in Sacca, in capite Inciæ, et in Berupto; curtem, quæ vocatur Mercorina, et dimidiam curtem Pellani, cum ecclesia Sancti Andree; stedia, quæ adjacent castris Godi, cum ecclesia Sanctæ Mariæ in Caldune; et Rivalte, cum portu in Mincio fluvio, Oliveta quoque in comitatu Brixisiensi, vel Veronensi. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus, aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Si qua autem libera et absoluta persona in vita vel in morte, pro redemptione animæ suæ, vestro monasterio se conferre voluerit, salva justitia matricis Ecclesiæ, eam suscipiendi facultatem liberam habeatis. Nulli ergo omnino hominum fas sit præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, vel aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura: salva in supradictis ecclesiis diocæsani episcopi canonica justitia. Ad indicium autem perceptæ a Romana ecclesia libertatis, aureum Bizantium quotannis nobis, nostrisque successoribus persolvitis, quemadmodum a supradicta Mathilde comitissa in oblationis est chirographo institutum, ut juxta ejus devotionem, Brixellensis monasterii fratres ab omni sæculari servitii sint infestatione securi, omnique gravamine mundanæ oppressionis remoti, nulli alii, nisi Romanæ et apostolicæ sedi, cujus juris idem locus est, aliqua teneantur occasione subjecti. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter cardinalis titulo Calixti subscripsi.

Ego Manfredus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Savinæ subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Julianus presbyter cardinalis titulo Sancti Marcelli subscripsi.

Ego Octavianus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Cæciliæ subscripsi.

Ego Altaldus presbyter cardinalis titulo Sanctæ Priscæ subscripsi.

Ego Odo diaconus cardinalis sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Jacynthus diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis cancellarii, v Idus Decembris, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1153 pontificatus vero domini Anastasii IV papæ anno

XIV.

Bulla pro ecclesia Magalonensi.

(Laterani, Dec. 10.)

[*Gall. Christ.*, VI, Instrum., 357.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei venerabili fratri RAIMUNDO Magalon. episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum salutem et apostolicam benedictionem.

In eminenti apostolicæ sedis specula, disponente Domino, constituti, ex injuncto nobis officio fratres nostros episcopos tam vicinos quam longe positos debemus diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis suam justitiam observare. Eapropter, dilecte in Christo frater episcope, tuis justis petitionibus gratum impertientes assensum, præfatam Magalon. ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, ad exemplar prædecessoris nostri bonæ memoriæ Urbani II, sub B. Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti patrocinio communimus, statuantes ut quascunque possessiones et quæcunque bona eadem in præsentis juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et per vos eidem Ecclesiæ illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Ipsam eandem Magalonensem ecclesiam canonice regendam, et disponendam tibi tuisque successoribus confirmamus, atque ecclesiam S. Baudilii de Montesevo, et universa quæ ad Magalon. episcopum, seu ad fratrum ibi degentium communiam juste pertinere noscuntur. Præterea ejusdem prædecessoris nostri vestigia sequentes, Melgorii comitatus curam vobis injungimus, et vos censum annuum ab illis, qui per manum Romani pontificis tenentur, exigatis, et si comitum, et ipsius comitatus hæredum successio desierit, nostra, nostrorumque successorum vice comitatum ipsum regendo disponatis. Decernimus ergo, etc.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, iv Idus Decemb., indict. II, anno Incarnat. Domini 1153, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV anno primo.

XV.

Privilegium pro Ecclesia S. Victoris Massiliensis.

(Laterani, Dec. 20.)

[*L'Antiquité de l'Eglise de Marseille*, I, 471.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus R. [RAIMUNDO] Arelatensi, P. [PONTIO] Aquensi, et G. [GUILLELMO] Ebredunensi archiepiscopis et cæteris episcopis per provinciam constitutis, etc.

(*La décision du pape est conçue en ces termes :*)
Quamobrem fraternitatem vestram rogamus atque præcipimus, ut possessiones omnes quas idem monasterium per quadrāginta et eo amplius annos quiete tenuisse cognoscitur, decimas etiam quas post ejusdem temporis spatium in Ceresta cathedra,

A Almis, Nantis vel aliis locis per provinciam constitutis pacifice tenuisse probatur, quietas ei etiam in posterum dimittatis, etc.

XVI.

Ad Andream archiepiscopum, P. comitem, clericumque ac populum Ragusanum.

(Laterani, Dec. 25.)

[*FARLATI, Illyr. sacr.*, VI, p. 65.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri A. archiepiscopo, et dilectis filiis P. comiti et universo clero et populo Raguseorum, salutem et apostolicam benedictionem.

« Eos hic commendat propter exhibitum Henrico S. Romanæ Ecclesiæ subdiacono et legato pontificio honorem atque præstitam ejus mandatis præceptisque pontificis nomine delatis obedientiam, tum subdit : »

Et quoniam longum est omnia quæ vobis dicenda sunt, præsentis observationi committere, depositionis et interdicti sententiam ab eo in quosdam fratrum nostrorum episcoporum, pro eo quod vocati ad concilium ejus accedere contempserunt, auctoritate prolatam, a vobis noveritis ratam haberi; depositionis in Tristinen. (Drivastensem) et Dulichinens., interdicti vero in Catharinensem; excommunicationis quoque sententiam quam in Catharinensem comitem promulgavit ratam habemus, et donec episcopum suum Ecclesiæ vestræ, sicut debet, obedire permittat, ab universitate vestra præcipimus observari. Ad hæc devotionis, etc.

Dat. Laterani, viii Kal. Januarii, etc.

XVII.

Ad episcopos Galliæ. — Adversus comitem Nivernensem et oppidanos Vizeliacenses

(Laterani, Dec. 25.)

[*MANSI, Concil. XXI*, 777.]

ANASTASIIUS episcopus, episcopis Galliæ.

Quando peccata, in quibus culpa est relaxare vindictam, ab aliquibus suggerente diabolo committuntur, tanta est eis imponenda correptio, ut ipsi, pœna docente, cognoscant quam grave fuerit quod patrarunt, et cæteros a similibus præsumptionibus ecclesiasticæ correptionis timor inhibeat. Inde siquidem est, quod prædecessor noster beatæ memoriæ Eugenius papa per apostolica scripta tibi, frater episcope Lingonensis mandavit, quatenus Nivernensem comitem, super immanitate tyrannidis, quam in Vizeliacensi monasterio, quod utique B. Petri juris existit, feritate barbarica exercuerat, ut respiceret districtius commones, et si a tanta nequitia nollet desistere, in eum et in Burgenses Vizeliaci excommunicationis, et in terris ipsius comitis, interdicti sententiam promulgares. Sed sicut audivimus quibusdam occasionibus, mandatum ipsius, unde non modicum admiramur, nondum est ex toto completum. Et ideo nos, qui, divīna disponente clementia, in officio ei apostolatus successimus, quoniam præfatum monasterium, tanquam speciale patrimonium B. Petri, cogimur defendere, memorati prædecessoris nostri vestigiis

Inhærentes, venerabili fratri nostro Petro Bituricensi archiepiscopo dedimus in mandatis, ut nisi præfatus comes ab eo commonitus, damna, quæ ipsi monasterio intulit, in integrum emendaverit, ac locum ipsum in pace ac libertate sua dimiserit, tam ipsum comitem, quam Burgenses Vizeliac. qui tantæ nequitix factores existunt, excommunicationi auctoritate nostra subiciat, et in tota terra ejus, præter baptismum parvulorum et morientium penitentias, omnia divina prohibeat celebrari. Præsentium itaque vobis auctoritate mandamus, quatenus et sententiam ipsam, postquam vobis ab eodem fratre denunciata fuerit, firmiter observetis, et per vestras parochias observari inviolabiliter faciatis.

Datum Laterani, viii Kal. Januarii.

XVIII.

Ad Pontium Vizeliacensem abbatem. — De eodem argumento.

(Laterani, Dec. 23.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 777.]

ANASTASIUS episcopus, Pontio abbati Vizeliacensi.

Super contritione, persecutione, atque angustia, quam pro commissa tibi ecclesia et pro justitia pateris, devotioni tuæ paterno affectu compatimur : et in quibus secundum Deum possumus, grata tibi volumus subsidia ministrare. Inde est quod juxta votum et petitionem tuam, litteras nostras tam archiepiscopis quam episcopis regni Francorum, et regi, comitibus, atque baronibus, quemadmodum tua devotio requirebat, studuimus destinare : quarum continentiam ex transcriptis poteris evidenter agnoscere. Si ergo, dilecte in Christo filii, tu pro domo Israel tribulationibus subjaces, debes sperare quod dabit Dominus de tribulatione auxilium, et in ipsius misericordia confidentes de omni pressura eripiet, et ad portum quietis gratia sua perducet. Age ergo, filii, et murum tutissimum te pro ecclesia tua, sicuti hactenus, ita et deinceps, non pigriteris opponere : imo contra eos qui fidem penitus abnegarunt, quos etiam excommunicationis vinculo præcepimus innodari, viriliter studeas dimicare; et donec excommunicati fuerint, si te super aliquo in jus forsitan voluerint evocare, nobis inconsultis nullatenus eis respondeas. Adjicientes etiam tibi mandamus, et auctoritate apostolica inhibemus, ut in ecclesia nostra de Vizeliaco, quæ proprium allodium B. Petri esse dignoscitur, nullam concessionem, nisi ex mandato nostro, comiti Nivern. facere audeas.

Datum Laterani, viii Kal. Januarii.

XIX.

Ad Odonem Burgundiæ ducem, ut Vizeliacenses oppidanos excommunicatos habeant.

(Laterani, Dec. ?)

[DU CAENE, *Hist. généalog. des ducs de Bourgogne, Preuv.*, p. 40.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis nobilibus viris Odoni duci Burgundiæ,

A. H. comiti, A. de Borbone, GUILLELMO comiti Cabilonensi, RAYMUNDO fratri ducis, R. comiti de Joviniaco, G. de Donziaco, R. de Rubeomonte, D. de Luziaco, A. de Montereali, S. vicecomiti Senonensi et filiis ejus G. et B., G. vicecomiti Castrilandonis, G. de Vergiaco, O. de Tilio, Huc. de Monte Sancti Joannis, salutem et apostolicam benedictionem.

Ad notitiam vestram jamdiu credimus pervenisse, quod pro immanitate crudelitatis et barbarica tyrannide quam perjuri et proditores burgenses de Vizeliaco in dominum suum dilectum filium Pontium abbatem Vizeliacensem et in ipsum monasterium exercuerunt, et adhuc non desinunt exercere, a corpore Christi, quod est Ecclesia, quasi membra putrido mandato sanctæ recordationis Eugenii papæ sint gladio divini verbi præcisi. Quod ipsi pro nihilo reputantes, ac si adversus Dominum se falsici potentia existiment prævalere, adhuc in sua nequitia contumaciter, non impune tamen perdurant; putantes forsitan quod apostolicæ sedis patrocinium aliquando eidem ecclesiæ subtrahatur. Nos igitur eorum iniquitatem districtè pensantes, in ira tamen nostra misericordiam continentes, manus nostras super eos ad præsens non plus duximus aggravare. Nobilitati tamen vestræ per apostolica scripta mandamus quatenus prædictos burgenses tanquam perjuros, proditores et excommunicatos in nundinis et mercatis terrarum vestrarum recipi omnino prohibeatis, imo a quibuscumque vestrorum hominum poterint inveniri, capi et rebus suis præcipitatis penitus spoliari.

XX.

Hugoni Senonensi archiepiscopo, Codefrido Lingonensi, Theobaldo Parisiensi, et Henrico Trecensi, episcopis, de burgensibus Vizeliacensibus eadem quæ superiori epistola mandat.

(Laterani, Dec. ?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 774.]

Ad notitiam vestram, etc.

XXI.

Ad Petrum Bituricensem archiepiscopum. — Ut comitem Nivernensem, nisi respuerit excommunicet.

(Laterani, Dec. ?)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 775.]

ANASTASIUS episcopus, P. Bituricensi archiepiscopo.

Immanem crudelitatem et barbaricam sævitiam quam Nivernensis comes in Vizeliac. monasterium, ac si contra Dominum, adversus sponsam suam sacrosanctam Ecclesiam, ejus potentia debeat prævalere, adhuc exercere non desinit, tua fraternitas, ut credimus, pro sua saltem magnitudine recognoscit. Contra quam cum prædecessor noster sanctæ recordationis Eugenius papa apostolicæ sedis antidota præparasset, et voluisset eum corripere, a tanto morbo sanari non meruit, quoniam pertransiit in affectum cordis, et obscuratum est insipiens cor ejus, ut, juxta verbum propheticum, videns non videat, et intelligens quæ Dei sunt, nequaquam intel-

ligat. Nos igitur qui divina dispensante clementia memorato prædecessori nostro in sede apostolatus successimus, quoniam præfatum Vizeliacense monasterium tanquam B. Petri alodium cogimur defendere, et prædicti comitis ac omnium Christianorum salutem paterna charitate sitimus, atque de tuæ fraternitatis prudentia et honestate fiduciam non modicam obtinemus : per præsentia scripta charitatis tuæ mandamus, quatenus remota dilatione districte commoneas, ut damna quæ ipsi monasterio intulit, cum integritate resarciat, et locum ipsum in pace ac libertate sua dimittat. Eidem etiam comiti ex parte nostra denuntia, ne, pro exhibenda justitia alicui suorum hominum, abbatem Vizeliacensem ad suam præsentiam venire compellat : nisi prius in ejusdem abbatis curia cognoscatur alicui suorum hominum justitiam denegasse. Quod si infra triginta dies post tuam commonitionem, quæ supradiximus, neglexerit adimplere ; ad locum unde in auribus ipsius de facili valeat resonare, cum religiosis et prudentibus viris accedat : et populi cœtu in ecclesia congregato, accensis candelis, in personam ejus et perfidorum Burgensium de Vizeliaco solemniter auctoritate apostolica excommunicationis sententiam absque omni appellationis remedio proferas, ut præter baptismum parvulorum et morientium pœnitentiam, in omnibus terris ejusdem comitis omnia divina officia prohibeas celebrari. Adjicientes etiam tibi mandamus, ut sententiam ipsam venerabilibus fratribus nostris Hu. Senonensi archiepiscopo, G. Nivernensi episcopo, G. Lingonensi, He. Eduensi, Henr. Trecensi, et A. Antissiodorensi, episcopis, per tuas litteras ex parte nostra firmiter denunties observandam. Nossiquidem per apostolica eis scripta mandavimus, ut eandem sententiam post tuam denuntiationem per suas parochias inviolabiliter faciant observari. Litteras vero quas prædictis fratribus nostris, Lingonensi, Eduensi, Nivern. Antissiod. episcopis misimus, per tuos eis nuntios facias præsentari.

XXII.

Ad Ludovicum VII, Francorum regem. — Adversus comitem Nivernensem, et oppidanos Vizeliacenses.

(Laterani, Dec. ?)

[Mansi, Concil., XXI, 776.]

ANASTASIIUS EPISCOPUS, LUDOVICO REGI.

Quoniam jam a retroactis temporibus de tua regia magnificentia nobis et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ bona sunt plurima nuntiata ; nobilitatem tuam, tam hi qui in apostolatus officio præcesserunt, quam nos, per omnia dileximus ; et qui adhuc ex divina voluntate sumus superstites, diligimus, et honorem tuum in quibus secundum Deum possumus, cupimus augmentari. Eapropter, charissime in Christo filii, quemadmodum prædecessor noster sanctæ memoriæ Eugenius papa, ita et nos pro Vizeliacensi monasterio apostolica tibi scripta dirigimus : mandantes et in Domino componentes, ut Nivernensem comitem, qui feritate barbarica sæ-

A vire adversus præfatum monasterium non desistit, districte commoneas, ut memorato monasterio damna quæ intulisse dignoscitur, in integrum studeat emendare, et locum suum in pace ac libertate sua dimittat. Si vero aliquam justitiam in eodem monasterio se habere confidit, suam postmodum mandato nostro poterit obtinere justitiam. Quod si in sua pertinacia induratus, hæc effectui mancipare contempserit, nos in personam ejus, et Burgensium Vizel. excommunicationis sententiam sine appellationis remedio præcipimus promulgari, et in tota terra ipsius, præter baptismum parvulorum et morientium pœnitentias, omnia divina officia penitus prohiberi. Quocirca per præsentium latorem tibi mandamus, quatenus extunc ab eo tanquam excommunicato abstineas, et Burgenses ipsos ab omnibus feriis regni tui sub banno tuo penitus prohibens, a quibuscunque inveniri poterunt, capi, et rebus suis spoliari, sicut perjuros et ecclesiæ turbatores, justitiæ zelo præcipias. Præterea nihilominus industriæ tuæ mandamus, quatenus præfatum monasterium Vizeliac. pro alicujus falsa suggestionem nullatenus aggraves : imo pro B. Petri et nostri reverentia, ipsum tanquam ejusdem principis apostolorum patrimonium, ab omni hoste studeas defendere. Ad hæc, devotionem tuam nullatenus latere volumus quod nos dilecto filio nostro Vizeliacensi abbati dedimus in mandatis ut memorato comiti in monasterio nostro nullam prorsus concessionem facere audeat. Valet.

XXIII.

Ecclesiæ Arelatensis privilegia et bona confirmat.

(Laterani, Dec. 26.)

[Gall. Christ. nov., I, Instrum. 97.]

ANASTASIIUS EPISCOPUS, SERVUS SERVORUM DEI, VENERABILI FRATRI RAIMUNDO ARELATENSI ARCHIEPISCOPO, EJUSQUE SUCCESSORIBUS CANONICE SUBSTITUENDIS IN PERPETUUM.

Arelatensem metropolim famosum et insigne quondam fuisse, atque in Galliarum partibus, multis et dignitatis et gloriæ titulis claruisse, tam vetusta ipsius civitatis indicia, quam authentica veterum scripturarum testimonia manifestant : sed quia consistentis in ea populi peccata corrigere divina dispositioni complacuit, guerris undique irruentibus, tam in dignitate, quam in rebus temporalibus ipsa metropolis est plurimum diminuta, cuius contritioni nos, qui licet indigni justitiæ cultores atque custodes in ecclesia [f. ecclesiastica], principis apostolorum Petri et Pauli specula, disponente Domino, residemus, benigno affectu compatimur, et ejus paci et dignitati salubriter, in quantum cum Deo possumus, providere optamus ; æquum enim ac rationabile est, ut qui beato Petro et ejus vicariis devotiores esse noscuntur, et sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ patrocinio cupiunt confoveri, ejusdem piæ matris uberibus nutriantur, et in rationabilibus suis petitionibus exaudiantur. Quocirca, dilecte in Christo frater et coepiscopo Raimunde, de tuis

justis postulationibus clementer annuimus, et prædictam Arelatensem Ecclesiam ad quam nimirum sicut ex dictis beati Zozimi papæ et martyris (1) evidenter ostenditur, ex hac sancta Romana et apostolica sede Trophimus sanctus antistes, de cujus utique fidei fonte rivulos totæ Galliæ exceperunt, a beato Petro delegatus fuit, sub ipsius apostolorum principis et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem Ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum cessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et per vos eidem Ecclesiæ permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Monasterium Sancti Cæsarii cum omnibus pertinentiis suis, quod idem beatus Cæsarius Arelatensis antistes in alodio ipsius ecclesiæ fundasse dicitur, et de bonis ejus ditasse; ordinationem quoque atque correctionem ipsius loci, ecclesiam Beatæ Mariæ de Fosso cum decimis et omnibus pertinentiis suis, ecclesiam Beatæ Mariæ de Castello veteri, cum decimis et aliis pertinentiis suis, castrum de Cellone, castrum de sancto Amantio, castrum de Avernico et de Avalone, castrum de Mornatio et de Montedragone, redditus de ponte Sancti Genesii, Judæos, et jus quod habetis in moneta ipsius civitatis, quidquid habetis in partibus et teloneis Arelatensibus. Præterea transactionem quæ inter te et Anfosum Tolosanum comitem, rationabili providentia facta et in scripto redacta est, si rationabilem esse constiterit, auctoritate sedis apostolicæ roboramus. Insulam etiam, quæ Boscus-comitalis vocatur, quam prædictus comes ecclesiæ tuæ restituit, tibi tuisque successoribus nihilominus confirmamus.

Ad hæc per amplioris et specialioris genere prærogativa [/. generis prærogativam] præsentis decreto statuimus, ut nulli prorsus legato, nisi ei tantum qui a Romani pontificis latere fuerit delegatus, Arelatensis provincia sit subjecta.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, aut aliquibus vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur, eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis profutura. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, etc. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Gobertus presbyter cardinalis tituli Sancti Calixti.

(1) Mendose titulum martyris irrepsisse conjicimus.

A Ego Manfredus cardinalis tituli Sanctæ Sabinae.
Ego Guido cardinalis Sancti Pastoris.

Ego Jordanus cardinalis Sanctæ Suzannæ, etc.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ præbyteri cardinalis et cancellarii, vii Kalendas Januarii, Indictione II, Incarnationis anno 1153, pontificatus Anastasii papæ IV, anno I. XXIV.

Massiliensis Ecclesiæ bona Petro episcopo confirmet.
(Laterani, Dec. 30.)

[Gall. Christ. nov., I, Instrum, 112.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili PETRO fratri Massiliensi episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

In eminenti apostolicæ sedis specula, disponente Domino, constituti, fratres nostros episcopos, tam vicinos, quam longe positos, fraterna charitate debemus diligere, et ecclesiis quibus Domino militare noscuntur, suam justitiam conservare. Eapropter, dilecte in Christo frater Petre episcope, tuis rationalibus postulationibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Innocentii et Eugenii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, beatæ Dei genitricis Mariæ Massiliensem ecclesiam cui Deo auctore præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, tam ecclesiis, quam in decimis, castellis, villis et aliis, eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum cessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Monasterium Sancti Salvatoris de la Sachoas, quod infra muros civitatis Massiliæ situm est, civitatem episcopalem cum toto territorio suo, Rocambarbaram cum vallo circumeunte Rocam ipsam, et vallis a muris eandem civitatem circumeuntibus: portum de porta Gallica, et quidquid habes in portu antiquo, qui est inter monasterium et civitatem, terras de Fontecooperto, Pedaticum de territorio Alaugii et Nertii. Quidquid habes in portu de Banneriis; quidquid habes in Leonio, castrum sancti Canati, castrum Nertii, castrum Alaugii, villam sancti Juliani, partem quam habes in castro de Pennis, castrum de Mairanegas, castrum de Melna, castrum de Aurovenes, castrum de Balcet, cum territorio et appendiciis suis, castrum Albanæ, et duos rosetos pro eo in Natale Domini et in Pascha. Quidquid præterea Pontius de Podio-nigro pro filio suo Aichardo in supradicto castro Alaugii ecclesiæ tuæ concessit, partem tuam de castro Evne, podium quod castellum Guimberti vocatur: Ad dentes siquidem auctoritate apostolica prohibemus, ne quis in eodem podio, vel in aliis ejusdem

Massiliensis ecclesiæ possessionibus absque assensu et voluntate Massiliensis episcopi castrum Turen. vel munitionem aliquam ædificare præsumat. Porro translatione quæ de causa de qua inter te ac Gaufridum de Massilia, et fratres ipsius controversia versabatur, in præsentia venerabilis fratris nostri Raimundi Arelatensis archiepiscopi, et aliorum episcoporum utraque parte consentiente facta est, quemadmodum in eorum scripto continetur, munimine præsentis pagine roboramus, et rata futuris temporibus decernimus permanere. Ecclesiam sancti Canati, ecclesiam de Mairanicis, et ecclesias de Melna, cum decimis et pertinentiis earum, ecclesias de Pennis, de Nertio, de Alaugio, Sancti Juliani, Sanctæ Mariæ in villa episcopali, Sancti Martini in villa vicecomitali, cum decimis et earum pertinentiis, Sanctæ Mariæ de la Sachoas, Sancti Martini de Arogno, Sancti Laurentii, Sanctæ Andree, in territorio Massiliensi ecclesias de Septimo, S. Tirsi de Cula, S. Mitrii ad castrum Gumberti. et de Solobiis cum decimis et earum pertinentiis ecclesias S. Michaelis in territorio Massiliensi, ecclesias S. Marcelli cum decimis, ecclesias de Albania, S. Petri ad Vincula, Sancti Joannis de Gargerio, Sancti Clari, Sancti Pontii, Sanctæ Mariæ de Gemenas, Sanctæ Mariæ de Ros, Sancti Joannis de Podio, in valle Tritis, ecclesiam Sancti Martini de Insol. et cum decimis. In ecclesiis de Auriol tertiam partem decimarum, in ecclesiis Sancti Zachariæ vii sol. et duos medallios de melle, ecclesias de Villariis et Rochaforti, de Chua cum decimis, ecclesias S. Petri et S. Joannis de Signa, de castro veteri cum decimis, ecclesias de Aurovones, de Bauceto, de Castelleto, Sancti Victoris in territorio de Madalgas cum decimis, ecclesiam de Laza cum pertinentiis. Interdicimus etiam ut nullus abbas, nullus monachus, vel quælibet alia persona excommunicatos, vel interdictos, qui ad Massiliensem ecclesiam jure parochiali pertinere noscuntur, recipiat.

Decernimus ergo ut nulli omnino homini liceat præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, etc. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ymarus Tuseulan. episcopus,

Ego Ugo Ostiensis episcopus.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Gregorii ad Velum Aureum, etc.

Datum Laterani, per manum Rolandi S. Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, iii Kal. Januarii, indictione ii. Incarnationis Dominicæ anno 1155, pontificatus domni Anastasii anno i.

XXV.

Privilegium pro Ecclesia Fæsulana.

(Laterani, Dec. 31.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, III, 244.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili RODULPHO Fæsulano episcopo, ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Officii nostri nos hortatur auctoritas, fratres nostros episcopos debita charitate diligere, et ecclesiis regimini eorum a Deo commissis suam justitiam conservare. Quocirca, dilecte in Christo frater et coepiscopo Rodulphe, rationabilibus tuis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri, san. mem. papæ Eugenii vestigiis inlærentes, Fæsulanam ecclesiam, cui Deo auctore præesse dignosceris, sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communi- mus, statuentes, ut quasunque possessiones, quas- cunque bona, eadem ecclesia in præsentis anno juste et canonice possidet; aut in futurum largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Monasterium S. Bartholomæi, quod Fæsulis positum est, monasterium S. Martini in Majano, monasterium S. Gaudentii in pede Alpium, monasterium S. Mariæ de Rosano, plebem S. Petri de Romena cum decimis et possessionibus ad jus Fæsulani episcopatus pertinentibus, plebem S. Petri de Cassia, plebem S. Joannis de Capolia, plebem S. Leonini in Collina, plebem S. Martini de Vado, plebem S. Mariæ de Sco, plebem S. Mariæ de Spaltinna, cæteras vero tam plebes, quam ecclesias quæ Fæsulanae ecclesiæ juris esse noscuntur, civitates, et arcem Fæsulanam, castellum montis Lauri cum curte sua, castellum de Cisalo cum curte sua, castellum montis Bonelli cum curte sua, castellum Gregnanellum cum curte sua, quidquid etiam habetis in curte de Acone, et in curte de Lancisa, et infra plebem de Panzano, et S. Mariæ Novolæ, et S. Justi in Salice, curtem de Agna, ecclesiam S. Alexandri cum curte sua juxta castrum montis Carboli. Alia quoque castella, villas et alias possessiones, sicut in privilegio prædecessoris nostri bonæ memoriæ papæ Innocentii nominatim vobis confirmata sunt. Ordinationes etiam prædictorum monasteriorum, et baptismalium ecclesiarum, quæ Fæsulanae ecclesiæ subdita sunt, nullas absque vestro assensu sibi usurpare præsumat; in capellis autem vestrarum plebium liberam ordinationem, et debitam obedientiam absque alicujus contradictione plebani habeant, sicut per privilegium fel. mem. Paschalis papæ eis concessum est, salva proprii episcopi debita reverentia. Partem vero decimarum, oblationum, testamentorum et cæterorum reddituum ecclesiasticorum per vestrum episcopatum secundum statuta canonum vobis confirmamus, et ut nulla Ecclesia in eodem episcopatu construatur, et constructa absque vestra licentia cuilibet sub- jiciatur, interdicimus, salva nimirum in omnibus apostolicæ sedis justitia et auctoritate.

Decernimus ergo, ut nulli omnino, etc. Si qua igitur, etc. cunctis autem, etc. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Ugo Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego GG. presbyter cardinalis S. Calixti.

Ego Guido presbyter cardinalis S. Chrysogoni.

Ego Manfredus presbyter card. S. Savinæ.

Ego Aribertus presbyter card. S. Anastasiæ.

Ego Julius presbyter cardinalis S. Marcelli.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tit. S. Crucis in Hierusalem subscripsi.

Ego Astaldus presb. cardinalis tit. S. Priscæ.

Ego Joannes presbyter cardinalis tit. SS. Joannis et Pauli tit. Pammachii subscripsi.

Ego Joannes presbyter cardinalis tit. SS. Sylvestri et Martini subscripsi.

Ego Otho diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Martinus diaconus cardinalis S. Mariæ in Cosmedin subscripsi.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii 11 Kal. Jan. indict. 11, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pont. D. Anastasii papæ IV anno 1.

—
ANNO 1153-1154.

—
XXVI.

Ad Petrum Tarentasiensem archiepiscopum.

(Laterani, Nov. 24.)

[*Hist. patriæ Monum.*, Chart., I, 804.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus P[ETRO] Tarentasiensi archiepiscopo et AR. Augustensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Fraternitati vestræ notum fieri volumus quod nos dilectis filiis nostris G. priori Sancti Ursi et fratribus ejus et per eos commissæ sibi ecclesiæ donationem Stratæ quam dilectus filius noster nobilis vir Hu. comes Mauriennæ eisdem fratribus pietatis intuitu fecisse dignoscitur, ipsis studuimus confirmare. Ideoque per apostolica vobis scripta mandamus quatenus si aliquis contra nostræ confirmationis paginam forte ire præsumperit et communitus noluerit emendare, excommunicationis eum sententia innodetis.

Dat. Lateran., VIII Kal. Decembris.

—
XXVII.

Ad Engebaldum Turonensem archiepiscopum.—Mandat ut G. Trecorensis episcopus evocet et ejus vitam discutiat.

[*Mansi, Concil.*, XXI, 773.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri E. Turon. archiepiscopo salutem et apostolicam benedictionem.

Si honorificationi commissi tibi pontificalis officii ea diligentia qua oportet intenderes, si correctioni eorum quæ de his qui sub tua provisione insistent dicuntur enormia debita sollicitudine jammeres, vita et conversatio fratris nostri G. Trecorensis episcopi non remansisset usque nunc sub tuis ocu-

lis indiscussa. De cujus utique actibus ad aures nostras talia pervenerunt, quæ de qualibet persona in clericali ordine constituta et audire opprobrium, et referre lamentabile videretur. Bonorum quidem Ecclesiæ suæ dilapidator asseritur, et sacros ordines contra decreta sanctorum Patrum dicitur distribuisset. Præterea Simonis ac perjurii crimine, multisque aliis piaculis perhibetur usque adeo irretitus, ut, quod dicere sine nimia mentis afflictione non possumus, juxta vocem prophetæ (*Ose. vii*) factus sit tanquam subcinericius, qui non reversatur. In quo facto illi de commissione horum excessuum, tibi vero est de taciturnitate timendum: dum speculator datus a Domino domui Israel, ita irrequisitos tantos excessus incorrectosque dimittis, ut parietem peccatorum, quem deberes evertere, linire potius juxta vocem propheticam videaris. Quoniam igitur sustinere nec volumus, nec debemus, ut præfati episcopi vita diutius remaneat indiscussa, per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus quatenus prudentibus aliquibus et religiosis viris ascitis, aut dictum episcopum et clerum ecclesiæ suæ tuo jubeas conspectui præsentari, et diligenti conversationis et actuum illius facta discussione, si vel aliquo crimine apparuerit irretitus, vel sacros ordines contra statuta canonum inventus fuerit celebrasse, ab officio suo suspensionem ad præsentiam nostri apostolatus transmittas; ut nos quid in eo fuerit puniendum juxta constitutiones canonicas puniamus. Volumus autem ut tam tu quam alii episcopi vel abbates, quos ad discutienda illius opera evocaveris, quidquid veritatis exinde inveneritis per scripta vestra studeatis nobis plenius indicare. Sane cum tales de illo rumores aures etiam, ut dicitur, felicitis memoriæ papæ E. prædecessoris nostri multorum proborum fuerint relatione aspersæ, ille . . . rectione sua usque nunc omiserit cogitare; pervidendum nobis est, ut de dissimulatione tam tristium nuntiorum non videamur a districto judice arguendi.

—
ANNO 1154.

—
XXVIII.

Ad Gregorium episcopum Lucensem.

[*BALUZ., Miscell.*, ed. Mansi, IV, 595.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. Lucano episcopo salutem et apostolicam benedictionem.

Si a rigore canonum aliquando ex misericordia declinamus, et cum miseris misericorditer agimus, et cum infirmantibus infirmamur, hoc non ideo facimus quod velimus aliis suam justitiam decurtare, vel regis viæ tramitem, qui nobis summo perire indicitur observandum relinquere. Auditum namque audivimus, unde non possumus non mirari; audivimus siquidem quod clerici ecclesiæ S. Pantaleonis quoniam cum eis misericorditer egimus, et ab interdicto sub quo memprata ecclesiæ

longo tempore fere usque ad interitum laboraverat, non tam de justitia quam de misericordia eos absolvimus, modo cornua erigant, et priorem, non sicut decet, sed pro libitu sibi affectent præponere, et jus quod dilecti filii nostri canonici S. Fridiani in eadem Ecclesia habere noscuntur, ipsis conantur auferre. Sane licet et nos misericorditer relaxaverimus interdicti sententiam, cum Beati Fridiani ecclesiam nequaquam intelleximus suo jure privari, nec prædecessorum nostrorum privilegia infringere, ut canticum misericordiæ atque justitiæ possimus Domino decantare et dicere. cum Propheta: *Misericordiam et judicium cantabo tibi, Domine*; inde est quod fraternitati tuæ per apostolica scripta mandamus, quatenus prædictos clericos S. Pantaleonis in electione prioris sine consensu et voluntate prædictorum filiorum nostrorum canonicorum S. Fridiani procedere non permittas, nec tu turpiter procedas. Quod si aliquam justitiam tu vel ipsi clerici S. Pantaleonis vos habere confiditis, quare in ordinatione prioris procedere posse speratis, proxima Dominica qua cantatur: *Ego sum Pastor bonus* (18 April.); in nostra præsentia vestram poteritis justitiam experiri.

XXIX.

Ad canonicos regulares Lateranenses. — Confirmatorum instituta.

[MANSI, *Concill.*, XXI, 778.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis, JOANNI priori sacrosanctæ patriarchii basilicæ Salvatoris Domini, quæ Constantiniana vocatur pariterque Joannis Baptistæ, ac Joannis evangelistæ, ejusque fratribus canonicis, tam præsentibus quam futuris, regularem vitam professis, in perpetuum. Potestatem ligandi atque solvendi tam in cælis quam in terra, B. Petro ejusque successoribus, auctore Domino, principaliter traditam illis Ecclesia verbis agnoscit, quibus Petrum est idem Dominus allocutus: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis: et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis* (*Matth.* xvi). Ipsi quoque et propriæ firmitas et alienæ fidei confirmatio eodem Deo auctore præstatur, cum ad eum dicitur: *Rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu conversus aliquando, confirma fratres tuos* (*Luc.* xxi). Oportet igitur nos, qui licet indigne B. Petri residemus in loco, prout divina nobis clementia et scire et posse donaverit, prava corrigere, recta firmare, et in ejus ecclesia sic ad arbitrium judicis disponenda disponere, ut de vultu ejus judicium nostrum prodeat, et oculi nostri videant æquitatem. Æquum est ergo ac rationale, ut suus unicuique honor ecclesiæ ac dignitas conservetur. Et sicut in humani corporis compage, naturalis ratio singulis quibuscumque membris ad salutem providens, speciales et proprios actus edocet nobilioribus vero suam dignitatem conservat, ita in corpore Ecclesiæ apostolica providentia secundum sacrorum institutiones canonum univer-

sas regit Ecclesias; digniores autem et famosiores in sui status prærogativa custodit.

Hujus itaque rationis debito, provocati, licet omnium Ecclesiarum nobis sollicitudo et cura immineat, prædictæ tamen S. Lateranensi Ecclesiæ, per quam datur ut invigilare cæteris omnibus debeamus, quæ specialius ac familiariter ad Romani pontificis ordinationem spectare dignoscitur, ampliori et attentiori nos convenit studio providere. Eapropter vobis in Domino filiis ecclesiam ipsam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri B. memoriæ Alexandri papæ II apostolicæ sedis privilegio communimus. In primis siquidem statuentes, ut ordo canonicorum, qui secundum Deum et B. Augustini Regulam ibi noscitur institutus, perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter conservetur.

Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in posterum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: medietatem omnium oblationum principalis altaris in integrum sine dispendio aliquo dationem seu redditum, qui Glandaticum dicitur, vel Herbaticum, ex nostris porcis et pecoribus, seu omnem fruitionem ab eodem prædecessore nostro ipsi ecclesiæ collatam. Obeunte vero te ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur; sed ir aliqua persona de vestro collegio, si idonea reperta fuerit, vel de alio religioso conventu, prius conveniant: et postmodum cum consilio, deliberatione et judicio Romani pontificis eligant. Electus autem, nulli, nisi tantum ipsi Romano pontifici, de obedientia vel subjectione aliqua teneatur. Liceat vobis præterea clericos e sæculo fugientes, vel laicos liberos, undecumque sint, nisi excommunicati, vel interdicti sint, absque alicujus contradictione ad conversionem suscipere. Et qui suscepti fuerant cum communi consilio prioris et fratrum, nulli de obedientia teneantur, nisi Rom. pontifici, et priori ejusdem ecclesiæ. Et si quid scriptum contra hoc vestrum privilegium aliquo tempore apparuerit, id irritum ducimus. Prohibemus autem, ut nulli fratrum post factam in eodem loco professionem, sine prioris sui licentia, fas sit de claustro discedere; discedentem vero absque hujusmodi litterarum cautione, nullus audeat retinere. Adhibita suggestionem et voluntate fratrum nostrorum cardinalium episcoporum sancimus, ut eadem ecclesia tanquam principalis, mater et domina, omnino libera sit, et nulli penitus, nisi soli Romano pontifici sit subjecta: atque fidem episcopi salubri providentia, veluti cooperatores et vicarii nostri, ipsius venerabilis basilicæ utilitatem, et honestatem provideant

Illud vero quod a memorato prædecessore nostro A
Alexandro statutum est, maxime observare præcipimus : videlicet ut vasa, seu vestes altaris, et cuncta sacri mysterii ornamenta non tangantur, vel proferantur, seu reponantur, aut etiam qualescunque oblationes desuper altari a non sacratis Deo ministris tollantur. Porro celebrantibus ibidem episcopis sacra missarum solemnia, in clericalibus tunicis præsentis sitis, cantum imponatis, et ex vobis presbyterum, diaconum, subdiaconum atque acolytum semper providere curetis. Præterea minus quatuor fratribus assistentibus, inissa in eadem ecclesia, etiam diebus privatis, minime celebretur. Diebus vero Dominicis, et in sanctorum festivitatibus, quantuscunque sit, plenarius vester adsit conventus. B

Ut autem in ecclesia ipsa regularis ordinis et disciplinæ vigor inviolabiliter, auxiliante Deo, custodiatur et servetur : unumquemque cardinalium episcoporum qui sunt ad principalis altaris servitium deputati, semel in hebdomada de observantia regulæ cum fratribus ipsius loci capitulum tenere, et si quid grave corrigendum fuerit, cum communi consilio prioris et fratrum, per ipsos vicè nostra emendari statuimus. Si qua igitur in posterum ecclesiastica sæcularisve persona hanc nostræ confirmationis et constitutionis paginam sciens, etc.

XXX.

Ad abbatissar: Sancti Deodati. — Ut abbati Vultur- C
nensi obedientiam præstet.

(MURATORI, *Rev. Ital. Script.*, I, II, 520.)

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, A
abbatissæ Sancti Deodati.

Dilectus filius noster Elias abbas Sancti Vincentii, illam obedientiam, quam antecessores ejus in commissa tibi Ecclesiæ semper habuisse noscuntur, et quam tu ipsa olim dependisti, a te (unde miramur) sibi asserit denegari. Quoniam igitur nos eidem abbati, tanquam speciali filio nostro, jura sua illibata volumus, per præsentia tibi scripta mandamus, quatenus debitam obedientiam et reverentiam, quam illæ, quæ ante te commissæ tibi Ecclesiæ regimen tenuerant, antecessoribus ejus exhibuerunt, et quam tu ipsa ei et antecessoribus ejus exhibuisti, charitate servata, eidem semper exhibeas, et de jure suo aliquid subtrahere non præsumas.

XXXI.

Monasterii S. Bertini Sithiensis possessiones quas- dam confirmat.

(Vide Iperii Chron. S. Bertini ap. MARTEN. *Thes. Anecdot.*; III, 647.)

XXXII.

[Geraldus] episcopo Tornacensi præcipit ne monasterii S. Bertini Sithiensis ecclesiarum potestatem sibi arroget.

(Iperii Chron. loco laudato.)

XXXIII.

Privilegium pro monasterio de Agnano.

(Laterani, Jan. 13.)

[MITTARELLI, *Annal. Camaldul.*, III, App., 469.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis SAXONI abbati monasterii Sanctæ Mariæ de Agnano ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Piæ postulatio voluntatis effectu debet prosequente compleri, quatenus et devotionis sinceritas laudabiliter enitescat et utilitas postulata vires indubitanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Monasterium Sanctæ Mariæ in Graticciata juxta civitatem Aretinam; ecclesiam Sancti Blasii in ipsa civitate, monasterium Sancti Gaudentii, ecclesiam Sancti Quirici de Vicione, hospitale ipsius loci, ecclesiam Sancti Michaelis de Caphajora, ecclesiam Sancti Michaelis de Tuntinano, ecclesiam Sancti Stephani de Crovule et ecclesiam Sanctæ Cæcilie de Ferrata, cum earum pertinentiis, curtem de Vertige, curtem de Sancto Soterio. Quidquid juris in castro de Pergine, molendinum quem habetis in flumine Arni juxta montem de Valle, molendinum in flumine Ambre de Poce et molendinum in flumine Else de Pedemontis. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ voluntati nullus obsistat, salva justitia matricis ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

DOMINUS UT PUPILLAM OCULI CUSTODI ME.

ANASTASIUS PAPA IV.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus Tusculanus episcopus.

Ego Otto diacon. cardin. Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti.

Ego Guido presb. card. tit. Sancti Chrysogoni.

Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctæ Sabinæ.

Ego Aribertus presb. card. tit. Sanctæ Anastasiæ.

Ego Julius presb. card. tit. Sancti Marcelli.

Ego Ubalduſ presb. card. tit. Sanctæ Crucis in Jerusalem.

Ego Joannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacehi.

Ego Oddo diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Octavianus presb. card. tit. Sanctæ Cæciliæ.

Ego Gerardus presb. card. tit. Sancti Stephani in Cælio Monte.

Ego Joannes presb. card. Sanctorum Joannis et Pauli tit. Pammachii.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, Idibus Januarii indictione II, Incarnationis Dominiæ anno 1153, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV anno primo.

XXXIV.

Monasterium Glannafoliense tuendum suscipit ejusque bona et jura confirmat.

(Laterani., Jan. 13.)

[GATTULA, *Hist. Casin.*, 299.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio GUILLELMO abbati Glannafoliensis monasterii, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos licet libenti concedere et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecte in Domino fili, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Urbani vestigiis inhærentes, præfatum monasterium, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes ut, quascunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant; in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: ecclesiam videlicet Sancti Martini de Sancto Mauro, ecclesiam Sancti Gervasii et Protasii in Bateaco cum pertinentiis suis, ecclesiam Beatæ Mariæ de Molo cum pertinentiis suis, insulam Sancti Mauri cum pertinentiis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Dane, ecclesiam Sancti Simplicii super Ligerim, ecclesiam Sancti Petri in Vodda, Sancti Petri cum villa Fabrensi, Sancti Lamberti de Curalo, Sancti Hilarii de Concorzo cum pertinentiis suis, et Sancti Martini de Sorech, terram Aymerici de Averoiſ, ecclesias Sanctæ

A Justæ de Verce cum pertinentiis suis, et Sanctæ Mariæ de Doado, villam de Solonge cum pertinentiis suis, villam quæ vocatur Gru cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Vitorini de Gena cum molendino et aliis pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Cirici in Salmossa cum decimis suis, ecclesiam Sancti Mauri in Landuna, et ecclesiam Sanctæ Mariæ Magdalenæ de Varenno, villam Sindremont cum pertinentiis suis, ecclesiam Sancti Martini in Burno, villam ad Panes cum pertinentiis suis, et villam Lambri cum pertinentiis, insulam Blazon in Normannia, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Cingla, ecclesiam Sancti Mauri, sitam in castro Laudensi, ecclesiam Sancti Aniani et villam Sindremont, ecclesiam Sancti Petri in Culturis. Sepulcrum quoque ejusdem loci liberam esse sancimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati nullus obsistat, salva justitia matricis ecclesiæ. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et B. Benedicti Regulam providerint eligendum: electus autem Cassinensi abbati repræsentetur confirmandus, a catholico episcopo, quem ipse per suas litteras exoraverit, consecrandus. Qui nimirum et ejus successores obedientiam abbati Cassinensi promittent, et singulis quinquenniis ipsum Cassinense monasterium, tanquam suum caput humilitate debita visitabunt.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate et diocesanorum episcoporum canonica justitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

D Ego Gregorius presbyter card. tit. Calixti.

Ego Otto diaconus cardin. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Jacynthus diaconus card. Sanctæ Mariæ in Cosmedin.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli.

Ego Ubalduſ presb. card. tit. S. Crucis in Jerusalem.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cæciliæ.

Ego Henricus presb. card. tit. SS. Neræi et Achilæi.

Ego Cencius presb. card. tit. S. Laurentii in Lucina.

Ego Joannes presb. card. tit. SS. Sylvestri et A Martini.

Datum Laterani per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancell., Idus Jan., indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii papa IV anno I.

XXXV.

Ad Gregorium episcopum et canonicos Lucenses.

(Laterani, Jan. 16.)

[BALUZ., *Miscell.*, ed. Mansi, IV, 505.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri G. episcopo, et dilectis filiis nostris canonicis Lucanis salutem et apostolicam benedictionem.

Ex quo in ecclesia S. Fridiani sacra fuit instituta religio talem odorem de sua conversatione fratres ipsius loci dederunt, ita religione sua illustraverunt Ecclesiam Dei, ut multi qui computruisse videbantur sicut jumenta in stercore suo, cucurrerint per eos in odorem unguentorum ipsorum, et in eorum vita veri luminis splendorem acceperint, cujus ducatu ad patriam fraternæ beatitudinis remearent. Hinc fuit quod antecessores nostri eandem ecclesiam hactenus sicut specialem filiam dilexere, et temporaliter et spiritualiter curaverunt jugiter exaltare. Quorum nimirum et nos vestigiis inhærentes locum ipsum non minori affectu, non impari charitate amplectimur; et fovere illum, exaltare ac defendere, quantum divina gratia dederit exoptamus, ita charos ipsius loci fratres habentes, ut qui eos offenderet, Romanam Ecclesiam offenderet; et qui eos tetigerit, pupilam nostri oculi a nobis tangere reputetur. Unde magnam amaritudinem in animo nostro concepimus quod quosdam parochianorum vestrorum, illo suggerente qui..... omnes filios superbix in tantam vexationem conversos audivimus, ut congregato cœtu in ecclesia S. Salvatoris de Mustolio, quæ ipsorum juris esse dignoscitur, impetum facientes, frægerint portas Ecclesiæ ac personas clericorum voluerint inhoneste tractare; super quo miramur plurimum, et toto pectore contristamur, non plus pro illorum perditione qui, diabolo instigante, in tantæ superbix præcipitium convertuntur, quam pro vestro periculo, qui religiosorum injuriam subsannantes iniquos viros in illos nullo zelo rectitudinis exarsistis. Nos igitur, quia injurias sæpe dictorum fratrum et molestias, nostras proprias reputamus, et tantam præsumptionem nullo modo possumus relinquere impunitam, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus in ultionem tantæ nequitix ferventius insurgatis, et congregato cœtu ecclesiæ in die solemnî, candelis accensis omnes illos qui caput hujus malitiæ exstiterit, tu, frater episcope, vinculo excommunicationis astringas, et donec de tanta præsumptione satisfactori apostolico se conspectui cum tuis litteris repræsentent, per totam tuam diœcesim sicut excommunicatos facias evitari; alios etiam dure corripias et

ad satisfactionem venire compellas. Videat autem fraterna tua discretio, ut hanc iniquitatem non inveniaris aliqua dissimulatione negligere, sed eam juxta tui officii debitum ope ac veritate vigilantius insequaris. Alioquin non in mansuetudine, sed in asperitate faciemus te, auctore Deo, cognoscere, quoniam de ipsis, tanquam specialibus filiis nostris, sollicitudinem et curam habemus; et non patimur eis ab aliquo fratrum nostrorum contra suos malefactores præsidium sacerdotale negari.

Data Laterani XVII Kal. Februarii.

XXXVI.

Beraldo abbati monasterii S. Sixti Placentini usum mitræ concedit.

(Laterani, Jan. 23.)

[CAMPI, *Hist. di Piac.*, II, 355.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio BERALDO, abbati Sancti Sixti salutem et apostolicam benedictionem.

Et charitatis debito provocamur, et apostolicæ sedis benignitate, ac benevolentia incitatur, honorem fratribus exhibere, et specialibus S. R. E. filiis specialioris prærogativæ gratiam largiri, ut hominibus spectabiliores appareant, et commissas sibi ecclesias apostolicæ dilectionis familiaritate suffulti tutius regant, atque ipsorum subditi majorem eis reverentiam, et honorem exhibeant. Sic itaque, dilecte in Domino filii Beralde, abbas de S. Petri, et nostræ dilectionis gratia te disposuimus honorare. In præcipuis ergo ecclesiæ tuæ festivitibus tam in processione, quam infra sacra missarum solemniam ex apostolicæ sedis liberalitate usum mitræ ecclesiæ tuæ concedimus.

Dat. Laterani X Kalend. Februarii.

XXXVII.

Privilegium pro ecclesia Reatina.

(Laterani, Jan. 24.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, I, 1198.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, vener. fr. DODONI Reatinæ Ecclesiæ episcopo, ejusque successoribus canonicè instituendis in perpetuam memoriam.

In eminenti sedis apostolicæ specula, Domino disponente, constituti fratres nostros episcopos fraternam debemus charitate diligere, et ecclesiis sibi a Deo commissis paterna sollicitudine providere. Quocirca ven. in Christo fr. Dodo Ecclesiæ Reatinæ episcopo, tuis justis postulationibus debita benignitate gratum impertientes assensum prædictam Ecclesiam cui, Deo auctore, præesse dignosceris, sub B. Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus; statuentes, ut quascunque possessiones, quascunque bona eadem ecclesia in præsentiarum, juste, et canonicè possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus, et illibata

permaneat, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Plebem S. Thomæ in Grunulo, plebem S. Sannæ, plebem S. Viti, plebem S. Mariæ Gisoni, plebem S. Mariæ in Testoni, plebem S. Rustici, plebem S. Mariæ in Valliocrina, plebem S. Mariæ in Cornu, plebem S. Mariæ in Sigilli, plebem S. Rufinæ, plebem S. Mariæ in Baccigno, plebem S. Sylvestri in Fallarino, plebem S. Crucis in Burbone, plebem S. Petri in Laculo, plebem S. Mariæ, et Petri in Pantano, plebem S. Petri in Dura, plebem S. Joannis in Clarino, plebem S. Sixti in Amiterno, plebem S. Petri in Popleta, plebem S. Victorini, plebem S. Petri in Precoro, plebem S. Valentini in Collectario, plebem S. Marci et S. Donati in Teria, plebem S. Juliani in Foce, plebem S. Pauli in capite Amiterni, plebem S. Cosmæ in Cagnano, plebem S. Antimi in Cassina, plebem S. Thomæ in Villano, plebem S. Petri in Cornu, plebem S. Eutilii in Marana, plebem S. Stephani in Cluvano, plebem S. Laurentii, et S. Leopardi in Cartoro, plebem S. Mariæ in Mareri, et S. Pastoris, plebem S. Petri in Canapinula, plebem S. Elpidii, plebem S. Andreæ et S. Pauli, plebem S. Mariæ in Rivogatti, plebem S. Andreæ in Lacedo, plebem S. Lucie in Colle alto, plebem S. Andreæ in Capradosso, plebem S. Mariæ in Valle, plebem S. Agathæ in Plaja, plebem S. Justini in Rocca Sinibaldi, plebem S. Anatoliæ in Tore, plebem S. Angeli in Ceruja, plebem S. Victoriæ in Tripula, plebem S. Felicis in Octavo, plebem S. Nicolai et S. Helenæ in Lubriculo, plebem S. Joannis in Valle Reatina, plebem S. Savini in monte Gurzo, plebem S. Mariæ in Casa Roperti, plebem S. Laurentii in Quintiliano, plebem S. Mariæ in Anglise, plebem S. Donati de Turre de Carpasso, plebem S. Mariæ della Sala, et in eis plebibus oratoria, quæ monasteria dicuntur, videlicet S. Petri in Anglise, S. Crucis in Aqua de Solangio, S. Juvenalis in Lacu, S. Mariæ in Consonano, S. Liberatoris, S. Trinitatis, S. Gregorii de Cacalici, S. Valentini della Pureja, S. Gregorii in Lognano, S. Eleutherii in campo Reatino, S. Pastoris in Alatro, S. Angelici in Vetica, S. Mariæ in Lupicino, S. Petri in Madito, S. Sylvestri in Petra Battuta et S. Sylvestri in Perulo, S. Severini et S. Avitæ in Amiterno, S. Jo. Baptistæ de S. Victorino, S. Leontii in Classina, S. Laur. in Fasso, S..... in Nura, S. Mauri, S. Castilioni de Valle de Petra, S. Leonardi de Colle Fecati, S. Pauli de Cochoa. Item infra urbem, vel in suburbio Reatinæ civitatis ecclesiam S. Joannis et S. Eleutherii, S. Ruphi, S. Juvenalis, S. Marinæ, S. Petri in porta Romana, S. Salvatoris, et S. Nicolai in Acupentu, S. Leopardi, S. Bartholomæi, et S. Euticii, S. Maronis, et S. Severi, S. Fortunati, S. Petri, et S. Andreæ in campo Reatino, SS. Apostolorum, et S. Donati, S. Sebastiani in Scaje, S. Saccini in Berrico, S. Clementis, S. Nicolai in Forfone, S. Mariæ in capite Aquæ, S. Mariæ in Pugillo, S. Flaviani in

A Novera, S. Mariæ in Burbone valle Lumbricola, S. Hilarii in Racciolo, S. Mariæ in civitate in Amiterno, et S. Baroti; ut ex his omnibus episcopalia vobis jura solvantur. Præterea castrum collis Vaccarii, castrum Venerubæ, castrum montis Guizzi, castrum de Catrico, castrum casalis Lie, castrum Rocca in Prece, castrum Verani, castrum Butri, castrum Montis Sicci, cum pertinentiis suis.

Decernimus ergo, ut nulli omnino liceat eandem... tenere, perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel alias retinere, minuere, vel temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur, tam tuis quam clericorum, et pauperum usibus profutura, salva in omnibus sedis apostolicæ auctoritate. Si qua autem ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subs.

Ego G. presb. card. tit. Callixti subs.

Ego Guido presb. card. tit. S. Crysogoni subs.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis subs.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinae subs.

Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ subs.

Ego Jo. Paparo S. Laur. in Dam. presb. card. subs.

Ego Cencius presb. card. tit. S. Laur. in Lucina subs.

Datum Later. per manum Rolandi S. R. E. presb. et cancellarii, ix Kal. Febr., ind. 1, Incarn. Domini 1153, pontificatus vero D. Anastasii papæ IV anno 1.

XXXVIII.

Privilegium pro parthenone S. Spiritus Paraclitensi.

(Laterani, Jan. 26.)

[Abælardi Opp., 353.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus HELOISÆ abbatisæ, ceterisque sororibus in oratorio Sancti Spiritus, quod in pago Treccensi, in parochia Quinceii supra fluvium Arduconem situm est, divino famulatu mancipatis tam præsentibus quam futuris, etc. (ut in præcedenti Eugenii III epist. data an. 1147, Nov. 1.— Vide Patrologiæ t. CLXXX.) Ex dono Gauterii Rungifer, quatuor arpennos prati et quatuor arpennos terræ, quadraginta solidos census et corveas, etc. A Godefrido monetario, decem solidos census, a Fulcherio Pentecoste, et quidquid habebat in furno allodii. Quinquaginta solidos census a defuncto Stephano vicario et Andrea nepote suo. Quinque solidos census, a defuncta Aalis. Decem solidos census a Petro de Porta. Quidquid habetis apud Sulimatum et apud Pontem. Ab uxore Gualterii de Fontineto, viginti solidos census in terris Corileti. Loca vero de Triagnello, et Pomario, et Leavalle, quemadmodum vobis rationabiliter concessa sunt, etc.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancellarii, vii Kal. Febr., ind. ii, Incarnat Dom. an. 1153, pontif. vero D. Anastasii IV papæ anno ii.

XXXIX.

Ecclesiam de Revigne et aliis bonis, donationibus decimis datis, acquisitis vel acquirendis Ecclesiæ S. Joannis Kaltenbornensis confirmat.

(Laterani, Jan. 29.)

[*Thuringia sacra*, 307.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GODESCALCO præposito ejusque fratribus in ecclesia S. Joannis Evangelistæ de Kaltenbrunn canonicam vitam professis tam præsentibus quam futuris in perpetuum memoriam.

Sicut sacrorum canonum docet auctoritas, tribus ex causis loca sanctorum mutanda sunt, quarum utique duas bonæ memoriæ Otto quondam Halberstadensis episcopus in causa ecclesiæ de Revigne intervenire cognoscens scilicet incommoditatem loci et importunitatem prædonum ob majorem fructum divini servitii communi fratrum assensu prædica præfatæ ecclesiæ in Kaltenbrunn transtulit et mutavit. Nos igitur, quorum præcipue interest ea quæ a fratribus nostris fiunt, rationabiliter roborare, et pia desideria opportunis adminiculis confovere, eandem mutationem prædictis ex causis factam præsentis decreto firmamus et futuris temporibus ratam monere sancimus. Prædecessorum quoque nostrorum beatæ memoriæ Calixti, Honorii, Innocentii et Eugenii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, canonicæ vitæ ordinem, quem in eadem ecclesia professi estis, perpetuis temporibus ibidem observari statuimus, eundemque locum cum suis omnibus pertinentiis sub beati Petri patrocinio communimus. Quæcunque præterea possessiones, quæcunque bona a nobilibus viris Hermanno atque Wichmanno vel a quibuscunque fidelibus de suo jure eidem loco legitime collata sunt, sive in futurum, largiente Deo, juste et canonice conferri contigerit, firma semper vobis vestrisque successoribus et inconcussa permaneant. Decimas etiam quas Rainardus, Otto et Udelricus Halberstadensis episcopi ecclesiæ vestræ concessisse noscuntur, vobis et per vos ipsi ecclesiæ favoris nostri robore confirmamus. Obviente vero te ejusdem loci proposito, vel tuorum quolibet successorum, nullis ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, secundum Deum et Beati Augustini Regulam providerint eligendum.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat prædictam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet temerariis vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usi-

bus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et Halberstadensis episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus

Ego Otto diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gregor. presb. card. tit. Calixti.

Ego Guido presb. card. tit. S. Crysoconi.

Ego Gregor. diac. card. S. Angeli.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cæcilie.

Ego Joannes presb. card. SS. Joannis et Pauli tit. Pammachii.

B Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presb. card. et cancell. vi Kal. Februar., indictione ii, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Anastasii papæ anno primo.

XL.

Bona, possessiones et immunitates S. Germain de Pratis confirmat.

(Laterani, Jan. 31.)

[BOUILLARD, *Hist. de Saint-Germain des Pres*, Pr., p. 38.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOSFREDO abbati Sancti Germani Parisiensis urbis quondam episcopi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Effectum justa postulantis indulgeri et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntatem et pietas adjuvat, et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus et monasterium Beati Germani de Pratis in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio annuimus. Statuentes ut quæcunque possessiones, quæcunque bona, idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et illibata permaneant. Præterea omnem libertatem seu dignitatem quæ a Childeberto, Clotario et aliis Francorum regibus monasterio vestro collata est, et eorum privilegiis confirmata, vobis et per vos ecclesiæ vestræ auctoritate apostolica confirmamus et ratam perpetuis temporibus permanere sancimus. Præcipimus autem ut chrisma, oleum sanctum, consecrationes, ordinationes et quæcunque vobis ex pontificali fuerint ministerio necessaria a nullo catholico episcopo vobis vestrisque successoribus denegentur. Sane, missas, ordinationes, stationes ab omni episcopo vel clero Parisiensis Ecclesiæ in eodem monasterio

præter voluntatem abbatis vel congregationis fieri A
prohibemus. Nec habeant potestatem ibi aliquid
operandi, sed nec divina ipsis officia interdicare,
nec excommunicare, nec ad synodum vocare abba-
tem aut monachos, presbyteros aut clericos eccle-
siarum ipsius loci facultatem damus. Adjicimus
etiam ut in parochialibus ecclesiis quas tenetis,
presbyteri per vos eligantur et episcopo præsen-
tentur; quibus si idonei fuerint, episcopus anima-
rum curam committet, ut de plebis quidem cura ei
respondeant, vobis autem pro rebus temporalibus
ad monasterium pertinentibus debitam subjectio-
nem impendant. Omnis autem abbas, dilecte in
Domino fili Josfredi, qui post te a congregatione
commissi tibi cœnobii secundum Regulam Beati
Benedicti electus fuerit, a Romano pontifice vel a B
quo maluerit catholico episcopo gratiam et commu-
nionem sedis apostolicæ habente benedictionem
accipiat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
supradictum monasterium temere perturbare,
aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere,
minuere seu aliquibus vexationibus fatigare, sed
illibata omnia et integra conserventur eorum, pro
quorum gubernatione et sustentatione concessa
sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum
apostolicæ sedis auctoritate.

Si qua igitur, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus sig.

Ego Imarus Tusculanus episcopus sig.

Ego Hugo Ostiensis episcopus sig.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Calixti sig.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chryso-
goni sig.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ
Praxedis sig.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli sanctæ
Anastasiæ sig.

Ego Julius presbyter cardinalis tituli Sancti
Marcelli sig.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pasto-
ris sig.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tituli Sanctæ
Cæciliæ sig.

Ego Otto diaconus cardinalis Sancti Georgii ad
Velum Aureum sig.

Ego Rodulfus diaconus cardinalis sanctæ Lucie
in Septa Solis sig.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti An-
geli sig.

Ego Guido cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu sig.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Nicolai in
Carcere Tulliano sig.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Roma-
næ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii,
ii Kal. Februarii, indictione vi, Incarnationis Do-
minicæ 1133, pontificatus vero domni Anastasii
papæ IV anno i.

XLl.

Wibaldo abbati Stabulensi annuli usum ad vitam
duntaxat concedit.

(Laterani, Febr. 7.)

[MARTEN, *Ampl. Collect.*, II, 572.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
lecto filio Corbeiensi abbati, salutem et apostoli-
cæ benedictionem.

Semper apostolica sedes Ecclesiarum prælati,
quos ampliori sibi charitate devinctos agnovit, abun-
dantiorem honorem impendit, et eorum honestis
petitionibus faciliori concurret assensu. Inde est
quod antiqua devotione, quam erga sedem apostoli-
cam dignosceris habuisse, inducti, et quorundam
fratrum nostrorum precibus inclinati, usum an-
nuli ex assueta benignitate apostolicæ sedis in
vita tua tibi tantum duximus indulgendum, et in
augmentum nostræ dilectionis anulum quoque
tibi per dilectum filium nostrum G. diaconum car-
dinalem, qui ad partes Teutonici regni pro utilita-
tibus Ecclesiæ a nobis transmittitur, destinamus.
Tua ergo devotio cum tanta gratiarum actione be-
neficium istud accipiat, ita te semper exhibeas in
sacrosanctæ matris tuæ Romanæ Ecclesiæ venera-
tione ferventem, ut et nos hoc charitatis et bene-
ficentiæ signum tibi gaudeamus impensum, et ea
ad alia beneficia promerenda omni tempore debeas
idoneus inveniri.

Datum Laterani, vii Idus Februarii.

XLII.

Canonorum Pistoriensium disciplinam regularem,
possessiones et privilegia confirmat.

(Laterani Febr. 8.)

[ZACHARIA, *Anecdota mediæ ævi*, 232.]

ANASTASIUS, etc., dilectis filiis GERO præposito et
cæteris Pistoriensis canonicæ fratribus, etc.

Implenda semper sunt postulantium desideria,
quoties illa poscuntur, quæ a ratione non deviant.
Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis po-
sulationibus clementer annuimus, et ad exempla
predecessorum nostrorum b. m. Alex., Urbani,
Lucii et Eugenii Romanorum pontificum canonicæ
vitæ ordinem, quam professi estis, auctoritate nostri
privilegii communimus. Præsenti igitur decreto sta-
tuimus, ut nemini viventium liceat vos et succes-
sores vestros a vitæ canonicæ communionem distra-
here, neque alicui vestro post professionem liberum
sit a congregatione discedere, et laxioris vitæ præ-
cepta sectari. Quamobrem decernimus, ut si ex
vobis quispiam a proposito aberraverit, ad corri-
gendum eum et secundum disciplinam Regulæ coer-
cendum, tibi vel successoribus tuis, et cæteris qui
præfuerint, nulla debeat persona obsistere. Obeunte
te, vel cæteris canonicæ vestræ rectoribus nullus
ibi qualibet subreptionis astutia, vel violentia præ-
ponatur, nisi quem regulares fratres secundum Dei
timorem, vel de suis, si talem inter se repererint,
vel de alienis si oportuerit cum consilio episcopi, qui

canonice electus et per Romanam Ecclesiam fuerit A indignationem beatorum Petri et Pauli apostolorum ordinatus, elegeriat, etc. (2).
ejus se noverit incursum.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus

Ego GG. presbyter card. tt. Calixti

Ego Guido presbyter card. tt. S. Chrysogoni.

Ego Ubaldu presbyter card. tt. S. Praxedis.

Ego Julius presbyter card. tt. S. Marcelli.

Ego Wido presbyter card. tt. Pastoris.

Ego Joannes presbyter card. SS. Joannis, et Pauli et Pamachii.

Ego Cæcius presbyter card. tt. S. Laurentii in Lucina.

Ego Henricus presbyter cardinalis tt. SS. Nerei et Achillei.

Ego Octo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi.

Ego Oddo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Datum Laterani per manum Rolandi, S. R. E. cardina. et cancellarii, vi Idus Februarii indictione II, Incarnationis Dominicæ 1153, pontificatus vero domini Anastasii papæ IV, anno I.

XLIII.

Ad clerum et populum Dolensem. — Confirmatio Hugonis Dolensis electi.

(Laterani, Febr. 13.)

[MARTEN., *Anecd.*, III, 896.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clero, baronibus et populo Dolensi, et per universam Dolensem diocesim constitutis, salutem et apostolicam benedictionem.

Illius exemplo inducti, qui languores nostros tulit, et dolores nostros sua pietate portavit, pietatis viscera vobis duximus expandenda, et quantum in præsentiarum, salva Ecclesiæ pace, potuimus, contritioni et dolori vestro paternæ consolationis gratiam porrigendam. Unde ne forte, quod absit! ecclesia vestra in temporalibus omnino deficiat, curam eorum et gubernationem dilecto filio nostro Hugoni electo vestro commisimus, et eum tam de conservandis possessionibus quas nunc habet, quam recuperandis his, quæ hactenus, pastorali cura deficiente, dilapsæ sunt, præcipimus existere studiosum. Quoniam igitur ad id vestrum ei noscitur subsidium opportunum, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus eidem filio nostro diligentius assistatis, et eum recuperare et conservare bona ecclesiæ vestræ toto studio adjuvetis; et sicut ea bonæ memoriæ R. quondam archiepiscopus vester in pace tenuit; ita et iste, vestro ei assistente suffragio, valeat retinere. Si forte vero aliquis vestrum de bonis ejusdem ecclesiæ aliquid occupavit, eidem filio nostro absque molestia et contradictione restituat. Alioquin animadversionem districti Judicis, et

indignationem beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus se noverit incursum.

Datum Laterani, Idibus Februarii.

XLIV.

Ad Turonensem archiepiscopum. — Ut factam a S. Bernardo compositionem observet.

(Laterani, Febr. 13.)

[*Ibid.*]

Dolores et gemitus Dolensis Ecclesiæ animum nostrum ad dolorem et compassionem invitant, et nos erga eam diu continere charitatis solatium non permittunt. Ejus quidem gemitum felicis memoriæ papa Eugenius prædecessor noster consideratione motus, sanctæ recordationis [Bernardo] quondam Clarævallis abbati per sua scripta mandavit, ut ad componendam pacem inter te et Dolensem Ecclesiam laboraret, et juxta datam sibi desuper sapientiam, agitatam hinc inde longo tempore controversiam fraternam charitate sopiret. Quoniam igitur a parte tua, et illius ecclesiæ de servando quod ipse inter vos constitueret, securitate accepta, idem abbas inter vos præsentibus dilectis filiis nostris (3) G. monacho et Nivardo fratre ipsius abbatis .... ger vidit expedire, constituit; per præsentia scripta fraternitati tuæ mandamus, quatenus a rigore voluntatis tuæ descendas, considerans quia charitas non quæ sua, sed quæ aliorum sunt quærit; compositionem ipsam observes. Alioquin quoniam nobis aquam misericordiæ diutius continentibus, omnia illius spiritualia bona siccantur, fraternitatem tuam nolumus ignorare, quia nos eidem ecclesiæ pietatis gremium expandemus, et contritionem ejus curabimus, Domino auctore, sanare. Charitatis quidem officium non permittit, ut rigorem mansuetudini præponentes, tantam ecclesiam sub ista contentione deficere penitus patiamur.

Datum Laterani, Idibus Februarii.

XLV.

Ecclesiam Pistoriensem tuendam suscipit ejusque bona et jura confirmat.

(Laterani, Febr. 4.)

[ZACHARIA, *Anecdota mediæ ævi*, 213.]

Anastasius episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri THACLÆ ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quoniam universalis Ecclesiæ curam Deo, prout ipsi placuit, disponente suscepimus, oportet nos fratres nostros episcopos ampliori charitate diligere, et ecclesias eorum gubernationi commissas protectione sedis apostolicæ communire, quatenus tam eis, quam ecclesiis, quæ ipsorum regimini sunt commissæ sub apostolica tuitione manentibus, et apostolorum Principis patrocinium contra pravorum incursum adeptis, et ipsi officii sui prosecutioni valeant propensius imminere, et commissæ ipsorum pastioni oves Dominicæ vitæ pabulum apud

CLXXX, sub num. 456.

(3) Forte Gaufrido S. Bernardi notario.

(2) Reliqua eadem sunt quæ in Eugenii III privilegio pro iisdem canonicis. Vide *Patrologiæ* tom.

PATROL. CLXXXVIII.

eos cessantibus pravorum molestiis, uberius et A quietius possint jugiter convenire. Eapropter venerabilis in Christo frater Thracia, Pistoriensis episcopus, et tuæ honestatis et antiquæ devotionis, qua Pistoriensis Ecclesia semper in apostolicæ sedis reverentia et veneratione permansit, consideratione inducti, ad exemplar felicitis recordationis et Innocentii II, Anastasii, Alexandri, Urbani III, et Innocentii III prædecessorum nostrorum Romanorum pontificum, eandem ecclesiam sub Beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes, ut quascunque possessiones quorumcunque honorum eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futuro concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus integra et illibata permaneant. Sancimus etiam, ut diocesis Pistoriensis episcopatus, sicut ejus termini prædictorum prædecessorum nostrorum privilegiis distincti sunt, sic in jure, et conditione Pistoriensis episcopi sine aliorum molestia vel inquietudine perseverent, per quos nimirum terminos subscriptæ capellæ, et ecclesiæ constitutæ esse noscuntur; capella videlicet de Capraria, capella Hospitalis de Rosaria, pleb. de Massa, capella de Vincio, capella de Bucuniano, cap. de Castello Novo, cap. S. Martini in Monte Culli, cap. S. Mariæ Magdalænæ in Colle; cap. de Varczano, cap. de Venua, super quam præfati prædecessoris nostri Urbani post tertiam et quartam discussionem est prolata sententia; cap. Hospitalis de Fanano, cap. prati Episcopi, cap. de Rotie, cap. de Cerbaria, cap. Montis acuti, cap. de Insula, cap. S. Salvatoris sita in prato juxta fluvium Bisentium; in Cojano, curte etiam, quæ vocatur Pavana in Pistoriensi comitatu cum castello Sambucæ in curtis confinia constructo, Sanctæ Pistoriensis ecclesiæ confirmamus, sicut a venerabilis memoriæ comitissa Mathilde Beati Petri filia post diu examinatum a compluribus iudicibus, ac jurisperitis actionem, per iudicium Bernardi tunc sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis, et jam dicti Paschalis papæ Vicarii in manibus dignæ recordationis Ildebrandi prædecessoris tui, et fratrum ejus restituta esse cognoscitur. Porro decimationes de Monte Murlo, de Prato, de S. Paulo, de Cholonica de Monte magno, de Lamporechio de Creti de Spanarecchio, quas de laicorum manibus solertia prædicti prædecessoris tui eripuit: nullus unquam ab ecclesiæ jure et clericorum usibus alienare præsumat. Id ipsum de cæteris curtiis, prædictis præcipimus, quæ hodie in ecclesiastica Pistoriensi possessione persistunt, vid. de Lizzano, de Mammiano, de Cavinana, de Batoni, de Saturnana, de Groppule, Piscia, Vinacciano, Tobiana, Publica, Silva mortua, Petanense, Celleri, et de terra sita infra episcopatum Bononiensem, quam tenuerunt homines de Valle Liderla, curte de Spallioffo. Insuper confirmamus vobis

plebem S. Hippolyti in Alpe, plebem S. Laurentii, plebem in Monte Murlo, plebem de Viliano, plebem S. Quirici, plebem in monte Spanarecio, plebem in Saturnana, plebem de Brandellio, plebem de Cavinana, plebem S. Marcelli, plebem de Lizzano, plebem de Popillio, plebem de Piteglio, plebem de Furfalo, plebem de Celle, plebem de Calloria, plebem de Vinatiano, plebem de Massa, plebem de Creti, plebem de Lamporecio, plebem de Limite, plebem de Artimino, plebem de Saiano, plebem de Quarrata, plebem de Montemagno, plebem de Tobiano, plebem S. Hippolyti, plebem S. Pauli, plebem de Aiolo, plebem S. Justi, plebem de Colonica, in prato plebem S. Stephani. Ad hæc adjicientes sancimus, ut occasione privilegii, quod Pratenses a nobis se in pctrasse congaudent, nulla injuria, imminutio aut inobedientia Matri suæ Pistoriensi ecclesiæ, seu cuilibet supradictarum plebium, vid. S. Pauli, S. Hippolyti, S. Petri de Aiulo, S. Justi de Colonica, vel alicui in aliquo inferatur, nec Pratensis ecclesia, vel Clerici ipsius loci eodem scripto contra justitiam vel dignitatem, aut obedientiam Ecclesiæ, seu episcopi Pistoriensis utantur. Sed quemadmodum prædecessorum nostrorum Urbani, Paschalis, Innocentii II, atque aliorum, seu etiam bonæ memoriæ, et Petri Ildebrandi Pistoriensium episcoporum tempore exstitit, ita jam dicta Pratensis ecclesia absque aliqua diminutione potestatis aut dignitatis, Pistoriensi ecclesiæ, vel episcopi ejus in omnibus, obediens, et subjecta permaneat, prohibentes insuper, ut in episcopatum tuum nullus ecclesiam, vel oratorium sine assensu tuo, vel successorum tuorum de novo constituere audeat, salvo tamen privilegio Romanæ Ecclesiæ: liceat quoque tibi et successoribus tuis baptismales ecclesias in eadem diocesi constituere, si necessitas visa fuerit imminere.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat, præfatum Pistoriensem ecclesiam temere aut perturbare, aut ejus possessiones auferre vel ablatas retinere, minuere aut quibuslibet vexationibus fatigare sed omnia integra et illibata servantur tam tuis quam tuorum fratrum, et pauperum usibus profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur in futurum ecclesiastica, sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.
 Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.
 Ego Ugo, Ostiensis episcopus.
 Ego BB. presb. cardinalis tt. Calixti.
 Ego Guido presb. cardinalis tt. S. Chrysogoni.
 Ego Manfredus presb. cardinalis tt. S. Savinæ.
 Ego Aribertus presb. cardinalis tt. S. Anastasiæ.
 Ego Julius presb. card. tt. S. Marcelli.
 Ego Guido presb. card. tt. Pastoris.
 Ego Octavianus presb. card. tt. S. Priscæ.
 Ego Henricus presb. card. tt. SS. Nerei, et Achillei.

Ego Oddo diaconus card. tit. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diaconus card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Yacinthus diaconus card. S. Mariæ in Cosmidin ss.

Ego Gerardus diaconus S. Mariæ in Via Lata.

Ego Oddo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Laterani per manum Rolandi, S. R. E. presbyteri cardinalis, et cancellarii, xvi Kal. Martii, indict. xiv, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domini Anastasii papæ IV anno 1.

XLVI.

Privilegium ad Petrum Venerabilem super controversia quæ fuerat inter abbatem de Miratorio et fratres Gigniacensis monasterii, per ipsum summum pontificem ordine iuicuario terminata.

(Laterani, Febr. 16).

[*Bullar. Cluniac.*, 63.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio PETRO Cluniacensi abbati, salutem et apostolicam benedictionem.

Quoties aliqua negotia ordine iudiciario in nostra præsentia terminantur, ne in dubium veniant quæ geruntur, rationabile est ea pro securitate partium litterarum memoriæ commendare. Pro controversia siquidem, quæ inter dilectum filium nostrum Eustorgium abbatem de Miratorio et fratres tuos Gigniacenses, super damnis eis a fratribus ipsis illatis agitabatur, tam tu quam ipse abbas in nostra præsentia convenistis, et causa coram nobis et fratribus nostris diutius tractata et diligenter discussa est. Auditis itaque utriusque partis allegationibus ac rationibus plenarie intellectis, participato fratrum consilio iudicavimus, ut prædictus abbas de Miratorio decem et septem millia solidorum Lugdunensis monetæ, quos, licet pro pace, violenter tamen ei donaveras usque ad primas Augusti Kalendas absque contradictione tibi et monasterio tuo restituat. Postmodum vero ea quæ per eosdem fratres Gigniacenses ablata sunt, iudicio dilecti filii nostri Odonis diaconi cardinalis apostolicæ sedis legati, restitui faciat, damna quoque illata eidem abbati resarciri, vel de ipsis ei justitiam præcipimus nihilominus exhiberi. Nulli ergo omnino hominum fas sit hujus nostræ definitionis sententiam temerario ausu infringere, seu modis quibuslibet perturbare. Si quis autem id attentare præsumserit, nisi secundo tertiove commonitus, præsumptionem suam digna satisfactione correxerit, honoris sui periculum patiat, vel excommunicationis pœna mulctetur.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Gregorius presbyter card. tit. Sancti Calixti.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum.

Ego Censius Portuensis episcopus et Silvæ Candidæ.

Ego Rodulphus diaconus cardinalis Sanctæ Lucie in Septa.

Ego Guido diaconus card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis.

Ego Manfredus presb. card. S. Savinæ.

Ego Julius presb. card. S. Marcelli.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Jordanus presb. card. tit. S. Susannæ.

Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ.

Ego Geraldus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cecilie.

Ego GG. in Romana Ecclesia.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi.

Ego Joannes presb. card. SS. Joannis et Pauli tit. Pamachii.

Ego Joannes presb. card. tit. SS. Silvestri et Martini.

Datum Laterani per manus Rolandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xiv Kalendas Martii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domini Anastasii papæ IV, anno primo.

XLVII.

Privilegium concessum episcopo Bergomati.

(Laterani, Febr. 23.)

[Lupi, *Cod. diplom. Bergom.*, II, 1119.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri GIRARDO Bergamensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuam memoriam.

In eminenti sedis apostolicæ specula, disponente Domino, constituti ex injuncto nobis officio fratres nostros episcopos debemus diligere et ecclesiis sibi a Deo commissis suam justitiam conservare. Proinde, dilecte in Domino frater Girarde episcope, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ papæ Innocentii, Bergamensi Ecclesiæ cui, Deo auctore, præes, paterna sollicitudine providentes statuimus ut quascunque possessiones, quæcunque bona in præsentiarum juste et canonice possides, aut in futurum, largiente Domino, rationabilibus modis poteris adipisci, firma tibi tuisque successoribus et illibata permaneant. Canonici quoque Sanctorum Vincentii et Alexandri tam præsentibus quam futuri canonicam et debitam obedientiam tibi tuisque successoribus exhibeant, nec occasione privilegii ab apostolica sede percepti eam subtrahant. Qui nimirum nec non et omnes alii clerici tui episcopatus possessiones ecclesiarum ad tuum jus pertinentium sine tua tuorumque successorum conscientia et consensu quomodolibet alienandi omnem sibi per hujus nostri decreti paginam facultatem noverint perpetuis temporibus amputatam. Sic tamen ut vos si hoc manifesta et evidens utilitas et necessitas illarum ecclesiarum exegerit assensum vestrum non debeatis ex malitia et pravitate aliqua denegare.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat commissam tibi Ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscr.

Ego GG. presbyter cardinalis tit. Calixti subscripsi.

Ego Astaldus presb. cardinalis Sanctæ Priscæ subscripsi.

Ego Oddo diac. cardinalis Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Datum Laterani per manum Rolandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii VII Kalendas Martii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Anastasii IV papæ, anno primo.

Pendente filis sericis bulla plumbea.

XLVIII.

Ad episcopum Tolonensem. — In gratiam monachorum S. Victoris quibus ille infensum se præbebat.

(Laterani, Mart. 1.)

[MARTEN., *Ampl. Collect.*, I, 826].

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri W. (4) Tolonensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Si aliquis in te charitatis igniculus remansisset, et monasticæ professionis Regulam non esses oblitus, fratres tuos monachos Massilienses diligeres, et nullam ipsis studeres injuriam irrogare. Ecce sicut ex ipsorum narratione didicimus, decimas ecclesiæ S. Joannis de Petrafoci eis contra justitiam auferis, atque etiam super ecclesiam Sancti Pontii de Colubreira injuriam eis non modicam non vereris inferre, cum liberam habeant sepulturam in eorum ecclesiis, qui se deliberant sepeliri, ausu temerario contradicis. Quia ergo a fraternæ charitatis unione declinare videris; quoniam illos persequi non desistis, quos debes ab aliis pro posse defendere; per apostolica tibi scripta mandamus, quatenus, si verum est, quod prædicti fratres nostris auribus suggesserunt, de cætero prædictis fratribus in memoratis ecclesiis non præsumatis aliquam injuriam, vel aliquam molestiam irrogare, seu illos qui sepulturam apud eos elegerunt, quomodolibet prohibere. Alioquin scire te volumus, quod nos pro eorum defensione, tanquam pro illis qui ad jus beati Petri proprie spectare noscuntur, contra illos

(4) Willelmo hujus nominis secundo, qui ab anno 1117 ad 1165. Tolonensem episcopatum rexit, assumptus ex Massiliensi S. Victoris monasterio,

A qui eos præsumperint infestare, murum nos tutissimum opponemus.

Datum Laterani, Kal. Martii.

XLIX.

Ecclesiam Turonensem tam Dolensis quam cæterorum Britannia ceterioris episcoporum metropolim confirmat, petente Engelbaldo episcopo.

(Laterani, Mart. 3.)

[MARTEN. *Thes. Anecd.*, III, 894.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ENGELBALDO Turonensi archiepiscopo, ejusque successoribus canonicè substituendis, in perpetuum.

Justitiæ et rationis ordo suadet, ut qui sua desiderat a successoribus mandata servari, decessorum suorum voluntatem et statuta custodiat. Prædecessor siquidem noster felicitis memoriæ papa Innocentius controversiam, quæ de prælatione Turonensis ecclesiæ et subjectione Dolensis inter earum pastores jam diu agitata est, bonæ memoriæ Gaufrido, quondam Carnotensi episcopo, tunc apostolicæ sedis legato, cognoscendam terminandamque commisit. Quæ cum in ejus præsentia in pluribus locis Gallia tractata esset, et necdum fine debito terminata, Dolensis archiepiscopus ad ejusdem prædecessoris nostri præsentiam venit, conquerens in dilatione ipsius causæ se multoties gravatum esse, et multas ob hoc expensas sustinuisse. Propter quod suppliciter postulavit, ut idem prædecessor noster eandem causam ad suam præsentiam revocaret, et debitum finem imponeret. Cujus petitioni acquiescens, apostolicis litteris antecessori tuo Hugoni præcipiendo mandavit, ut apostolico se conspectui præsentaret, ecclesiæ suæ justitiam super hoc ostendere præparatus. Quo interim divino judicio viam universæ carnis ingresso, tam ipse archiepiscopus quam Dolensis pro ejusdem controversiæ decisione, prædecessoris nostri beatæ recordationis papæ Lucii se conspectui præsentarunt. Cum autem de ecclesiæ suæ justitia rationes, scripta et argumenta plurima produxisset, productum est tandem in medium prædecessoris nostri bonæ memoriæ papæ Urbani privilegium, in quo manifeste continebatur, quod idem papa post multas hujus rei in sua et legatorum etiam sedis apostolicæ præsentia, discussiones et retractationes, scriptis Romanorum pontificum Nicolai videlicet, Joannis et Leonis quoque IX et Gregorii VII diligenter inspectis, et omnibus hinc inde diligenti examinatione pertractatis, ex communi fratrum suorum episcoporum, et multorum Romanæ Ecclesiæ clericorum consilio decrevit, et scripti sui munimine roboravit, ut tam Dolensis quam cæteri deinceps Britannorum episcopi Turonensem ecclesiam suam esse metropolim recognoscerent, et debitam ei semper reverentiam

ut patet ex hac epistola; id quod hactenus auctores Provinciæ latuit.

exhiberent, nec ullo ulterius tempore post Rollandi A obitum, qui tunc Dolensi ecclesiæ præsidebat, ad pallei usum Dolensis episcopus aspiraret. Ad hæc vero Dolensis nihil quod ratione subnixum esset respondit, nec partem suam alicujus Romani pontificis auctoritate lueri potuit. Auditis itaque utriusque partis allegationibus, et scriptis Romanorum pontificum ex parte Turonensis ecclesiæ studiose inspectis, præfatus prædecessor noster papa Lucius, communicato consilio in consessu fratrum suorum episcoporum, presbyterorum, et diaconorum cardinalium, et multorum aliorum nobilium, Romanorum civium, eandem sententiam auctoritate apostolica confirmavit, et tam archiepiscopum quam Turonensem ecclesiam de ipsorum episcoporum obedientia propria manu per baculum investivit. B Præcipiens juxta ejusdem sententiæ tenorem, ut tam Dolensis quam universi deinceps Britannicæ citerioris episcopi Turonensi ecclesiæ, tanquam metropoli propriæ, subjaceant et debitam obedientiam ac reverentiam humiliter exhibeant; nullusque de cætero Dolensis episcopus ad pallei usum aspirare præsumat; sed sicut jam dictum est, Turonensem ecclesiam propriam metropolim recognoscat, et reverenter ei obediat. Id ipsum sanctæ memoriæ papa Eugenius scripti sui pagina confirmavit. Nos igitur qui licet indigni in sede justitiæ, disponente Domino, constituti, a via veritatis deviare nec volumus, nec debemus, eorumdem prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, eamdem C sententiam sedis apostolicæ auctoritate nobis a Deo concessa confirmamus, præsentis scripti nunimine roboramus. Si qua igitur, etc.

S. PETRUS S. PAULUS.

ANASTASIUS PAPA IV.

Locus monogrammaticus.

CUSTODI ME, DOMINE, UT PUPILLAM OCULI.

Ego ANASTASIUS catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli Calixti.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chryso-goni.

Ego Ubaldus presbyter cardinalis tituli S. Praxedis. D

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabinæ.

Ego Aribert presbyter cardinalis tituli S. Anastasiæ.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tituli S. Clementis.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli SS. Suzzannæ et Felicitatis.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tituli S. Cecilie.

(5) Vide *Patrologiæ* tom. CLXXX, in Eugenio III, sub num. 581.

Ego Astaldus presbyter cardinalis tituli S. Priscæ.

Ego Joannes presbyter cardinalis SS. Joannis et Pauli, tituli Pammachii.

Ego Cencius presbyter cardinalis tituli S. Laurentii in Lucina.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodulfus diaconus cardinalis S. Lucie in Septa solis.

Ego Gregorius diaconus cardinalis S. Angeli.

Ego Guido diaconus cardinalis S. Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi.

Ego Odo diaconus cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Datum Laterani per manum Rollandi, S. Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, v Nonas Martii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Anastasii IV papæ, anno primo.

L.

Privilegium ad fratres Cluniacenses de ecclesia, de Rocaboviscurti super controversia quæ erat inter eos et clericos.

(Laterani, Mart. 4.)

[*Bullar. Cluniac.*, 64.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis monachis Cluniacensibus in ecclesia de Rocaboviscurti commorantibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Controversiam, quæ inter vos et clericos ecclesiæ, in qua constituti estis, super jure proprietatis ipsius ecclesiæ agitur, venerabilibus fratribus nostris G... Lemovicensi et B... Sanctonensi episcopis audiendam terminandamque commisimus. Ideoque per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus cum ab eis propter hoc fueritis evocati, occasione seposita eorum præsentiam adeatis, et quod exinde inter vos judicaverint, suscipiatis irrefragabiliter et servetis.

Datum Laterani, IV Nonas Martii.

LI.

Privilegium pro ecclesia Astens.

(Laterani, Mart. 5.)

[UGRELLI, *Italia sacra*, IV, 365.]

Bulla hæc verbatim privilegium repræsentat ad Eugenio III (5) Anselmo episcopo Astensi concessum, nisi quod in hac adduntur plebs de Hante, hospitale Cervellæ, Mons Acutus cum arenariis et pertinentiis suis; medieta S. Stephani cum suis pertinentiis; ecclesia de Corticellis, castrum Blasæ, castrum S. Victoriæ cum ecclesiis et omnibus pertinentiis. Subscriptiones vero sunt ejusmodi.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Oddo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu subsc. A
 Ego Oddo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tul-
 liano subsc.
 Ego W. presb. card. tit. S. Callixti subsc.
 Ego Guido presb. card. S. Chrysogoni subsc.
 Ego Ubaldu presb. card. tit. S. Praxedis subsc.
 Ego Manfredus presb. card. S. Sabinæ subsc.
 Ego Aribertus presb. card. S. Anastasiæ subsc.
 Ego Joannes presb. card. SS. Joannis, et Pauli
 tit. Pammachii subsc.

Datum Laterani per manum Rolandi, S. R. E.
 presb. card. et cancellarii, III Non. Martii indict. II,
 Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontif. vero D.
 Anastasii IV papæ, anno I.

LII.

*Ad Nonantulanos monachos. — ut mortuo Alberto
 novum abbatem eligant.*

(Laterani, Mart. 8.)

[TIRABOSCHI, *Storia di Nonantola*, II, 265.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, di-
 lectis filiis A. priori et universo conventui Nonan-
 tulani monasterii, salutem et apostolicam benedic-
 tionem.

Super contritione ac destitutione monasterii vestri paterno vobis affectu compatimur, et de ipsius revelatione pro nostri officii debito, in quantum cum Deo possumus, diligentem curam, et attentam sollicitudinem gerimus. Quod autem post decessum bonæ memoriæ A. abbatis vestri de substituendo vobis pastore, sicut per litteras vestras et fratrem R. quem ad nostram præsentiam destinastis cognovimus, sollicite cogitastis, et in personam convenire vultis, gratum nobis est, et studium vestrum in Domino collaudamus. Cæterum quia de persona ipsa quam eligere vultis, notitiam quam oportet non habemus, et fratres nostri, qui eam amplius noverant, in eam minime consentire suadebant; prædictus quoque Fr. R. ad tantum negotium persequendum sufficere minime poterat, postulationem vestram in præsentiarum admittere nec potuimus nec debuimus. Quocirca per præsentia vobis scripta mandamus quatenus in personam litteratam, honestam et tanti monasterii regimini idoneam conveniatis, et per W. de melioribus personis monasterii vestri super eadem persona concordem et unanimum electionem vestram nobis significare curetis. Quibus etiam auctoritatem et potestatem, si vos forte supradicto in conventu non poteritis, eligendi vel a nobis suscipiendi personam, quæ vobis prodesse et præesse possit, et a nobis in abbatis officio confirmatam et benedictam ad vos referendi conferatis.

Datum Laterani, VIII, Id. Martii.

LIII.

Bona et immunitates ecclesiæ Gerboredensis confirmat.

(Laterani, Mart. 14.)

[LOUVER, *Antiquités du Beauvoisis*, I, 665.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis EUSTACHIO decano ecclesiæ Gerboreidi

ejusque denique fratribus tam præsentibus quam futuris canonice substituendis; in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur quod religioni et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideris congruum impertiri consensum. Quapropter, dilecti filii, vestris postulationibus clementer annuimus et præfatam ecclesiam in qua divino mancipati estis obsequio sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentem scripto communimus: statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona eadem in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum et principum, oblatione fidelium, aut aliis justis modis, patiente Domino, poterit adipisci firma vobis et successoribus vestris illibata permaneant. In quibus hæc..... duximus exprimenda vocabulis.

Ecclesiam de Rotengio cum decima magna et minuta et omnibus appendiciis ejus, medietatem decimæ de Collignie, decimam de Tilleto, tertiam partem decimæ de S. Donsyii curte, ecclesias de Vuabesio, de capella, de Sullies, de S. Samsone, et de S. Audouino; justitiam quam habetis apud Sonions et apud..... et villam quæ dicitur Ons apud Senentes et apud Wuardes. In villa Bray et apud Curteum decimam quoque conductus, pedagii transitus apud Gerboredum et Sonio..s et Ons, et fossas terrarum in suburbiis.

Præter hæc libertatem illam quam bonæ memoriæ Guido quondam Belvacensis episcopus, canonicis vobis et ecclesiæ vestræ concessit et scripti sui pagina confirmavit, et ne a statu suo temerario aliquis incursu et progressu temporis discedatur, auctoritate apostolica confirmamus.

Præsentem etiam decreto statuimus ne ullus habeat in ecclesia vestra præbendam nisi qui ei per suam præsentiam voluerit deservire. Capellanum itidem vice domini qui pro tempore fuerit ab officio capellani omnino non destiterit; capellaniam autem et præbendam ecclesiæ vestræ simul cum capellania illa prohibemus habere. Decernimus præterea et auctoritate apostolica confirmamus, interdicimus ut præbendæ vestræ non dividantur, sed in sua omni integritate permaneant.

Decernimus autem ut nulli omnino hominum liceat supradictam ecclesiam temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et institutione concessa sunt, usibus omnimodis profutura.

Prohibemus autem ut nullus audeat unquam ecclesiæ vestræ aut ipsius capellis novas et indebitas exactiones imponere, vel personas vestras aliquibus illicitis perceptionibus et servitutibus aggravare, salva nimirum diocæsani canonica justitia. Ad indicium autem perceptæ hujus ab Ecclesia Romana protectionis unum bisantium nobis et successoribus nostris singulis annis persolvatis.

Si qua autem etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus. A
 Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.
 Ego Hugo Ostiensis episcopus.
 Ego Greg. presbyter cardinalis tit. Ecclesiæ Salva-

toris.

Ego Hubaldus presb. card. tit. Ecclesiæ Praxedis.
 Ego Manfredus presb. card. tit. Sanctæ Firminæ.
 Ego Ausbertus presb. card. tit. Sanctæ Anastasiæ.
 Ego Octavianus presb. card. tit. Sanctæ.....
 Ego Otto diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum

Aureum.

Ego Rodulfus diac. card. tit. S. Luciæ.....
 Ego Guido diac. card. tit. S. Mariæ in Portion.....
 Ego Oddo diaconus cardinalis tit. Sancti Nicolai...
 Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ.
 Ego Joannes presbyt. card. tit. Fratrum.....

Datum Laterani per manum Rolandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, 11 Idus Martii, indictione 11, Incarnationis Dominicæ anno 1155, pontificatus vero domini Anastasii papæ IV, anno primo.

LIV.

Donationem monasterii S. Petri de Landelina, ordinis S. Benedicti, Nucerinæ diæcesis, a comitibus Monaldo, Bucci filio, Rodulfoque Lamberti et comite Gentile, Alberici filio, priori et canonicis cathedralis ecclesiæ Fulginensis liberalissime factam, confirmat.

(Vide UGHELLI, *Italia Sacra*, I, 695.)

LV.

Ecclesiæ Fulginatensis bona confirmat (6).

(Laterani, Mart. 17.)

[UGHELLI, *ibid.* — Subscriptiones hæc sunt :]

Datum Laterani, per manum Rolandi, S. R. E. presb. card. cancellarii xvi Kal. Aprilis, ind. 11, Incarn. Dominicæ an. 1153, pontif. vero d. Anastasii, anno 1.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.
 Ego G. G. presb. card. tit. S. Calixti.
 Ego Guido presb. card. tit. S. Chrysogoni.
 Ego Ubaldus presb. card. tit. S. ...
 Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ.
 Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.
 Ego Aribertus presb. card. tit. S. Crucis in Hierus.

Ego Oddus diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodolphus diaconus card. tit. S. Luciæ in Septisol.

Ego Georgius S. Angeli.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Oddo diaconus card. S. Nicolai in Carcere

Tull.

Ego Hicmarus Tusculanus episc.

Ego Ugo Ostiensis episc.

(6) Ipsissima verba sunt privilegii ab Innocentio II pro eadem Ecclesia dati. Vide *Patrologiæ tom. CLXXIX*, sub num. 318.

LVI.

Ecclesiæ S. Mariæ Lunensis patrocinium suscipit ejusque bona ac jura confirmat, petente Gotifredo episcopo.

(Laterani, Mart. 18.)

[UGHELLI, *Italia Sacra*, I, 846, ubi revocatur lector ad privilegium ab Eugenio III eidem Gotifredo, iisdem pene verbis, concessum. Vide *Patrologiæ t. CLXXX*, in Eugenio III, sub num. 325.]

Datum Laterani per manum Rolandi, S. R. E. presb. card. et cancellarii xv Kal. Aprilis, ind. ... Incarn. Dom. anno 1153, pontificatus vero domini Anastasii IV papæ, anno 1.

Subscriptiones sunt sequentes :

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

B Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Rodolphus diaconus card. S. Luciæ in Septisolio.

Ego Gregorius diac. card. S. Angeli.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego GG. presb. card. tit. S. Calixti.

Ego FF. Ubaldus presb. card. S. Praxedis.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Henricus presb. cardinalis tit. SS. Nerei et Achillei.

LVII.

C *Privilegium pro parthenone Sancti Firmi de Plorizano.*

(Laterani, Mart. 19.)

[LUPI, *Cod. diplom. Bergom.*, II, 1117.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis in Christo filiabus LICÆ abbatisse monasterii Sancti Firmi de Plorizano ejusque sororibus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuam memoriam.

Prudentibus virginibus quæ sub habitu religionis gratum Deo famulatum impendunt nostrum debet impertiri præsidium, ut tanto firmiter valeant in proposito religioso persistere quanto contra terrenorum fluctuum tempestates apostolica tuitione fuerint propensius communitæ. Quapropter, dilectæ in Christo filiæ, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatum monasterium in quo divino mancipatæ estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti patrocinio communimus : statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis et his quæ vobis successerint, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Ecclesiam Sancti Martini; terram quam habetis in loco qui dicitur Florizanum; terram aliam in loco qui dicitur Istrata; terram quam habetis apud Redonam; domum quam habetis apud Somvicum cum vinea. Prohibemus etiam ut nullus omnino laicus decimas a vobis exigere præsumat, aut violenter auferre. Si quis autem id attentare præsumperit, et commonitus emendare contempserit, anathematis sententia feriatur.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat supradictum cœnobium temere perturbare aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diœcesani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego G. G. presbyter cardinalis Sancti Calixti subscripsi.

Ego G. presbyter cardinalis tituli Sancti Chrysogoni subscripsi.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis Sanctæ Præxedis subscripsi.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Sabinae subscripsi.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tit. Sancti Clementis subscripsi.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris subscripsi.

Ego Joannes presb. card. tit. Sanctarum Susannæ et Felicitatis subscripsi.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei subscripsi.

Ego Joannes presb. card. Sancti Joannis tit. Pamachii subscripsi.

Ego Octavianus presb. card. tit. Sanctæ Cecilie subscripsi.

Ego Oddo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

Ego Rodolphus diac. card. Sanctæ Lucie in Septisol. subscripsi.

Ego Gregorius diaconus cardinalis Sancti Angeli subscripsi.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Joannes diac. card. Sanctorum Sergii et Bacchi subscripsi.

Ego Oddo diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Datum Laterani per manum Rolandi, S. R. E. presb. cardinalis et cancellarii, xiv Kalend. Aprilis, indict. ii, Incarn. Dominicæ anno 1153 (7), pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno i.

LVIII.

Monasterii Sanctæ Mariæ de Pomposia bona ac jura confirmat.

(Laterani, Mart. 19.)

[MURATORI, *Antiq. Ital.*, V, 431.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis JOANNI abbati monasterii Sanctæ Mariæ, quod in insula Pomposia situm est, ejusque fratribus tam presentibus quam futuris, regulariter substituendis in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursum aut eos a proposito revocet, aut rebur, quod absit! sacræ religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulacionibus clementer annuimus, et prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ Cœlestini, et Eugenii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, Beatæ Dei Genitricis, semperque Virginis Mariæ Pomposianum monasterium, in quo div'no mancipati estis obsequio, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus: statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque loca idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, præstante Domino, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis: videlicet Massacellam, integram (8), etc. Præterea in episcopatu Concordiæ ecclesiam Sancti Martini in Phana. In episcopatu Cenetensi ecclesiam Sancti Petri in Colosis, et Sancti Danielis. In eodem episcopatu ecclesiam Sancti Andreæ in Bosco cum capellis suis, aliam ecclesiam Sancti Martini in Cambernardi, Sanctæ Mariæ in Ronchu Marzollu, Sanctæ Mariæ in Vidore, Sanctæ Bonæ cum capellis suis, Sanctæ Mariæ in Castello, et alias, quas in partibus illis habetis. In episcopatu Vicentiæ ecclesiam Sanctæ Mariæ in Teupisse. In civitate Veronensi ecclesiam Sancti Matthæi. In episcopatu Brixiensi ecclesias Sanctæ Mariæ de Sede Marcuffi, Sanctæ Mariæ de Cucumare, et Sanctæ Mariæ de Suxiliano. In episcopatu Cremonensi ecclesiam San-

(7) Bulla hæc Anastasii, quamvis in notis chronologicis annum 1153 præseferat, tamen ad sequentem vulgarem 1154 spectat. Procul dubio indicant et pontificis maximi nomen et indictio secunda, quæ hoc anno in cursu erat. Annus vero Florenti-

nus nonnisi viii Kalend. Aprilis, aut postea ordinatur, qui in hujus pontificis diplomatibus adhibitus fuit.

(8) Ut in bulla Callixti II papæ. Vide *Patrologia* t. CLXIII.

cti Stephani in Caballaria. In episcopatu Astensi A ecclesias Sanctæ Mariæ de Flexu, et Sancti Joannis de Cerro. In episcopatu Bononiense ecclesias Sanctæ Mariæ de Arzellata, Sancti Venantii, Sancti Blaxii de Luzaco, Sancti Marci in Turrixella, Sancti Joannis in Castagnolo, Sancti Blasii in Saliceto, et aliam ecclesiam in Granarolo. In civitate ipsa ecclesiam Sancti Syri. In civitate Mutinensi ecclesiam Sanctæ Mariæ. In castro Solerie ecclesiam Sancti Joannis, et in villa ejus ecclesiam Sancti Michaelis. Ferrariæ ecclesiam Sanctæ Agnetis. In Finale Sancti Michaelis. Ustulati ecclesiam Sancti Petri. Faventia ecclesiam Sancti Clementis. Prate ecclesiam Sancti Laurentii. In episcopatu Livinensi ecclesiam Sanctæ Mariæ in Manumizola, ecclesiam Sancti Michaelis, et Sanctæ Mariæ Novæ cum capellis suis. Rimini Sanctæ Mariæ in Tribbo. In episcopatu Urbinensi ecclesiam Sancti Leonis de Folia, Sancti Angeli de Insula, Sanctæ Mariæ de Petra, Sancti Martini in Ulmeta, Sancti Racliani, et Sancti Angeli in Preverzum, ecclesiam Sanctæ Mariæ in Castagneto cum capellis suis, ecclesiam Sanctæ Mariæ de Viculo cum capellis suis, ecclesiam Sancti Joannis de Prugno cum capellis suis, et ecclesiam Sanctæ Mariæ de castro, Sancti Martini cum capellis suis. Chrisma vero, Oleum Sanctum a Comacliensi episcopo (9), etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Bene valete.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus subscripsi.

Ego Ostiensis episcopus subscripsi.

Ego Gregorius presbyter card. titulo Calixti subscripsi.

Ego Guido presbyter card. titulo Sancti Chrysoni subscripsi.

Ego Ubaldus presbyter card. tit. Sanctæ Praxedis subscripsi.

Ego Manfredus presbyter card. tit. Sanctæ Savinæ subscripsi.

Ego Aribertus presbyter card. tit. Sanctæ Anastasiæ subscripsi.

Ego Jordanus presbyter card. tit. Sanctæ Susannæ subscripsi.

Ego Octavianus presbyter card. tit. Sanctæ Cecilie subscripsi.

Ego Astaldus presbyter card. tit. Sanctæ Priscæ subscripsi.

Ego Cencius presb. card. tit. Sancti Laurentii in Lucina subscripsi.

Ego Henricus presb. card. tit. Sanctorum Nerei et Achillei subscripsi.

Ego Joannes presb. card. tit. Sanctorum Silvestri et Martini subscripsi.

Ego Odo diac. card. Sancti Georgii ad Velum Aureum subscripsi.

A Ego Rodulfus diac. card. Sanctæ Lucie in Scepta subscripsi.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu subscripsi.

Ego Odo diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Datum Laterani per manum Rolandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xiv Kalend. Aprilis, indictione ii, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno i.

LIX.

Ecclesiarum Carcassonenarum disciplinam regularem et possessiones confirmat.

(Laterani, April. 5.)

[BOUGES, *Histoire de Carcassonne*, 528.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PONTIO Carcassonensi episcopo, ejusque successoribus canonicè instituendis, in perpetuam memoriam.

Justitiæ ac rationis ordo suadet ut qui a successoribus sua desiderat instituta et mandata servari, decessoris sui constituta et mandata custodiat, et sua stabilitate corroboret et confirmet. Eapropter justis regularium ecclesiæ tuæ canonicorum postulationibus gratum accommodantes assensum ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ Urbani papæ, institutionem regularis ordinis, quam prædecessor tuus bonæ recordationis Petrus episcopus, apud matricem Ecclesiam Sancti Nazarii et apud ecclesiam Sanctæ Mariæ seu B. Stephani, Domino auctore, disposuisse dignoscitur, auctoritate sedis apostolicæ confirmamus, et ratam perpetuis temporibus manere sancimus. Statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona prædictæ ecclesiæ, in præsentia, tum juste et canonicè possident, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Domino propitio, poterunt adipisci, firma eisdem ecclesiis et illibata permanent, clericorum et ibi Domino sub regularis vitæ observantia servantium, usibus omnimodis profutura. Prohibemus autem ut nec tibi, nec successoribus tuis, nec alicui ecclesiasticæ aut sæculari personæ fas sit canonicas ipsas evertere, vel institutum illic regularis vitæ ordinem removere, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua igitur, etc.

SANCTUS PETRUS. SANCTUS PAULUS.

ANASTASIUS PAPA IV.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Odo diaconus card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Gregorius presbyter card. tit. Laboch.

Ego Octavianus presbyter card. tit. S. Cecilie.

(9) Vide ibid.

Ego Joannes presb. card. S. Joannis et S. La-
machii

Datum Lat. per manum Rollandi, S. Romanæ Ec-
clesiæ presbyteri card. cancell. Non. April., indi-
catione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pon-
tificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno 1.

LX.

*Monasterium Fructuariense sub beati Petri prote-
ctione recipit, bona ejus confirmat, inter qua ec-
clesiam S. Danielis Venetiarum enumerat, aliaque
privilegia impartitur.*

(Laterani, April. 6.)

[CORNELIUS, *Ecclesiæ Venetæ* IV, 187.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dile-
ctis filiis RUFINO abbati Fructuariensi, ejusque
fratribus tam præsentibus quam futuris regularem
vitam professis, in perpetuum.

(10) Piæ postulatio voluntatis effectu debet prose-
quenti compleri, ut et devotionis sinceritas lauda-
biliter enitescat, et utilitas postulata vires indubi-
tanter assumat. Eapropter, dilecti in Domino filii,
vestris justis postulationibus clementer annuimus,
et Fructuariense monasterium, in quo divino estis
obsequio mancipati, sub B. Petri et nostra prote-
ctione suscipimus, et præsentis scripti privilegio
communimus. Statuentes ut quæcunque bona,
quascunque possessiones idem monasterium in præ-
sentiarum juste et canonice possidet, aut in futu-
rum concessione pontificum, largitione regum vel
principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis,
opitulante Domino, poterit adipisci, firma vobis
vestrisque successoribus in perpetuum et illibata
serventur. In quibus hæc propriis nominibus adno-
tanda subjunximus. In civitate Astensi ecclesiam
S. Secundi; apud Sollariensem villam ecclesiam
S. Joannis; apud Moroçium ecclesiam S. Blasii;
apud Quadraginta ecclesiam S. Benigni, Villam No-
vam faloam in civitate Papiensi ecclesiam S. Mat-
thæi, in archiepiscopatu Mediolanensi apud castrum
Paternianum ecclesiam S. Nicolai. Apud castrum
Cantorium ecclesiam S. Jacobi; apud Cuzatum ec-
clesiam S. Gervasii, in Ganne ecclesiam S. Gemuli,
et ecclesiam Vulturii; in episcopatu Laudensi
apud castrum Paudum ecclesiam S. Petri; in Ver-
cellensi civitate ecclesiam Sanctæ Fidis; apud Ja-
nuam in capite Faris ecclesiam S. Pauli. In civitate
Saonensi ecclesiam S. Georgii; in episcopatu Al-
beni castrum Serre-longe, et apud murum ec-
clesiam S. Mariæ; in pago Yporiensi apud castrum
Clevascium ecclesiam S. Martini; apud Ferrariam
ecclesiam S. Romani. In episcopatu Bononiensi
monasterium S. Bartholomæi, ecclesiam S. Petri
Decaron, ecclesiam S. Mariæ de Villa Nova, ec-
clesiam Sanctorum Simonis et Judæ. Supra ripam
Ticini in loco brinate ecclesiam S. Martini; in loco

(10) Nullam de hoc diplomate mentionem ingerunt
neque Mabillonius in *Annalib. Ord. S. Benedicti*,
neque Ugh. in *Episcopis Eporediensibus*. Ex eo in-
struimur antiquis temporibus illustriora monasteria

Paterniani ecclesiam S. Martini de Ublate, eccle-
siam Danielis in Venetia, ecclesiam S. Agatæ in
episcopatu Tarvisino. Obeunte vero te ejusdem loci
abbate vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi
qualibet subreptionis astutia vel violentia præpona-
tur nisi quem fratres communi consensu vel fra-
trum pars sanioris consilii secundum Dei timorem
et beati Benedicti Regulam providerint eligendum.
Electus autem a Romano pontifice aut a quocunque
maluerit catholico episcopo ordinetur. Chrisma,
oleum sanctum, consecrationes altarium sive basi-
licarum, ordinationes monachorum, qui ad sacros
ordines promovendi vel clericorum monasterio per-
tinentium a quocunque catholico volueritis accipie-
tis episcopo, qui nostra fultus auctoritate quæ po-
stulatur indulgeat. Id ipsum etiam de cellis sub eo-
dem monasterio positis concedimus siquidem paro-
chiarum ipsarum episcopi quæ episcopalis officii
sunt gratis et sine pravitate eis noluerint exhibere.
Ad hæc adjicientes statuimus ut nulli episcopo fa-
cultas sit aliqua sæpéfato Fructuario loco grava-
mina irrogare neque adversus abbatem et monachos
sive clericos ejusdem monasterii excommunicatio-
nis aut interdictionis proferre sententiam. Decimas
quoque reddituum de terris dominicatis quæ vel
apud Fructuariam, vel per alia loca a vobis vel
fratribus vestris excoluntur, vel per episcopos aut
episcoporum ministros exigi prohibemus. Sepultu-
ram vero ejusdem loci liberam esse sancimus ut
eorum qui illic sepeliri deliberaverint devotioni et
extremæ voluntati nisi forte fuerint excommunicati
nullus obsistat.

Decernimus ergo ut nulli omnino liceat hominum
præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
seu quibuslibet molestiis fatigare; sed omnia inte-
gra observentur eorum pro quorum gubernatione
et sustentatione concessa sunt usibus omnimodis
profutura, salva tamen apostolicæ sedis auctoritate.
Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularive
persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Odo diaconus cardinal. Sancti Sergii ad
Velum Aureum.

Ego Gregorius presb. cardinal. tit. Calixti.

Ego Guido presb. cardinal. Sancti Chrysogoni.

Ego Hubaldus presb. cardinal. tit. Sanctæ Praxe-
dis ss.

Ego Manfredus presb. cardinal. tit. Sanctæ Sa-
binæ.

Ego Aribertus presb. cardinal. tit. Sanctæ Ana-
stasiæ.

Ego Guido diacon. cardinal. Sanctæ Mariæ in
Porticu.

Ego Guido presb. cardinal. tit. Pastoris.

congregationis formam habuisse ex plurimis quæ
sub jurisdictione sua habebant minoribus mona-
steriis.

successoribus in perpetuum confirmamus. Nulli ergo hominum fas ait super hac nostra confirmatione vestrum monasterium perturbare, aut aliquam ei exinde contrarietatem inferre; sed omnia in perpetuum ita intemerata serventur, quemadmodum prædicti prædecessoris nostri pagina noscitur institutum, salva in omnibus apostolicæ sedis auctoritate. Si quis sane hanc nostri privilegii paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, secundo tertiove commonitus, nisi congrue satisfecerit, potestatis honorisque dignitate careat, reumque se divino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore et sanguine Dei et Domini Redemptoris nostri Jesu Christi alienus fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subjaceat, conservantes autem eidem loco quæ sua sunt a remuneratore omnium bonorum Domino intervenientibus beatorum Petri et Pauli meritis æternæ vitæ præmia consequamur. Amen, amen, amen.

CUSTODI ME, DOMINE, UT PUPILLAM OCULI.

S. PETRUS. S. PAULUS. ANASTASIVS PAPA IV.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Oddo diaconus cardinalis S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tituli S. Callixti.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Ceacius Portuensis episcopus et Silvæ Candidæ.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Hubaldus presbyter cardinalis tituli S. Praxedis.

Ego Gregorius diaconus cardinalis et Sabinienſis electus.

Ego Joannes diaconus cardinalis Sanctorum Sergii et Bacchi ss.)

Ego Julius presbyter cardinalis tituli Sancti Marcelli subscripsi.

Ego Odo diaconus cardinalis Sancti Nicolai in Carcere Tulliano subscripsi.

Ego Wido presbyter cardinalis tituli Pastoris subscripsi.

Ego Astaldus presbyter cardinalis tituli Sanctæ Priscæ subscripsi.

Ego Henricus presbyter cardinalis tituli Sanctorum Nerei et Achillei subscripsi.

Datum Laterani per manum Rollandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, xii Kalend. Maii., indictione ii, Incarnat. Dom. ann. 1154, pontif. vero D. Anastasii papæ IV, anno 1.

LXIV.

Privilegium pro monasterio S. Mariæ de Prato.

(Laterani, April. 20.)

[*Bullar. Cluniac.*, 64.]

ANASTASIVS episcopus, servus servorum Dei, di-

lectis filiis Theobaldo priori de Prato Sanctæ Mariæ ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem prætere consensum, ut fidelis devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, justis vestris postulationibus clementer annuentes, præfatum monasterium, quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona idem monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis, vestrisque successoribus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Burgum in quo ipsum monasterium situm est, cum monte Curio et cum omnibus aliis appendiciis suis, et quidquid parochialis beneficii totius parochiæ castri Donziacensis, et villæ Sanctæ Mariæ de Prato, cum capella de Bronzilia et omnibus quæ in villa illa, et in aliis circumpositis villulis habeatis: quidquid habeatis de jure parochiali in villa de Poniaco, et quibusdam aliis circumjacentibus villulis: medietatem decimæ totius parochiæ vestræ, totam decimam minutam de agnis, et lana villæ vestræ: capellam Sanctæ Mariæ de castro Donziaco cum domibus sibi contiguis in quibus presbyter habitat vitalis: medietatem salis de foro ejusdem castri Donziaci; ecclesiam Sancti Martini cum medietate decimæ Mansi Merilli; medietatem totius territorii de Lueth cum decima, quæ fuit Bernardi de Galis, duo molendina et unum.... ad Pontem; duas partes molendini de Bumont, tam de annona quam de piscatione, duo molendina nova; molendinum Albicastelli: terram Sancti Martini; terram Tripaldi; decimam de Cartis, cum illa quæ fuit Arnulfi, decimam Chevenci, decimam de Bergenis, decimam Paludis, nemo quod dicitur Chassaneium, silvam quæ dicitur Solua, clausum de Viliscordon, cum usu silvæ ipsi contiguæ, ad opus clausi et domorum quæ ibi sunt, et alia omnia quæ ibi habeatis; villam de Bretinolis cum omnibus pertinentiis suis, et jure parochiali quod in ea habeatis; decimam de Cavanis, medietatem decimæ furni de Maanes, quidquid habeatis apud Fontanas, villam de Fontaneio cum omnibus pertinentiis suis, ecclesiam de Pomæo cum medietate omnium reddituum ipsius; quidquid habeatis apud Valcheri, quidquid habeatis apud Melcharaldum, quidquid apud villam Generiam, quidquid apud Ulmos; silvam quæ dicitur Fais, ecclesiam de Bois cum medietate census ejusdem villæ; omnes etiam decimas, quas in parochia illa habeatis, et in aliis appendiciis suis, duas partes decimæ minutæ ejusdem parochiæ, de agnis, et lana, et porcis; villam de Villader cum omnibus appendiciis suis, capellam Sancti Martini, duas

vineas, quas habetis in valle de Aliniaco, cum pratis et aliis quæ in ea habetis; obedientiam de Chasneio cum omnibus appendiciis suis, et villa de Belregart, ecclesiam S. Arici cum medietate omnium reddituum ipsius; obedientiam de Molumnis, quæ est de vestro alodio cum omnibus appendiciis suis; ecclesiam ejusdem villæ, in qua omnium reddituum medietatem habetis; territorium de Maort; obedientiam de valle Dosia, cum silvis, pratis, molendino et omnibus aliis appendiciis, quæ omnia sunt de vestro Alodio; medietatem decimæ ejusdem villæ, in qua omnium reddituum medietatem habetis; ecclesiam de Colummeria. In episcopatu Eduensi, obedientiam de Luciaco, cum pratis, piscationibus, molendino, pascuis etiam per omnia prata illius ripariæ omni tempore ad equituras prioris ejusdem loci; vobis nihilominus confirmamus ecclesiam ejusdem villæ, cum medietate omnium reddituum ipsius et quibusdam decimis, et quidquid habetis apud Cervonem. Præterea libertatem, quam in temporalibus rebus habetis, et omnia illa, quæ ex donatione bonæ memoriæ Hervæi domni Donziaci monasterium vestrum habere dignoscitur, quemadmodum in scripto donationis ejus continetur, vobis auctoritate apostolica confirmamus. Rationabiles autem et antiquas consuetudines, quas monasterium vestrum habere dignoscitur, vobis nihilominus confirmamus. Ad hæc præsentī decreto firmiter prohibentes adjungimus, ut res et bona presbyterorum vestrorum, quæ ex beneficiis ecclesiarum, quæ ad vos pertinent acquisierunt, episcopi vel eorum vicarii, seu quilibet alii, exceptis illis, quas eis episcopi sponte dimiserunt, accipiendi, vel vobis auferendi non habeant facultatem. Adicientes itaque statuimus, ut nulli episcopo liceat pro excessu vestro, vel illorum qui ad vos pertinent, terras vel ecclesias vestras sub interdicto ponere, seu quod vestri juris est violenter auferre, donec in præsentia ejusdem episcopi vel metropolitani, parati eritis justitiam exhibere. Sancimus etiam et apostolicæ sedis auctoritate statuimus, ut de infractura cœmeterii vestri nullus, nisi vobis et ecclesiæ vestræ respondeat. Ecclesiæ vero vestræ, seu capellæ liberæ sint, et omnis exactionis immunes, præter consuetam episcopi paratam, et justitiam in presbyteros, qui adversus sui ordinis dignitatem offenderint; salva nimirum apostolicæ sedis auctoritate, et diocæsani episcopi canonica justitia. Liceat quoque vobis in ecclesiis vestris presbyteros eligere, ita tamen ut ab episcopis animarum curam absque venalitate suscipiant, et episcopo de plebis quidem cura respondeant, pro vero rebus temporalibus ad ipsum monasterium pertinentibus debitam vobis subjectionem exhibeant. Sane laborum vestrorum, quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium, nullus a vobis præsumat decimas exigere

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat

A præfatum monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum, quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva Cluniacensis abbatis in omnibus obedientia, ad cujus jus et proprietatem monasterium vestrum pertinere dignoscitur. Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Gregorius presbyter cardinalis tit. Calixti.

Ego Hicmarus Tusculanus episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Cencius Portuensis episcopus et S. Rufinæ.

Ego Odo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum.

Ego Radulphus diac. card. S. Lucie in Septa.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi.

Ego Odo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Savinæ.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris.

Ego Jordanus presb. card. tit. SS. Susannæ et Felicitatis.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cecilie.

Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in monte Celio.

Ego Henricus presb. card. tit. SS. Nerei et Achillei.

Ego Joannes presb. card. SS. Joannis et Pauli tit. Pammachii.

Datum Laterani per manum Rollandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii xii Kalendas Maii, indictione ii, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii IV papæ, anno i.

LXV.

Sententiam ab Eugenio III latam de controversia canonicorum S. Alexandri et S. Vincentii Bergomatum confirmat.

(Laterani, April. 21.)

[UGHELLI, *Italia sacra*, IV, 462.]

D ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LANFRANCO præposito, cæterisque canonicis ecclesiæ S. Alexandri Bergamensis, in perpetuum, etc.

Sicut æquum est, et officio religioso conveniens, natas inter viros ecclesiasticos controversias rationabili fine decidere, ita quidem vigor æquitatis expostulat, quæ rationabiliter decisa fuerint, fidei committere litterarum; ac ne in posterum aliquorum refragatione turbentur, auctoritate apostolica roborare. Eapropter paci et quieti vestræ providere volentes, sententiam, quam inter vos, et canonicos Sancti Vincentii super quibusdam, unda inter vos, et eos causa fuerat diutius agitata, felicis recordationis papa Eugenius prædecessor nostræ:

post sufficientem in præsentia sua, et fratrum suorum ejusdem causæ discussionem, communicato cum fratribus suis consilio promulgavit; nos etiam assertionis nostræ pagina confirmavimus, et ratam, et inconcussam perpetuis temporibus decernimus permanere: constituit siquidem, ut presbyteri Bergamensis episcopatus, qui post datam à felici memoria PP. Innoc. prædecessore nostro sententiam, ordinati sunt, sive qui deinceps ordinabuntur, utrique ecclesiæ fidelitatem exhibeant, et si canonici S. Vincentii recipere forte noluerint, nihilominus eam ecclesiæ vestræ debeant exhibere. De pœnitentiis autem hoc inter vos observari præcepit, ut presbyteri totius Bergamensis episcopatus, quoties pro publicis criminibus ad pœnitentiam parochianos suos adduxerint, utramque partem studeant convocare, ac nullatenus absque præposita vestri, vel unius presbyterorum ecclesiæ vestræ præsentia, criminosis illis pœnitentia injungatur. Adjectum etiam, ut in mensa episcopi in sinistra parte, præpositus ecclesiæ vestræ primum locum obtineat, et suos penes se clericos habeat. Statuit præterea, ut quoties in consuetis processionibus ad missarum solemniam celebranda, canonici Sancti Vincentii ad vestram ecclesiam venerint, quatuor parietes chori pacifice in ecclesia ipsa obtineant, et in vigillis B. Viatoris, et in festo ejusdem, nec non in litaniiis Gregorianis cum incenso, et aqua benedicta, campanis pulsatis per personas vestras eosdem canonicos honorifice suscipiatis. Cum autem ad defunctorum exsequias, vel aliis diebus vobiscum in ecclesia ipsa convenerint, totum chorum ecclesiæ vestræ cum eis pariter teneatis. Quoties vero vos cum eis in solemnitatibus, vel exsequiis mortuorum, sive in ecclesia S. Vincentii, sive in aliis conveneritis; præpositus ecclesiæ vestræ primum locum in sinistra parte chori obtineat: reliqui autem fratres cum eisdem clericis communiter sedeant. Decrevit itidem, ut capellani ecclesiarum Sancti Salvatoris, S. Agathæ, S. Joannis, Sanctæ Gratiæ, ac S. Vigili in Dominicis diebus, præcipuisque festivitibus, ad majores missas in ecclesia vestra conveniant. In Cœna vero Domini, et ad Baptismum, et in aliis solemnitatibus, sicut divina consuevistis officia celebrare, ita omni tempore pacifice observetis. Ad hæc quoniam quidam sacerdotum ad exhibendas vobis supradictas fidelitates moras innectunt, et quibusdam subterfugiis eas retardare præsumunt, auctoritate apostolica constituimus, ut juxta veterem consuetudinem ecclesiæ vestræ in continenti post susceptos ordines eas vobis exhibeant, et si statim exhibere contempserint donec exhibeant, a susceptis ordinibus arceantur. Præsenti etiam decreto sancimus, ut Bergamensis episcopus nullum vobis indebitum gravamen, et inusitatum imponat, sed vos, et ecclesiam vestram in antiqua libertate dimittat. Ne igitur super his, quæ inter vos judicio sedis apostolicæ decisa sunt, recidivo denuo litigio fatige-

A mini, et inde alterutra partium alteram in expensas, et labores adducat, unde judiciario ordine perpetuum silentium utrique parti constat impositum, auctoritate apostolica interdiximus, ut nullus omnino hominum contra præfati antecessoris nostri sententiam venire præsumat, aut huic nostræ confirmationis, et constitutionis paginæ ausu temerario. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat. Amen. Amen. Amen.

Locus sigilli.

CUSTODI ME DOMINE UT PUPILLAM OCULI.

Ego Anastasius Catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

B Ego Hicmarus Tuscul. episcopus subsc.

Ego Hugo Ostiensis episcopus subsc.

Ego Cincius Portuensis episcopus, et Sanctæ Silvæ Candidæ subsc.

Ego Gregorius presb. card. tit. S. Calixti subsc.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis subsc.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ subsc.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli subsc.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris subsc.

Ego Bernard. presb. card. tit. S. Clementis.

Ego Jordanus presb. card. Sanctarum Susannæ, et Fel. subsc.

Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ subsc.

C Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Celio monte subsc.

Ego Joannes presb. card. SS. Jo. et Pauli tit. Panmachii subsc.

Ego Henricus presb. card. tit. SS. Nerei et Achillei subsc.

Ego Joannes presb. card. tit. SS. Silv. et Martini subsc.

Ego Odo diac. card. S. Georgii ad Velum Aureum subsc.

Ego Rodulfus diacon. card. S. Luciz in Septasol. subsc.

Ego Guido diacon. card. S. Mariæ in Porticu subsc.

D Ego Joannes diac. card. SS. Sergii et Bacchi subsc.

Ego Odo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tull. subsc.

Datum Laterani per manum Rollandi, S. R. E. presb. card. et cancellarii 11 Kal. Maii, ind. 11. Incarn. Dominicæ anno 1154, pont. vero domni Anast. IV PP. anno 1.

LXVI.

Bulla pro monasterio Sancti Salvii Monsterioliensi.

(Laterani, April. 24.)

[*Gall. Christ. X, Instrum., 314.*]

ANASTASII EPISCOPUS, servus servorum Dei, dilectis filiis EUSTACHIO abbati monasterii Sancti Salvii Monsterioliensis ejusque fratribus, etc...

In quibus hæc propriis duximus exprimenda vo-

cabulis. Altare Sanctæ Mariæ de Darnestal et totam decimam in villa Monsteroli, altare S. Winwaloei ab omni exactione liberum. In eadem villa altare Sancti Petri cum tota decima, altare Sancti Judoci et totam decimam, altare Sancti Vulflagii et totam decimam, altare S. Martini de Escuignecourt et totam decimam, altare Sancti Petri de Wally, altare sanctæ Mariæ d'Airon, hospites, silvam et terram, altare Sancti Vedasti de Escuir et totam decimam. In eadem villa hospites et terram arabilem, et silvas quæ vocantur Sudoye, Osanne, Caisnoy, Velleigny ex dono Herlewini comitis, altare Sancti Albini et medietatem allodii, sicut vobis libera concessa est : allodium quoque Walteri Hurupel et quartam partem silvæ quæ vocatur Waltestrens ; decimam de Abboltineil, altare S. Crispini de Campengnol, apud Vilernel tertiam gerbam decimæ. In villa prædicta Monsteroli allodia, molendina, et stallos carnicum, et furnum, et Novævillæ transitum, et sexaginta solidos ad portam regis ; piscariam quoque ab Altimo usque ad Brimoniacum, et vivarium de Escuriolo, et pratum inferius, et totum Marest usque Escuir : altare Sancti Winwaloei de Belmery et totam villam, et molendinum, et palustria loca, terras quoque cultas et incultas, et silvas : quartam partem et Concil et sextam partem de Arry, et totam villam quæ Longum pratum dicitur, cum hospiti- bus, et silvis, et pratis, et terris cultis et incultis, et tertiam partem quindecim salinarum in villa quæ dicitur Rua, cum terra arabili, et in Nigromonte tres salinas et dimidiam. In villa Maire hospitem unum, apud Maregni partem allodii Balduini clerici, apud Verton hospites, et salinas, et terram arabilem, et lignaturam ex dono regis Roberti Francorum, a festo S. Martini usque in medio mensis Maii, ex omnibus carris et quadrigis, asinis et navibus, et ex omnibus qui vendunt ligna in eodem castro, sive oppidani, sive extranei : quartam quoque partem allodii de Dourriers (al. Daminois) et de Fraisnis : comitatum in tota terra vestra inter Quantiam et Alteiam, et ultra Alteiam, sicut vobis comes Wido concessit ; terram quoque de Albin, molendinum et nemus. In parochia Tervanensi altare Sancti Martini de Caveron, et totam decimam, altare Sancti Winwaloei, et totam decimam, altare Sancti Dionysii de Walbertcort, et altare Sancti Vedasti ; totam villam quoque Caveron, cum duobus molendinis, et terris cultis et incultis pratis et silvis, et comitatum ; quartam partem in villa quæ dicitur Ghisi, cum silvis et pratis, sextam quoque partem de Contis. In Galami manso tertiam partem tam de villa quam de molendino, silva et arabili terra ; ad Montegny tres mansos ; ad Tigny et ad Colinas tertiam partem duorum hospitem ; ad Novamvillam terram dimidiæ carrucæ et prata : villam Silviniacum, et in villa Judei mansi mansum unum, et ecclesiam unam in villa quæ dicitur Farnerias, cum tribus mansionariis accolis cum terra arabili ; quamdam partem villæ de Totendal cum

A silva : in Sanctæ Mariæ villa hospites, terram arabilem et silvam ; in villa Hodie medium unius molendini, et terram arabilem, terram quoque de Frenc, et comitatum ; in villa Cormunt hospitem unum ; ad Botin hospitem unum ; ad Wis hospites duos ; ad Staplas hospites quatuor, aquaticas tres, sagenas duas ; ad Boxin allodium Ramelini ; in villa Londoniæ altare B. Laurentii cum hospiti- bus multis, et in territorio ejusdem civitatis capellam de Cochenech cum terra duarum carrucarum, et in Cochessella et Stambriga decimam de terra Wiardi Pointel ; in parochia Norwic partem manerii de Wirham cum ecclesia, et terra arabili, et saca, et socca, et capella ejusdem villæ ; in villa Fillebi terram reddentem viginti solidos, et duas partes totius decimæ de manso Honestanestone, et in Lincolnensi parochia transitum de Gernic. Regimen scholarum totius Monsteroli, et unctionem infirmorum ejusdem oppidi. Decernimus ergo, etc.

Datum Laterani per manum Rolandi, sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinalis et cancellarii, viii Kalendarum Maii, indict. ii, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno primo.

LXVII.

Domum hospitalem de misericordia Placentinam tuendam suscipit ejusque bona ac privilegia confirmat

(Laterani, Apr. 24.)

[CAMPI, *Hist. di Piac.*, II, 353.]

C ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis OTTONI rectori domus hospitalis de Misericordia, ejusque successoribus regulariter substituendis, in perpetuum.

Cum omnes Ecclesiæ filios ex apostolicæ sedis benignitate, ac benevolentia protegere debeamus, eis tamen, qui in obsequio pauperum, et peregrinorum omnipotentis Domini humiliter, et devote ministrare noscuntur, attentius nos convenit providere, et eorum loca, ne pravorum molestiis perturbentur, defensionis nostræ clypeo communire, ut quemadmodum Domino, disponente, patres vocamur in nomine, ita etiam nihilominus comprobemur in opere. Quocirca, dilecte in Domino filii, tuis justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum hospitale, cui, Deo auctore, præesse dignosceris, ad exemplar prædecessoris nostri sanctæ memoriæ papæ Eugenii, sub beati Petri, et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus : statuentes, ut quascunque possessiones, et quæcunque bona idem hospitale in præsentiarum juste, et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, liberalitate regum, vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma tibi tuisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Locum in quo ipsum hospitale situm est, cum omnibus pertinentiis suis, molendinum, et

terras, quas in circuitu ipsius loci habetis, et domum, quam habetis ultra Padum in Laudensi episcopatu, cum pertinentiis suis. Præterea laudabilem ordinem, qui in eadem domo a bonæ memoriæ Hugone fundatore, et aliis prudentibus, et discretis viris institutus esse dignoscitur, et a bonæ memoriæ Arduino Placentino episcopo confirmatus; tibi et successoribus tuis, et eidem domui auctoritate sedis apostolicæ roboramus, et firmum, et intactum manere decernimus. Illud etiam, quod præfatus episcopus prædicto hospitali concessit, videlicet, ut a sacerdotibus inibi, et in ecclesia Sancti Egidii, quæ sub eodem hospitali consistit, commorantibus, nullus de Placentina ecclesia fidelitatem ullatenus exigat, pariter confirmamus. Navalium quoque, quæ propriis manibus, aut sumptibus fratres tui de cætero excoluerint, seu de nutrimentis vestrorum animalium, nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat præfatum hospitale temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integre conserventur vestris, et pauperum Christi, pro quorum gubernatione, et sustentatione concessa sunt, usibus omnino profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate. Si qua ergo in futurum, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

(*Sequuntur cardinalium subscriptiones, quas brevitate causa omittimus.*)

Dat. Laterani per manum Rolandi, S. R. E. presb. cardinalis, et cancellarii. viii Kal. Maii, indictione ii, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero D. Anastasii IV papæ anno i.

LXVIII.

Possessiones et bona monasterii S. Petri Flavigniæ confirmat.

(Laterani, April. 24.)

[PÉRAD *Recueil de pièces pour servir à l'hist. de Bourgogne*, p. 256.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio RAINALDO abbati monasterii Sancti Petri Flavigniæ, ejusque fratribus, tam presentibus quam futuris..... vitam professis, in perpetuum.

Effectum justa postulantes indulgere et vigor æquitatis et ordo exigit rationis, præsertim quando petentium voluntatem pietas adjuvat et veritas non relinquit. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et felicitis memoriæ prædecessoris nostri papæ Calixti vestigiis inherentes, Flavigniacense B. Petri monasterium in quo divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcumque bona præfatum monasterium in præsentiarum juste et canonice possidet, aut in futurum concen-

sione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus et inlibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis:

Videlicet, ecclesiam Sancti Georgii Cotticensis et burgum, ecclesiam S. Mariæ Sinemurensis, cum parochia sua, ecclesiam Sanctæ Trinitatis Prisciæ, ecclesiam S. Genesii de Flavigniaco et redditus letaniarum ad idem monasterium pertinentes, ecclesiam Sancti Symphoriani de Griniaco, ecclesiam Sancti Germani de Vitello, ecclesiam S. Bandelii de Vuabra, ecclesiam Sancti Benigni de Sirriaco, ecclesiam Sancti Martini de Masiniaco, ecclesiam Sanctæ Reginæ de Joliaco, ecclesiam Sancti Martini de Villiaco, ecclesiam Sancti Benigni de Darriaco, ecclesiam Sancti Salvatoris de Maginile, ecclesiam Sancti Anhyimi de Cancellis, ecclesiam Sancti Marcelli de Glennone, ecclesiam Sancti Salpiti de Fontanis, ecclesiam Sancti Martini de Chichiaco, ecclesiam Sancti Petri de Puteolis cum decimis ad easdem ecclesias pertinentibus.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat idem monasterium temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, vel aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur eorum pro quorum sustentatione ac gubernatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva nimirum diocesanorum episcoporum canonica justitia. Obeunte vero te nunc ejusdem loci abbate, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel fratrum pars consilii sanioris, vel suo vel de alieno, si potuerint, collegio, secundum Dominum et B. Benedicti Regulam præviderint eligendum. Si qua igitur, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego G. G. presbyter cardinalis tituli Calixti.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysgoni.

Ego Ubalduus presbyter cardinalis tituli S. Præxedis.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tituli S. Sabinae.

Ego Aribertus presbyter cardinalis tituli S. Anastasiæ.

Ego Guido presbyter cardinalis tituli Pastoris.

Ego Jordanus presbyter cardinalis tituli SS. Susannæ et Felicitatis.

Ego Gerardus presbyter cardinalis tituli S. Stephani in Cælio monte.

Ego Joannes presbyter cardinalis SS. Joannis et Pauli tituli Pammachii.

Ego Hicmarus Tuscul. episcopus.

Ego Cincius Portuensis episcopus et S. Puffinæ.

Ego Gregorius Miron ecclesiæ Sabinensis electus

Ego Rodolphus diaconus cardinalis S. Lucie in Septasole.

Ego Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et A Bacchi.

Datum Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, VIII Kalend. Maii, indict. II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno primo

LXIX.

Bulla Alano episcopo Antissiodorensi data. — Jus ei confirmat in abbate S. Germani.

(Laterani, April. 25.)

[*Gall. Christ.*, XII, 123.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ALANO Antissiodorensi episcopo ejusque successoribus canonice substituendis in perpetuum.

Quæ a prædecessoribus nostris per iudicium vel concordiam acta esse noscuntur, in sua volumus stabilitate persistere, ut imposterum robur obtineant confirmationis nostræ munimine roborari. Eapropter, dilecte in domino filii Alane episcope, tuis justis petitionibus gratum accommodantes assensum, concordiam quam prædecessor noster sanctæ memoriæ papa Eugenius, super controversia quæ agitabatur de monasterio B. Germani inter Hugonem bonæ memoriæ prædecessorem tuum et dilectum filium nostrum Petrum Cluniacensem abbatem et monachos Sancti Germani fecisse dignoscitur, nos ejus vestigiis inhærentes apostolicæ sedis auctoritate firmamus, præcipientes ut in albatia S. Germani sine Cluniacensis abbatis consilio abbas nullatenus eligatur; electum vero approbandi vel reprobandi canonice, et si dignus fuerit in abbate benedicendi, tam tu quam successores tui habeatis liberam facultatem; benedictus autem obedientiam episcopo Antissiodorensi promittat. Depositio quoque ipsius, si talis, quod absit, apparuerit iudiciario ordine facienda, et tam abbatis quam monachorum canonica correctio ad te nihilominus pertinebit. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes altarium vel basilicarum, ordinationes monachorum vel clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, abbas et monachi S. Germani ab Antissiodorensi episcopo tamquam a diocæsano accipiant, donec gratiam apostolicæ sedis habuerint. Præterea memorati prædecessoris nostri papæ Eugenii statuta sequentes, præsentis scripti pagina confirmamus, ne quod a præfato Cluniacensi abbate de investitura per baculum ipsi abbati S. Germani factum est, tibi vel ecclesiæ tuæ imposterum præiudicium faciat, vel aliquod inferat detrimentum, et ne de cætero abbas S. Germani a Cluniacensi abbate investituram per baculum suscipiat prohibemus. Si quis autem hujus nostræ confirmationis paginam sciens contra eam temere venire tentaverit, honoris et officii sui periculum patiat, aut extrema ultione plectatur, nisi præsumptionem suam digna satisfactione correxerit.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

PATROL. CLXXXVIII.

Ego B. presbyter cardinalis tit. S. Calixti.

Guido presbyter cardinalis tituli S. Chrysogoni.
Umbaldus presbyter cardinalis tituli S. Praxedis.
Aubericus presbyter cardinalis tituli S. Anastasiæ.

Julius presbyter cardinalis tituli S. Marcelli.

Jordanus presbyter cardinalis tituli SS. Susannæ et Felicitatis.

Ego B. presbyter cardinalis tit. S. Stephani de Monte-Celio.

Johannes presbyter card. S. Johannis et Pauli tit. Pamachii.

Johannes presbyter card. tituli SS. Silvestri et Martini.

Imarus Tusculanus episcopus.

B Hugo Ostiensis episcopus.

Censius Portuensis episcopus.

Gregorius diaconus cardinalis et electus Sabiniensis.

Rodolphus cardinalis tituli Lucæ in Septa solis.

Guido diaconus card. S. Mariæ in Porticu.

Joannes diaconus cardinalis SS. Sergii et Bacchi.

Odo diaconus S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Datum Laterani per manum Rolandi Romanæ ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, VII Kalend. Maii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero Domini Anastasii IV papæ anno primo.

LXX.

Ecclesiæ Burdigalensis privilegia et possessiones confirmat.

(Laterani, April. 25.)

[*MANST. Concil.*, XXI, 785.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus GAUFRIDO Burdegalensi archiepiscopo, ejusque suffraganeis episcopis Agennensi, Engolismensi, Xantonensi, Pictaviensi, Petragoricensi, et universis abbatibus per eandem provinciam constitutis tam præsentibus quam futuris in perpetuum.

Quoties aliqua ecclesiarum conditionibus sæcularium virorum per catholicorum principum provisionem eximitur et grata ei conceditur libertate potiri, sanctæ Romanæ Ecclesiæ universorum Christi fidelium matri providendum imminet attentius et agendum quatenus quod ad honorem Dei et salutem Ecclesiæ suæ factum esse dignoscitur, taliter auctoritate apostolica roboretur ut non debeat Ecclesia Dei, quæ libertati reddita videbatur, per aliquorum malitiam recidivis denuo conditionibus aggravari. Quemadmodum enim catholica mater Ecclesia, etc. nos prædecessorum nostrorum felicitis memoriæ, Innocentii videlicet, Lucii et Eugenii Romanorum pontificum vestigiis inhærentes, nostri favoris assertionem firmamus, et ratam et inconvulsam futuris temporibus observari præcipimus. Ut videlicet tam in Burdegalensi sede quam in aliis episcopalibus

ecclesiis vel abbatibus ejusdem provincie in episcoporum electionibus vel abbatum canonicam habeatis libertatem, absque hominibus, juramenti, seu etiam fidei per manus datæ obligationem. Porro quod a prædecessoribus nostris in generalibus est statutum conciliis, res et bona et universa Burdegalensis archiepiscopi et suffraganeorum episcoporum vel abbatum decedentium, successorum usibus illibata servari pariter et inconvulsa apostolica auctoritate decernimus. Adjicientes etiam ut omnes ecclesie infra supradictam provinciam constitutæ prædia, possessiones et universa ad ipsas pertinentia, secundum privilegia, justitias et bonas consuetudines suas integra et inconvulsa possideant, atque, ut dictum est, in omnibus ecclesiis earumque ministris et possessionibus vestris canonicam habeatis in omnibus libertatem, salva sedis apostolicæ auctoritate. Nulli ergo hominum fas sit vos vel ecclesias vestras super hac nostra constitutione temere perturbare aut aliquam vobis exinde contrarietatem inferre. Si quis autem huic nostræ constitutioni ausu temerario contraire tentaverit, si non reatum suum congrue emendaverit, potestatis honorisque sui careat dignitate, et omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus indignationem incurrat, et excommunicationi subiaceat. Conservantes vero eorumdem apostolorum benedictionem et gratiam consequantur. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus subscripsi.

Ego Imarus Tusculanus episcopus s.

Ego Cynthius Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus s.

Ego W. presbyter cardinalis tit. Calixti s.

Ego Hubaldus presb. card. tit. S. Praxedis s.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ s.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ s.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli s.

Ego Rodolphus diaconus card. S. Lucie s.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu s.

Ego Oddo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano s.

Datum Laterani per manum Rolandi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii vii Kal. Maii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domini Anastasii IV papæ, anno primo.

LXXI.

Ad Bisuntinum et Lugdunensem archiepiscopos. — Ut observari faciant sententiam excommunicationis et interdicti, a se ordine judiciario prolatam in abbatem et fratres Miratorii.

(Laterani, April. 25.)

[D. BOUQUET, *Recueil*, XV, 661.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus fratribus H[UMBERTO] Bisuntino et Lugdunensi (12) archiepiscopis, salutem et apostolicam benedictionem.

A Quæ in Romana Ecclesia ordine judiciario terminantur, in sua debent stabilitate permanere, et qui ea violare præsumunt, vel quomodo libet impedire, districtæ ultioni debent procul dubio subjacere. Super causa autem quæ inter dilectum filium nostrum Petrum Cluniacensem abbatem Cluniacensem et Eustorgium abbatem de Miratorio agebatur, talem noveritis a nobis sententiam ordine judiciario promulgatam. Ab eodem enim abbate de Miratorio pecuniam decem et septem millium solidorum Lugdunensis monetæ supradicto filio nostro Cluniacensi abbati judicavimus esse reddendam. Verum quoniam prædictus abbas de Miratorio, supradicta sententia commotus, non accepta licentia remeavit; ut nostra debeat sententia adimpleri, statuimus quod idem abbas de Miratorio et fratres ipsius usque ad Kalendas Augusti pecuniam ipsam Cluniacensi abbati restituant, alioquin extunc tam ipsum abbatem quam priorem ejus vinculo noveritis anathematis innodatos, atque in eorum ecclesia et fratribus omnibus atque conversis ubicunque fuerint, divina sciatis officia interdicta. Vobis ergo per apostolica scripta mandamus quatenus sententiam excommunicationis et interdicti per vestras provincias usque ad impletionem nostri mandati, faciatis firmiter observari.

Datum Laterani vii Kal. Maii, pontificatus nostri anno primo.

LXXII.

C *Canonicis S. Alexandri possessionem ecclesiæ S. Michaelis de Virgis asserit.*

(Laterani, April. 30.)

[LUPUS, *Cod. diplom. Bergom.*, II, 1127.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis LANFRANCO præposito et cæteris canonicis Beati Alexandri Bergomensis, salutem et apostolicam benedictionem.

Si pro sollicitudine omnium ecclesiarum nobis a Deo commissa qui beato Petro cælorum regni clavigero, quamvis immeriti successores existimus, pro omnibus ecclesiis et ecclesiasticis personis reddituri Altissimo rationem, magis ea quæ a prædecessoribus nostris rationabiliter statuta sunt decet nos animo libenti firmare et ne futuris temporibus immutentur attentius providere. Qui enim facta sua non vult a suis successoribus immutari debet prædecessorum suorum opera et statuta inviolata servare et assertionis suæ munimine roborare. Hujus itaque rationis debito provocati, dilecti in Domino filii, rationabilibus postulationibus vestris debita benignitate gratum impertientes assensum, ecclesiam Sancti Michaelis de Virgis cum omnibus pertinentiis suis, quam venerabilis memoriæ prædecessor noster papa Innocentius scripto suo firmavit, nos quoque concedimus et regimini vestro perpetuo disponendam regendamque donamus. Ad judicium autem hujus nostræ concessionis et donationis ab

(12) Eraclio qui anno 1155 litem composuit, uti videre est Biblioth. Sebusiana.

apostolica sede perceptæ duodecim denarios Mediolanensis veteris monetæ, nobis nostrisque successoribus annis singulis persolvētis. Si quis vero hanc nostræ concessionis et donationis paginam sciens contra eam venire tentaverit secundo tertiove commonitus, si non satisfactione congrua emendaverit, si clericus est ab officio ordinis sui deponatur; si laicus excommunicationis vinculo innodetur.

Dat. Laterani n Kalendas Maii.

Pendat Bulla plumbea filis sericis appensa.

LXXIII.

Bulla ad Petrum Massiliensem episcopum.

(Laterani, Maii 1.)

[*L'Antiquité de l'église de Marseille, I, 475.*]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri PETRO Massiliensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Vir prudens et sapiens traditum sibi studet ministerium honorare et commissum sibi pontificale ita officium gerere ut irreprehensibilis ab omnibus habeatur. Tu vero nuper a sede apostolica rediens, dilectorum filiorum nostrorum fratrum Massiliensis monasterii ecclesias gratia hospitandi nimirum aggravasti. Quoniam, non sicut episcopus, tuas studuisti oves requirere, sed sicut miles multa militum et aliorum caterva stipatus etc. Unde factum est quod quidam ipsorum aliorum gravamina inveniunt pecuniam tibi immodicam sunt coacti solvere, et suas ecclesias aggravare, ut a tuis possent gravaminibus liberari. Addunt etiam... quod cum libera sit eidem monasterio a sede apostolica sepultura indulta, tu sacerdotibus tuis ausu temerario inhibuisti ut nulli eucharistiam præbeant, nisi prius præstito juramento vel fideiussore firmaverint se Massiliensi monasterio nullatenus sepeliri; quæ an sint pontificis opera tu ipse sanctorum patrum statuta considera, majoresque tuos interroga, et ab eis potius edocearis, de quibus sicut rei exitus evidenter ostendit, minime videris instructus, etc.

Datum Laterani Kal. Maii.

LXXIV.

Ad Guillelmum Tolonensem et Petrum Massiliensem episcopos. (Fragmentum.)

(Laterani, Maii 1.)

[*Ibid.*]

ANASTASIUS, etc. . . Conqueruntur siquidem, quod eorum interdicatis ecclesias et fratres qui in ipsis commorantur, ad vestras synodos venire cogatis, cum suos sacerdotes qui divina populo subministrant, ad vos transmittere studeant, etc., per præsentia vobis scripta mandamus quatenus quousque vobis volunt justitiam facere, vel presbyteros suos ad vocationem vestram transmittere, ipsorum nequaquam interdicatis ecclesias, vel

eorum monachos ad vestra concilia venire cogatis.

Data Later. Kal. Maii.

LXXV.

Ad Petrum Venerabilem. — Revocat commendationem seu donationem quorundam prioratum et reddituum aliquibus certis personis per eum factam.

(Laterani, Maii 1.)

[*Bullar. Cluniac., 65.*]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis PETRO abbati et universo capitulo Cluniacensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Ex apostolicæ sedis consueta clementia, et bono, qui de conversatione antecessorum vestrorum diffusus est, odore accidisse dignoscitur, ut et petentem ecclesiam vestram sacrosancta Romana Ecclesia de facili exaudiret, et non petenti etiam bona data, sicut speciali filiæ gratuito ministraret. Referentibus autem quibusdam religiosis viris accepimus te, dilecte in Domino fili abbas, unde plurimum admiramur, prioratus et quosdam redditus pertinentes ad mensam conventus in quasdam personas, partim commendatione, partim donatione, absque fratrum tuorum consilio et conventus contulisse, in dilectum videlicet filium nostrum P.... Viseliacensem abbatem prioratum Silviniaci, in abbatem Clusinum prioratum Cariloci, et in archidiaconum Lugdunensem prioratum de Vileris. Magistro præterea W... Mutim. decem libras, in capella burgi Cluniacensis; et Magistro O.... Eduensi decem libras in prioratu de Magobrio diceris contulisse. Quoniam igitur nos tanto minus patimur ecclesiam vestram bonorum suorum diminutionem et dispendium sustinere, quanto ad exaltationem ejus antecessores vestros attentius conspiciamus desudasse; per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus omnes illos redditus et prioratus, quos non communi vestro consilio aut consensu concessos esse constiterit, ad usus et manus vestras quam citius revocetis, et in pristinum statum universa, quæ illicite sunt concessa reducat. Nos siquidem hujusmodi concessionem auctoritate apostolica vacuamus, et redditus vestros, maxime autem illos, qui mensæ vestre deputati noscuntur, nolumus ad alienos usus irrationabiliter intorqueri; sed in statu suo immobiles præcipimus conservari, et ne amodo, dilecte in Domino fili abbas, tale aliquid de prioratibus aut redditibus ipsis attentare præsumas, auctoritate apostolica inhibemus: alioquin indignationem nostram, et gravem officii tui jacturam te timeas incursum. Successoribus autem tuis omnem penitus auferimus facultatem redditus ad mensam fratrum hactenus deputatos ad usus alios, absque ipsorum conniventia inflectendi.

Datum Laterani, Kalendas Maii.

LXXVI.

Ad Theobaldum priorem beatæ Mariæ de Prato Donziaci. — Prohibet ne quis infra terminos parochiæ cœmeterium, vel baptisterium statuat : confirmatque jus quod habet prioratus in ecclesia Sancti Caradochi.

(Laterani, Maii 7.)

[*Bullar. Cluniac.*, 66.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio THEOBALDO priori Sanctæ Mariæ de Prato, ejusque successoribus regulariter substituendis in perpetuum.

Quoties illud a nobis petitur, quod rationi et honestati convenire dignoscitur, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris precibus annuentes, apostolicæ sedis auctoritate penitus prohibemus, ut nulli unquam hominum liceat infra terminos parochiæ vestræ cœmeterium vel baptisterium statuere. Quidquid præterea in capella Sancti Caradochi juste et canonice hactenus habuistis vobis vestrisque successoribus nihilominus confirmamus, et commissum vobis monasterium futuris temporibus conservandum decernimus. Nulli ergo hominum clerico vel laico liceat hanc nostræ constitutionis paginam temerario ausu infringere, vel ipsi quomodolibet contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, secundo tertiove commonitus, nisi reatum suum congrua satisfactione correxerit, potestatis honorisque sui dignitate careat, et se reum existere in extremo examine de perpetrata iniquitate cognoscat, et a sacratissimo corpore ac sanguine Dei et Domini nostri Jesu Christi alienus fiat, atque indignationem omnipotentis Dei, et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus incurrat. Amen.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii Nonis Maii, indictione 11, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno primo.

LXXVII.

Privilegium pro monasterio S. Eusebii, diœcesis Apulensis.

(Romæ, ap. S. Petrum, Maii 18.)

[*Gall. Christ. nov.*, I, in textu, p. 377.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, salutem, dilecto abbati Sancti Eusebii [Bertranno], etc.

Statuimus ut nulli omnino archiepiscopo, vel episcopo liceat super idem cœnobium, vel abbatem, ceu monachos, manum excommunicationis et interdictionis extendere; sed monachi et monasterium cum villa quieti semper ac liberi ac omni episcopali exactione, vel gravamine, per omnipoten-

(13) Emendandæ sunt hic notæ chronologicæ, et pro indictione xi legendum 11, qui error inde forsitan profectus est, quod numerus 11, qui in characteribus arithmetiis Romanis significat duo, undecim designet in notis arithmetiis Arabicis. Pro

A tis Dei gratiam maneant. Statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem monasterium impræsentiarum possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, ceu aliis justis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Ecclesiam Sancti Michaelis de Avollarone, et quartam partem ipsius castri, ecclesiam Sancti Ferrioli de Cavellione, S. Mariæ de Costa, cum capella et villa, S. Bricii cum villa, S. Salvatoris de Roura, cum capella, decima et villa, S. Petri de Dena, Sancti Martini de Nogareto, Sancti Clementis de Antrannis, Sanctæ Mariæ de Tudone, quartam partem castri quod dicitur villa Calcaria. Decimas de Signione, de castro Sanctæ Crucis, et de Codols. Illud autem auctoritate apostolica prohibemus ut nullus abbas vel monachus thesauros, honores, possessiones modo habentes, aut in futurum largiente Domino acquirentur, alienare, distrabere, impignorare, vel in feudum, censum ceu beneficium alicui militi dare præsumat, etc.

Datum Romæ apud S. Petrum per manum Rolandi presbyteri cardinalis ac cancellarii, xv Kal. Junii, indictione xi, Incarnationis Dominicæ 1152, pontificatus Anastasii IV papæ anno. . . (13).

LXXVIII.

C *Possessiones et bona ecclesiæ B. Mariæ de Reno confirmat.*

(Laterani, Maii 20.)

[*TROMBELLI, Memorie Storiche di Reno 369.*]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUIDONI priori ecclesiæ Beatæ Mariæ de Reno, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris regularem vitam professis, in perpetuum.

Religiosam vitam eligentibus apostolicum convenit adesse præsidium, ne forte cujuslibet temeritatis incursus, aut eos a proposito revocet, aut robur, quod absit! sacre religionis infringat. Eapropter, dilecti in Domino filii, prædecessorum nostrorum felices memoriæ Innocentii, Lucii et Eugenii vestigiis inhærentes, vestris justis postulationibus clementer annuimus et præfatam Beatæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, sub beati Petri et nostra protectione suscipimus, et præsentis scripti privilegio communimus. In primis siquidem statuentea ut ordo canonicus secundum Beati Augustini Regulam perpetuis ibidem temporibus inviolabiliter observetur. Præterea quascunque possessiones, quæcunque bona eadem ecclesia impræsentiarum

anno 1152 legendum quoque 1154, qui annus respondet indictioni secundæ. Certe Anastasius IV non potuit munire privilegio sancti Eusebii abbatiam an. 1152, siquidem constat ipsum sancti Petri sedem non conscendisse ante annum 1153.

juste et canonice possidet, aut in futurum concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus, et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis :

Ecclesiam Sancti Salvatoris in civitate Bononiensi; in Turicella ecclesiam Sancti Andreæ, ecclesiam Sancti Domnini juxta Bagnum; ecclesiam Sanctæ Mariæ in Raticosa cum pertinentiis suis; ecclesiam Sancti Jacobi quæ dicitur Casa Dei cum pertinentiis suis; pontem qui juxta ecclesiam vestram super Rhenum situs est cum suis possessionibus.

Prohibemus quoque ut nullus fratrum post factam ibidem professionem absque prioris vel congregationis spontanea permissione ex eodem clastro audeat discedere; discedentem vero absque communi litterarum cautione nullus omnino suscipiat. Sed si aliquis ipsorum fratrum extra clastrum ausus fuerit sine prædicta licentia permanere, si secundo tertiove commonitus resipiscere forte contempserit, liceat priori ejusdem loci excommunicationis in ipsum tanquam in professum suum sententiam promulgare. Clericos vero sive laicos liberos sæculariter viventes ad conversionem suscipiendi absque alicujus contradictione facultatem liberam habeatis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus omnino a vobis decimas exigere præsumat. Oleum quoque sanctum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, a diocesano suscipiatis episcopo, siquidem Catholicus fuerit, et gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis ac absque pravitate aliqua voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis Catholicum quemcunque malueritis adire antistitem, qui nimirum nostra fullus auctoritate, quod postulatur indulgeat. Obeunte vero te, nunc ejusdem loci priore, vel tuorum quolibet successorum, nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu aut fratrum pars consilii sanioris, secundum Dei timorem et beati Augustini Regulam, providerint eligendum. Ad hæc etiam adjicientes statuimus, ut nulli archiepiscopo vel episcopo, aut alicui omnino personæ fas sit in prædicta ecclesia Beatæ Mariæ exactiones facere, nec priori et fratribus gravamina irrogare. Sepulturam quoque ipsius loci liberam esse concedimus, ut eorum qui se illic sepeliri deliberaverint, devotioni et extremæ voluntati, nisi forte excommunicati vel interdicti sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis ecclesiæ.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat ipsam ecclesiam temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, seu quibuslibet vexationibus fatigare; sed omnia integra conserventur eorum pro quorum gubernatione

ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et diocesanæ episcopi canonica justitia.

Si qua igitur in futurum, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Imarus Tusculanus episcopus ss.

Ego Cinthius Portuensis et Sanctæ Rufinæ episcopus ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti ss.

Ego Guido presb. card. tit. S. Grysgoni ss.

Ego Hubaldus presb. card. tit. Sanctæ Praxediss ss.

Ego Manfredus presb. card. tit. S. Sabinæ ss.

Ego Aribertus presb. card. tit. S. Anastasiæ ss.

Ego Julius presb. card. tit. S. Marcelli ss.

Ego Guido presb. card. tit. Pastoris ss.

Ego Bernardus presb. card. tit. S. Clementis ss.

Ego Octavianus presb. card. tit. S. Cecilie ss.

Ego Astaldus presb. card. tit. S. Priscæ ss.

Ego Gerardus presb. card. tit. S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Joannes presb. card. Sanctorum Joannis et Pauli tit. Pamachii ss.

Ego Henricus presb. card. Sanctorum Nerei et Achillæi ss.

Ego Joannes presb. card. tit. Sanctorum Silvestri et Martini ss.

Ego Rodulfus diac. card. Sanctæ Lucie in Septa sole ss.

Ego Guido diac. card. Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Oddo diac. card. Sancti Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Dat. Laterani, per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, XIII Kalend. Junii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domini Anastasii IV papæ, anno primo.

LXXIX.

Priorem et monasterium S. Salvatoris Venetiarum sub S. Petri protectione suscipit eique sua privilegia confirmat.

(Laterani, Maii 27.)

[CORNELII, *Ecclesiæ Venetæ*, XIV, 94.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GIRARDO priori ecclesiæ Sancti Salvatoris in Rivoalto sitæ ejusque fratribus, tam præsentibus quam futuris canonicam vitam professis in perpetuum.

Ad hoc universalis Ecclesiæ cura nobis a provisorio omnium honorum Deo commissa est, ut religioſas diligamus personas et beneplacentem Deo religionem modis omnibus propagare studeamus. Nec enim Deo gratus aliquando famulatus impenditur, nisi ex charitatis radice procedens a puritate religionis fuerit conservatus. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et prælatam Sancti Salvatoris ecclesiam, in qua divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felicis memoriæ Innocentii, sub beati Petri et nostra protectione sus-

cipimus, et præsentis scripti privilegio communi-
mus. Quia vero canonicum ordinem observare et
secundum Beati Augustini Regulam vivere devo-
vistis, votis vestris libenter annuimus, et ipsum or-
dinem in eadem Ecclesia perpetuis temporibus in-
violabiliter permanere apostolica auctoritate sancimus :
statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque
bona eadem ecclesia in præsentiarum juste et canonicè
possidet, aut in futurum concessione pontificum,
largitione regum vel principum, oblatione fidelium,
seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci,
firma vobis vestrisque successoribus et illibata
permaneant (14).

Partem quoque decimarum de parochianis vestris,
quæ secundum sacros canones et sanctorum Patrum
constitutiones vestram contingit ecclesiam, vobis
nihilominus confirmamus. Addentes etiam interdici-
mus ne quis in ipsa ecclesia qualibet subrepticis
astutia, vel violentia præponatur, nisi quem fratres
ipsius loci communiter, vel pars sanioris consilii
canonicè providerint eligendum. Sepulturam sane
ipsius loci liberam esse sancimus, ut eorum qui se
illic sepeliri deliberaverint devotioni et extremæ
voluntati, nisi forte excommunicati, vel interdici
sint, nullus obsistat, salva tamen justitia matricis
ecclesiæ. Clericos vero seu laicos liberos et sæculo
fugientes liceat vobis sine alicujus contradictione,
ad conversionem suscipere. Prohibemus autem, ut
nulli fratrum post factam in loco ipso professionem
absque priori licentia fas sit temere de claustris
discedere. Discedentem vero, sine communi litterarum
cautione nullus audeat retinere.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat
præfatam ecclesiam temere perturbare, aut ejus
possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere,
aut aliquibus molestiis fatigare, nec ipsius ecclesiæ
parochianos illicite suscipere vel retinere. Sed omnia
integra conserventur eorum pro quorum gubernatione
ac sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis
profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate et
diocæsani episcopi canonica justitia.

Si qua igitur, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus ss.

Ego Imarus Fusculanensis episcopus ss.

Ego Ugo Ostiensis episcopus ss.

Ego Cencius Portuensis episcopus et S. Rufinæ ss.

Ego Guarinus Prænestinus episcopus ss.

Ego W. presb. card. tt. Calisti ss.

Ego Guido presb. card. tt. S. Chrysogoni ss.

Ego Girardus presb. card. tt. S. Stephani in Cælio monte ss.

Ego Octavianus presb. card. tt. S. Cæciliæ ss.

Ego Julius presb. card. tt. S. Marcelli ss.

Ego Guido presb. card. tt. Pastoris ss.

Ego Bernardus presb. card. tt. S. Clementis ss.

Ego Henricus presb. card. tt. Sanctorum Nerei et Achillei ss.

Ego Joannes presb. card. tt. S. Martini in Monte ss.

Ego Guido diac. card. S. Mariæ in Porticu ss.

Ego Odo diac. card. S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Datum Laterani, per manum Rolandi S. R. E. presb. card. et cancellarii (15), vi Kal. Junii, indictione II, Incarnationis Dominicæ anno 1154. Pontificatus vero D. Anastasii papæ IV, anno primo.

LXXX.

Ad Ulricum episcopum et canonicos Ecclesiæ Halberstadensis.

(Romæ, apud S. Petrum, Jun. 14.)

[Leuckfeld, *Antiquit. Poeldenses*, 281.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri ULRICO episcopo, et dilectis filiis canonicis Halberstadensis Ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ canonicato judicio alicui ecclesiæ est adjudicata possessio, et debet sine aliqua contradictione relinqui. Pervenit quidem ad nos, quod Ecclesia Goslariensis in loco, qui Slanstedo vocatur, possessionem quamdam in synodo Halberstad. ei adjudicatam obtinuit, qua longo tempore violenter fuerit spoliata. Quia igitur injustum est, ut prædicta ecclesia super hoc de cætero infestetur, per præsentia vobis scripta mandamus, quatenus si aliqui injustitiæ forsitan amatores jam dictam ecclesiam pro eadem possessione inquietare decreverint, vos ab ipsorum infestatione memoratam ecclesiam pro debito vestri officii defendatis, et eam faciatis ipsam possessionem pacifice possidere.

Data Romæ, apud Sanctum Petrum, xviii Kalend. Julii.

SS. PETRUS. PAULUS. ANASTASIIUS IV PAPA.

LXXXI.

Hospitale Altipassense tuendum suscipit ejusque bona et privilegia confirmat.

(Romæ, apud S. Mariam Rotundam, Jul. 3.)

[*Memorie e documenti del princpio. Luccese*, IV, 1, 25.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis GUIDONI rectori hospitalis Altipassi, ejusque fratribus tam præsentibus quam futuris, divino ibidem servitio mancipatis, in perpetuum.

Religiosis desideriis dignum est facilem præbere consensum ut fidelium devotio celerem sortiatur effectum. Eapropter, dilecti in Domino filii, vestris justis postulationibus clementer annuimus, et præfatum hospitale, in quo divino mancipati estis obsequio, ad exemplar prædecessoris nostri felicitis memoriæ Eugenii papæ sub beati Petri et nostra protectione suscipimus et præsentis scripti privilegio communitus, statuentes ut quascunque possessiones, quæcunque bona idem hospitale in præsentiarum juste et canonicè possidet, aut in futurum

(14) Hic desinit Mozzagrugnius; qui reliquam diplomatis partem prætermisit.

(15) Hic postea fuit Alexander papa III.

concessione pontificum, largitione regum vel principum, oblatione fidelium, seu aliis justis modis, Deo propitio, poterit adipisci, firma vobis vestrisque successoribus ac Christi pauperibus et illibata permaneant. In quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis.

Decimas quas bonæ memoriæ Anselmus Lucanus episcopus eidem hospitali concessit; terram et possessiones de Valle-cava, possessiones quas habetis in Valle de Arno et in Plano de Luca seu in aliis locis. Sane laborum vestrorum quos propriis manibus aut sumptibus colitis, sive de nutrimentis vestrorum animalium nullus a vobis decimas exigere præsumat.

Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfatum hospitale temere perturbare, aut ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuere, aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conserventur vestris et pauperum Christi usibus omnimode profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate, et diocæsani episcopi canonica reverentia.

Si qua igitur in futurum ecclesiastica sæcularisve persona, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Locus signi Anastasii papæ IV.

CUSTODI ME, DOMINE, UT PUPILLAM OCULI.

Ego Guido diaconus cardinalis Sanctæ Mariæ in Porticu ss.

Ego Oddo diac. cardinalis S. Nicolai in Carcere Tulliano ss.

Ego Gregorius presb. card. tit. Calixti ss.

Ego Guido presb. cardinalis tit. S. Chrysogoni ss.

Ego Bernardus presbyter cardinalis tit. S. Clementis ss.

Ego Octavianus presbyter cardinalis tit. S. Cæciliæ ss.

Ego Joannes presbyter cardinalis tit. SS. Joannis et Pauli tituli Pammachii ss.

Datum Romæ apud S. Mariam Rotundam per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, vii Kal. Julii, indict. ii, Incarnationis Dominicæ anno 1153, pontificatus vero domini Anastasii IV papæ, anno primo.

LXXXII.

Speciale privilegium Marcardo abbati Fuldensi concessum.

(Jul. 3.)

[SCHANNAT, *Diæces. Fuld.*, 262.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MARCHUARDO abbati venerabilis monasterii Sanctæ Fuldensis ecclesiæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter universas ecclesias Teutonici regni ab antiquis patribus et prædecessoribus nostris sanctis et apostolicis viris, privilegiis et decretis confirmatas, Fuldense monasterium opibus et dignitatis excellentia floruisse constat, cui nimirum benignius semper in suis negotiis sacrosancta Romana pro-

vidit Ecclesia, et quanto ipsum ad jus et tutelam suam specialius pertinere, atque in sua devotione firmiter manere prospexit, tanto attentius in suis necessitatibus ei subvenire curavit: scientes igitur quantis idem monasterium, contra sanctorum Patrum præcepta, procellarum quatiatur incursibus, et quantas per sæcularium virorum nequitiam pressuras patiatur et molestias, quam duros etiam et quam remissos quosdam fratres et coepiscopos nostros multoties ad exhibendam tibi de malefactoribus illis justitiam invenias; id auctoritatis personæ tuæ ex benignitate sedis apostolicæ decrevimus indulgendum, ut si de commissæ tibi ecclesiæ malefactoribus, et bonorum ipsius invasoribus, in quibuscunque episcopatibus constitutis, ad episcopos illos ad quos cura illorum spiritualiter pertinet, querelam secundo, tertiove pertuleris, et ipsi tibi justitiam facere recusaverint, liceat tibi malefactores illos post secundam et tertiam commonitionem, nisi tibi, et ecclesiæ tuæ satisfecerint, auctoritate nostra excommunicationis sententia innodare, nec a quoquam episcoporum eadem sententia ante relaxetur, quam tibi de his quæ adversus eos habueris satisfactionem exhibeant convenientem.

Tu itaque dilecte fili Marchuarde, taliter matri tuæ sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ pro indulto tili beneficio devotus et fidelis existe, et taliter tibi indulta utere potestate, ut et hoc beneficium non immerito videaris adeptus, et ad alia impetranda convenienter assurgere comproberis, et quia providentiam tuam Fuldensi monasterio novimus necessariam, ex auctoritate nostræ apostolicæ sedis statuimus, ut omnia quæ in redditibus Ecclesiæ requisivisti, et de prius ablatas vel injuste possessis monasterio tuo restituisti, eidem firma maneant in perpetuum.

Datum v Non. Julii, indictione ii.

LXXXIII.

Hospitalis domus Hierosolymitanæ protectionem suscipit possessionesque ac privilegia confirmat.

(Laterani, Oct. 21.)

[MANSI, *Concil.*, XXI, 780.]

Christianæ fidei religio hoc pie credit et veraciter confitetur, quod Dominus et Salvator noster Jesus Christus cum omnium dives esset, pro nobis est pauper effectus. Unde ipse etiam suis imitatoribus opportunæ consolationis præmia repromittens: *Beati, inquit, pauperes, quoniam vestrum est regnum cælorum (Matth. v)*. Idemque pater orphanorum, refugium pauperum, ad hospitalitatem et beneficentiam nos hortans in Evangelio ait: *Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis (Matth. xxv)*. Quique ad comprobandum tantæ bonitatis excellentiam, etiam pro calice aquæ frigidæ se mercedem redditurum asseruit. Nos igitur, quibus ex injuncto officio imminet, his qui longe, et his qui prope sunt, paterna sollicitudine providere, devotionem vestram debita benignitate complectimur: et quemadmodum postulatur, ad exemplar prædecessorum nostrorum

felicis memorie Innocentii, Cœlestini, Lucii, Eugenii, Romanorum pontificum, hospitale, et domum sancte civitatis Hierusalem, sub beati Petri tutela suscipimus, atque personas sive res ad eum pertinentes apostolicæ sedis privilegio communimus: statuentes, ut quascunque possessiones, quæcunque bona ad sustentandum peregrinorum et pauperum necessitatem, et Hierosolymitanæ ecclesiæ, vel aliarum ecclesiarum parochiis et civitatum territoriis, per tuæ providentiæ vigilantiam eidem xenodochio rationabiliter acquisita, seu a quibuslibet viris oblata, aut in futurum concessione regum vel principum, largiente Domino, offerri, vel aliis justis modis acquiri contigerit, quæque a venerabilibus fratribus Hierosolymitanæ sedis patriarchis legitime concessa sunt, tam tibi quam successoribus tuis, et fratribus peregrinorum curam gerentibus, quietam semper et integra conservari præcipimus.

Si quæ vero loca fuerint eidem venerabili domui ab aliquo devotione collata, liceat vobis ibidem villas ædificare, ecclesias et cœmeteria ad opus hominum ibi morantium fabricare: ita tamen ut vicina abbatia, vel religiosorum virorum collegium non existat, quæ ab hoc valeant perturbari. Cum autem terræ datæ vobis quolibet justo titulo conferentur, facultatem et licentiam habeatis ibidem oratoria constituendi et cœmeteria faciendi ad opus peregrinorum, et tantummodo fratrum qui de nostra fuerint mensa. Decernimus ergo ut receptores vestrarum fraternitatum, sive collectarum, salvo jure dominorum suorum, in B. Petri et nostra protectione consistant, et per terras in quibus fuerint, pacem habeant: simili modo sancimus, ut quicunque in vestra fraternitate fuerit receptus, si forte ecclesia ad quam pertinet, a divinis officiis fuerit prohibita, eumque mori contigerit, eidem sepultura ecclesiastica non negetur, nisi excommunicatus, vel nominatim fuerit interdictus. Præterea si qui fratrum vestrorum ad recipiendum easdem fraternitates et collectas a vobis missi fuerint, ad aliquam civitatem, castellum vel vicum advenerint, si forte locus ille a divinis officiis sit interdictus, pro omnipotentis Dei reverentia, in eorum jucundo adventu semel in anno aperiatur ecclesiæ, et exclusis excommunicatis, divina ibi officia celebrentur.

Quia vero omnia vestra sustentationibus peregrinorum et pauperum debent cedere, ac per hoc nullatenus aliis usibus ea convenit applicari: constituimus, ut de laboribus, quos vestris sumptibus colitis, nullus omnino clericus, vel laicus, decimas a vobis exigere præsumat. Statuimus, ut nulli episcopo in ecclesiis vobis subditis, interdicti, suspensionis, vel excommunicationis sententiam liceat promulgare. Verumtamen si generale interdictum fuerit in locis illis prolatum, exclusis excommunicatis et nominatim interdictis, clausis januis, absque campanarum pulsatione, plane divina officia celebrentur.

Ut autem ad plenitudinem salutis, et curam animarum vestrarum nihil vobis desit, atque ecclesiastica sacramenta et divina officia vobis et Christi pauperibus commodius exhibeantur: sancimus, ut liceat vobis clericos et sacerdotes, habito prius tamen de eorum honestate et ordinatione, quantum ad vestram scientiam pertinet, per litteras sive testes convenientes testimonio, undecunque ad vos venientes suscipere, et tam in principali domo vestra, quam etiam in obedientiis sibi subditis, vobiscum habere, dummodo, si e vicino sunt, eos a propriis episcopis..... iidemque nulli alii professioni vel ordini teneantur obnoxii. Quod si episcopi eosdem vobis concedere forte noluerint, nihilominus tamen auctoritate sancte Romanæ Ecclesiæ eos suscipiendi et retinendi licentiam habeatis. Iidem vero clerici nulli personæ extra vestrum capitulum, nisi Romano pontifici, sint subjecti. Laicos vero liberos ad conversationem et pauperum Christi servitium absque alicujus contradictione suscipiendi, nihilominus vobis concedimus facultatem. Fratribus vero vestris semel in..... atque in sacro vestro collegio receptis, post factam professionem et habitum religionis assumptum, revertendi ad sæculum interdiciamus facultatem. Nec alicui eorum fas sit, post factam professionem, semel assumptam crucem Dominicam et habitum vestræ professionis abjicere, vel ad alium locum, seu etiam monasterium majoris seu minoris religionis obtentu, invitis sive inconsultis fratribus, aut ejus, qui magister extiterit, licentia, transmigrare. Nullique ecclesiastica sæcularique personæ ipsos suscipiendi aut retinendi licentia pateat. Consecrationes vero altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promovendi, et cætera ecclesiastica sacramenta, a diocæsano suscipiantur episcopo, si quidem catholicus fuerit, et gratiam sive communionem apostolicæ sedis habuerit, et ea gratis absque aliqua pravitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quemcunque malueritis, adire antistitem, qui nimirum nostra suffultus auctoritate, quæ postulantur, indulgeat. Obeunte vero te nunc ejusdem loci provisore atque præposito, nullus ibi qualibet subreptione, astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres ibidem secundum Deum elegerint.

Præterea honores omnes, sive possessiones quas idem xenodochium ultra seu citra mare, in Asia, vel in Europa aut in præsentibus juste habet, vel in futurum rationabilibus modis, Deo propitio, poterit adipisci, vobis pro hospitalitatis studio enitentibus, et per vos jam dicto xenochio, confirmamus. Nulli ergo, etc.

Datum Laterani, per manum Rolandi S. R. E. presbyteri cardinalis et cancellarii, xii Kalendas Novembris, indict. iv, Incarn. Dominicæ 1154, pontificatus Anastasii IV papæ, anno ii.

LXXXIV.

Ecclesiæ Trudensi jura metropolitana sub Eugenio III a Nicolao episcopo Albanensi, sedis apostolicæ legato, instituta confirmat.

(Laterani, Nov.)

[THORKELIN, *Diplom. Arna-Magn., an. II, 3.*]

Universis ad quos præsentis litteræ pervenerint, Sueno decanus, Ulpho archidiaconus ecclesiæ Nidrosiensis, Ingewaldus prior canonicorum regularium Sancti Augustini in sancta sede apud Nidrosiam et Petrus prior fratrum prædicatorum ibidem, salutem in Domino sempiternam.

*Noveritis nos litteras infra scriptas felicitis recordationis domni Anastasii papæ quarti, non cancellatas, non abolitas, nec in aliqua sui parte vitiatas, sub filis sericis brunei coloris et plumbeo sigillo, vidisse et diligenter perlegisse cum subscriptione ejusdem summi pontificis Anastasii et cardinalium, quarum tenor una cum subscriptionibus, signis tamen eorundem subscribentium illic appositis, hic autem omis-
sis, de verbo ad verbum sequitur, et est talis.*

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri JOANNI Trudensi archiepiscopo ejusque successoribus canonice substituendis, in perpetuum.

Licet omnibus discipulis eadem ligandi et solvendi sit concessa potestas, licet unum præceptum ad omnes idemque pervenerit prædicandi evangelium omni creaturæ, velut quædam tamen inter eos habita est discretio dignitatis, et Dominicarum ovium curam, quæ omnibus æqualiter imminet, unus singulariter suscepit habendam, dicente Domino: *Petre amas me? pasce oves meas* (Joan. XXI). Qui etiam inter omnes apostolos principatus nomen obtinuit et de fratrum confirmatione singulare a Domino præceptum accepit, ut in hoc seculi potestati daretur intelligi quoniam quamvis multos ad regimen Ecclesiæ contingeret ordinari, unus tamen solummodo supremæ dignitatis locum fastigiumque teneret, et unus omnibus et potestate judicandi et gubernandi onere præsideret. Unde et secundum hanc formam in Ecclesia ad diversa ministeria exhibenda diversæ personæ in diversis sunt ordinibus constitutæ. Aliis enim ad singularum ecclesiarum, aliis autem ad singularum urbium dispositionem ac regimen ordinatis, constituti sunt in singulis provinciis, alii quorum prima inter fratres sententia habeatur, et ad quorum examen subjectarum personarum quæstiones et negotia referantur. Super omnes autem Romanus pontifex tanquam Noe in arca primum locum noscitur obtinere, qui ex collato sibi desuper in apostolorum principe privilegio, de universorum causis judicat et disponit; et per universum orbem Ecclesiæ filios in Christianæ fidei firmitate non desinit confirmare, talem se curans jugiter exhibere, qui vocem Dominicam videatur audisse, qua dicitur: *Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Hoc nimirum post beatum Petrum illi apostolici viri qui per successiones temporum ad gerendam curam sedis apostolicæ surrexerunt, indesinenti curaverunt studio adimplere et per universum orbem, nunc

A per se, nunc per legatos suos corrigenda corrigere, et statuenda statuere summo opere studuerunt. Quorum quoque vestigia subsecutus felicitis memoriæ papa Eugenius antecessor noster, de corrigendis his quæ in regno Norvegiæ correctionem videbantur exposcere, et de verbo ibi fidei seminando, juxta officii sui debitum sollicitus exstitit. Et quod per se ipsum, universalis Ecclesiæ cura obsistente, non potuit, per legatum suum venerabilem scilicet fratrem nostrum Nicolaum Albanensem episcopum, executioni mandavit. Qui ad partes illas accedens, sicut a suo patre-familias acceperat in mandatis, talentum sibi creditum largitus est ad usuram, et tanquam fidelis servus et prudens, multiplicatum in fructum studuit reportare. Inter cætera vero quæ illic ad laudem nominis Dei et ministerii sui commendationem implevit, juxta quod prædictus antecessor noster ei præceperat, pallium fraternitatis tuæ indulisit. Et ne de cætero provinciæ Norvegiæ metropolitani possit cura deesse, commissam gubernationi tuæ urbem Trudensem ejusdem provinciæ perpetuam metropolim ordinavit, et ei Astoensem, Hammarcopiensem, Bergenensem, Stawangriensem, insulas Orcades, insulas Guthraie, insulas Islandensium et Grennelandiæ episcopatus tanquam suæ metropoli perpetuis temporibus constituit subjacere, et earum episcopatus sicut metropolitani suis tibi tuisque successoribus obedire. Ne igitur ad violationem constitutionis istius ulli unquam liceat aspirare, nos eam auctoritate apostolica confirmamus, et præsentis privilegio communimus; statuentes ut Trudensis civitas perpetuis temporibus supradictarum urbium metropolis habeatur, et earum episcopi, tam tibi quam tuis successoribus, sicut metropolitani obediant, et de manu vestra consecrationis gratiam sortiantur. Successores autem tui ad Romanum pontificem tantum recepturi donum consecrationis accedant, et ei simili modo et Romanæ Ecclesiæ subjecti semper existant. Porro concesso tibi pallio pontificalis scilicet officii plenitudine infra ecclesiam tantum ad sacra missarum solemniam per universam provinciam tuam his solummodo diebus uti fraternitas tua debet, qui inferius leguntur inscripti: Nativitate Domini, Epiphania, Coena Domini, Resurrectione, Ascensione, Pentecoste; in solemnitatibus sanctæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, in natalitio beatorum apostolorum Petri et Pauli, in natalitio sancti Joannis Baptistæ, in festo beati Joannis evangelistæ, commemoratione Omnium Sanctorum, in consecrationibus ecclesiarum vel episcoporum, benedictionibus abbatum, ordinationibus presbyterorum, in die dedicationis ecclesiæ tuæ, ac festis Sanctæ Trinitatis et sancti Olavi, et anniversario tuæ consecrationis die. Studeat ergo tua fraternitas, plenitudine tantæ dignitatis suscepta, ita strenue cuncta peragere quatenus morum tuorum ornamenta eidem valeant convenire. Sit vita tua subditis exemplum, ut per eam

agnoscant, quid debeant appetere, et quid cogantur vitare. Esto discretione præcipuus, cogitatione mundus, actione purus, discretus in silentio, utilis in verbo. Curæ tibi sit magis hominibus prodesse quam præesse. Non in te potestatem ordinis sed æqualitatem oportet pensare conditionis, stude ne vita doctrinam destituat, nec rursus vitæ doctrina contradicat. Memento quia ars est artium regimen animarum. Super omnia studium tibi sit, apostolicæ sedis decreta firmiter observare, eique tanquam matri et dominæ tuæ humiliter obedire. Ecce, frater in Christo charissime, inter multa alia hæc sunt pallii, ista sunt sacerdotii, quæ omnia facile, Christo adjuvante, adimplere poteris, si virtutum omnium magistram, charitatem et humilitatem habueris, et quod foris habere ostenderis, intus habebis.

Decernimus ergo, ut nulli omnino hominum liceat eandem Ecclesiam temere perturbare vel ejus possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuire, seu quibuslibet vexationibus fatigare, sed illibata omnia et integra conserventur eorum, pro quorum gubernatione et sustentatione concessa sunt, usibus omnimodis profutura, salva sedis apostolicæ auctoritate.

Si qua igitur, etc.

Ego Anastasius catholicæ Ecclesiæ episcopus.

Ego Imarus (Imarus) Tusculanus episcopus.

Ego Nicolaus Albanensis episcopus.

Ego Hugo Ostiensis episcopus.

Ego Centius Portuensis et S. Rufinæ episcopus.

Ego Guido presbyter cardinalis tit. Sancti Chrysogoni.

Ego Manfredus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Savinæ (Sabinæ).

Ego Aribertus presbyter cardinalis tit. Sanctæ Anastasiæ.

Ego Ascaldus (Astaldus) presbyter cardin. tit. Sanctæ Priscæ.

Ego Joannes presbyter card. Sanctorum Joannis et Pauli tit. Pamachii.

Ego Henricus presbyter cardin. tit. Sanctorum Nerei et Achillei.

Ego Guido diaconus cardin. Sanctæ Mariæ in Porticu.

Ego Joannes diac. cardin. S. Nicolai in Carcere Tulliano.

Datum Laterani per manum Rolandi sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyteri cardinalis et cancellarii, [... Kal.] Decembris, indictione III, Incarnationis Dominicæ anno 1154, pontificatus vero domni Anastasii papæ IV, anno II.

Nos insuper supradicti decanus, archidiaconus et priores, vidimus et alias sex litteras apostolicas, videlicet: Adriani quarti, Clementis tertii, Innocentii tertii, Gregorii noni, Innocentii quarti et Clementis quarti cum impendentibus sigillis omni prorsus suspitione carentes, sub eodem verborum tenore, eadem per omnia privilegia præfata Ecclesiæ Nidrosiensi concessa cum similibus ipsorum summorum pontifi-

cum et cardinalium subscriptionibus duximus apponenda.

Datum Nidrosiæ IV Kalendas Julii, anno Domini 1629.

LXXXV.

Privilegium pro monasterio Longipontis.

(Laterani, Nov. 24.)

[MABILLON, *Annal. Bened.*, VI, 725.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio THEOBALDO priori de Longoponte, salutem et apostolicam benedictionem.

Ea quæ nobiles viri et principes sæculi piis locis, religiosis personis, pietatis intuitu et charitate debita largiuntur, in sua volumus stabilitate consistere; et ne imposterum debeant quorumlibet hominum refragatione turbari, convenit nos auctoritate sedis apostolicæ roborare. Eapropter, dilecte in Domino filii Theobalde, tuis justis postulationibus facilem impertimus assensum, Abbatiam S. Petri de Monte-Letherico cum omnibus ad eam pertinentibus, quam charissimus filius noster Lodoicus rex Francorum consensu Joannis abbatis, qui tunc terris eidem ecclesiæ præerat, et canonicorum inibi existentium, sicut in ejusdem regis privilegio continetur, ecclesiæ cui, auctore Deo, præesse dignosceris, ad ponendum in ea monachos, qui divina ibi officia, et statum ecclesiæ in melius debeant promovere, rationabiliter contulit, et scripto firmavit, quam etiam donationem venerabilis frater noster Theobaldus Parisiensis episcopus, in cujus diœcesi ecclesia ipsa est constituta, in præsentia nostra concessit, nos tibi et per te ecclesiæ tuæ auctoritatis nostræ pagina confirmamus, atque donationem ipsam perpetuis ratam temporibus decernimus permanere. Nulli ergo hominum fas sit hæc nostræ confirmationis paginam ausu temeritatis refringere, vel ei ullatenus contraire. Si quis autem attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum ejus noverit incursurum.

Datum Lateranis, VIII Kalendas Decembris.

LXXXVI.

Sueciæ episcopis significat cum gaudio se accepisse gentem in doctrina apostolica profecisse, etc.

(Laterani, Nov. 28.)

[LILJEGREN, *Diplomat. Succ. I*, 679.]

ANASTASIIUS episcopus, servus servorum Dei, venerabilibus episcopis Sueciæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Gaudemus, fratres charissimi, et omnipotenti Deo exsolvimus gratiarum actiones quia promissam olim in fines orbis terrarum Ecclesiam jam videmus exhibitam, et vineam Domini Sabaoth ita cernimus dilatam, ut nunc revera videatur impletum quod nullo ante ait Propheta dicens: *Extendit palmites suos usque ad mare et usque ad flumen propagines ejus* (Psal. LXXXIX). Prædicantibus siquidem apostolis nimirum, fidelis populus quotidie Domino generatur, et sterilis alvus, quæ non pariebat, ita naturalibus filiis augetur, ut juxta vocem Psalmistæ in

omnem terram exiisse videatur sonus apostolorum A et in fines orbis terræ verba eorum. Quod nimirum ex hoc evidenter datur intelligi, quod commissus gubernationi vestræ populus de finibus terræ clamat ad Dominum et gentilium retibus derelictis in perceptione doctrinæ apostolicæ gloriatur. Rediens siquidem ad apostolicam sedem venerabilis frater noster Nicolaus Albanensis episcopus eundem populum verbum Domini de ore suo libenter recepisse asseruit; et tam vos quam universum populum illam ei reverentiam, illam devotionem et obedientiam, quæ legatis sedis apostolicæ pro apostolorum veneratione debetur, unanimiter impendisse. Unde quanto idem populus ad audiendum verbum Domini se promptiorem exhibuit et doctrinæ apostolicæ avidiorem ostendit, B tanto nos attentius eruditioni et informationi ejus imminere semper optamus. Et quoniam præsentia corporali non possumus, affectu et litteris cum volumus visitare.

Quapropter et nunc eis apostolicæ benedictionis alloquium per scripta nostra transmittimus, et de servandis his quæ inter vos supradictus frater noster instituit, nostris litteris admonemus. Ne igitur, quod Deus avertat, id accidat inter eos, quod deflet propheta dicens: *Populi petierunt panem et non erat qui frangeret eis (Thren. iv)*, frequens exhortatio vestra non desit, ut in veneratione sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ sicut bene cœperunt immobiliter perseverent, et devotis mentibus ac studio incessabili supradicti fratris nostri constitutiones observent. Attendite quoniam speculatores dati estis domui Israel, tuba sit in gutture vestro et non detis silentium ei; annuntiate populo Dei scelera eorum, ne si forte non annuntiaveritis impio iniquitatem suam, ipse quidem moriatur in peccato suo, sanguis autem ejus de manibus vestris requiratur. Proponite vos ipsos eis in exemplum bonorum operum, et quod eis agendum est non tantum verbis, sed et vita et operibus demonstrate, ut in memoria videamini retinere mandata Domini ad faciendum ea, et ejus ministri ac discipuli comprobemini, de quo dicit Scriptura: *Quia cepit facere et docere (Act. 1)*. Contemptibilis quidem habetur sermo doctoris, cum prædicationi ejus exemplum bonæ vitæ non concordat. Confidimus enim de misericordia Creatoris quoniam si vos juxta vestri officii debitum excolendo agro Dominico et eruditioni ejus populi verbis et operibus intendere studueritis, et in observantia doctrinæ apostolicæ ac sacrosanctæ Romanæ Ecclesiæ obedientia humiliter permanseritis, et hic virtutum capietis incrementa, jugiter et in supremo examine ad præmium æternæ beatitudinis cum sanctis omnibus pertingetis. Ad hoc licet in generali concilio sit constitutum ut quicumque in clericum violentas manus injecerit, tamdiu excommunicationi subjaceat donec ad sedem apostolicam satisfactorius accedat; pro longa tamen remotione terrarum eandem constitutionem

duximus temperandam, ut videlicet his tantum quæ forte in eodem populo neci tradiderit clericum, monachum vel conversum, vel aliquod ei membrum inciderit, satisfactorius ad sedem transmittatur apostolicam. Alii autem a vobis competenti satisfactione ipsis indicta, ab excommunicationis nexibus absolvantur, præstito tamen primitus juramento, quod mandato vestro debeant obedire. Vos autem formam (pœnam) eis ecclesiasticam postmodum injungetis, ut nec in facto sint, nec in consilio nec consensu, ut clericus, monachus, vel conversus verberetur aut capiatur. De cætero charitatem vestram monemus et exhortamur in Domino, quatenus censem, quem regnum et populus vester B. Petro annuatim statuerat solvendum quisque de suo episcopatu annis singulis colligere et sedi apostolicæ transmittere fideliter studeatis.

Datum Laterani, iv Kalendas Decembris.

LXXXVII.

Sverkerum regem et proceres Sueciæ hortatur ut Nicolai, sedis apostolicæ legati, præcepta sequi pergant, etc.

(Laterani, Nov. 28.)

[LILJEGREN, *Diplomat. Suec.*, I, 56.]

ANASTASIUS episcopus, servus servorum Dei, charissimis in Christo filiis S. Regi et universis proceribus Sueciæ, salutem et apostolicam benedictionem.

Inter cætera in quibus divina pietas ministerium sacrosanctæ Romanæ cui, auctore Deo præsidemus, C Ecclesiæ honorificare dignatur, nihil est propter quod in gratiarum actionem et Creatoris laudem nostra mens propensius exercitatur, quam si per nos aut fratres nostros Ecclesiæ suæ terminos dilatari concedat, et divini semen eloquii per provisionem sedis apostolicæ gratum sibi donet fructum afferre. Quod nimirum quia in adventu venerabilis fratris nostri Nicolai episcopi Albanensis ad vos per omnipotentis gratiæ conspicimus adimpletum auctori omnium bonorum gratiarum actiones exsolvimus, et tam circa nos quam circa vos ipsius beneficium omnimodis commendamus, qui de tenebris et umbra mortis vos vocavit in admirabile lumen suum, et cum essetis mortui peccato, convivificavit vos Christo. Rogamus autem ut qui cœpit in vobis opus bonum perficiat, et ita semper doctrinæ apostolicæ vos faciat adhærere, ita vos in corpore Christi, quod est Ecclesia, per compagem charitatis solidet et confirmet ut et quod fideliter credidistis ad salutem animarum vestrarum studeatis jugiter adimplere, et post depositionem hujus corruptibilis tabernaculi, veniente ad judicium Domino, occurrere valeatis ei cum omnibus sanctis in virum perfectum, in mensuram ætatis plenitudinis Christi; quod pro certo credimus Deo faciente futurum; si doctrinam apostolicam et prædicationem supradicti fratris nostri ante oculos mentis semper habentes studueritis factores esse verbi, et non auditores tantum, fallentes vosmetipsos. Si quis enim, sicut

ait Apostolus (*Jac. 1*), *auditor est verbi et non factor, hic assimilabitur viro consideranti vultum navitatis suæ in speculo, consideravit enim se et abiit, et continuo oblitus est qualis fuerit.* Ne igitur devobis hoc accidat, monemus vos et exhortamur in Domino, quatenus per eundem fratrem nostrum imbre sacri eloquii irrigati, fructum vitæ facere studeatis et cogitantes apud vos qualiter cum fueritis aliquando tenebræ, nunc sitis lux in Domino, quæ sursum sunt sapiatis, non quæ super terram, et per verum Noe ac ministros ipsius ab inundatione diluvii in arcam Ecclesiæ congregati præcepta Dominica et præfati fratris nostri statuta de libertate ecclesiarum vestrarum, armis non portandis et aliis ad salutem populi spectantibus firmiter observetis. Cernite pereuntia extra arcæ ambitum animalia, et in ea collecti immensas gratias exsolvite collectori, et considerate apud vos benignitatem ipsius qui ut redimeret de manu inimici et de regionibus congregaret, non despexit pro vobis, cum adhuc peccatores essetis, vestiri carne, turpari cruce, mulctari morte. Et quoniam vos gratuita

bonitate sua filios apostolorum et corporis sui membra constituit, in ejusdem corporis unione ac fidei Catholicæ veritate immobiliter perdurare. Veneramini toto studio, sicut incepistis, matrem omnium fidelium sacrosanctam Romanam Ecclesiam; et qui longa terrarum intercapedine ab ea distatis devotione ac pio desiderio præsentis ei semper estote. Firnum quidem habemus et indubitabile quia si usque ad finem in obedientia ejus et subjectione manseritis et statuti præfati fratris nostri et doctrinam apostolicam studueritis adimplere, de terrenis ad cœlestia, et de caducis ac transitoriis ad æterna semperque manentia pertinetis. Censum autem quem in argumentum vestræ devotionis beato Petro de terris vestris persolvendem annis singulis statuistis, fratribus nostris episcopis tribui faciatis, ut per eos sedi apostolicæ transmittatur. Quem profecto non tam ad nostram utilitatem quam ad salutem animarum vestrarum, exigimus, dum vos internæ devotionis obsequium beati Petri cupimus patrocinium obtinere.

Datum Laterani iv Kalend. Decembris.

ANNO DOMINI MCLIV

ANSELMUS

HAVELBERGENSIS EPISCOPUS

NOTITIA

(FABRIC., *Bibl. med. et inf. Lat.*, I, 114)

Anselmus, ab an. 1126 ad 1154 *Havelbergensis*, sive *Avelburgensis* episcopus, in Marchia ad Avelum, sive Havelam fluvium, sub archiepiscopo Magdeburgensi; scripsit *librum De ordine canonicorum regularium S. Augustini*, cui scilicet ipse addictus quoque fuit. Exstat in *Thesouro anecdotorum* Bernardi Pez, tom. IV, parte II, pag. 75. Ejusdem *Dialogos tres*, unum de variis Christianæ relig. formis, et duos disputationum *adversus Græcos* vulgavit Dacherius tom. XIII *spicilegii*, pag. 88 (edit. novæ tom. I, pag. 161). Confer Oudinum tom. II, pag. 1429 seq. *Vitas* ejus aliquot *sanctorum*, prolixis Voluminibus, et *Epistolas* plures ad diversos Eisengreinus pag. 97 commemorat.